

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

Evidenčné číslo: 105002/I/2014/1398877547

**VPLYV ZAHRANIČNO-EKONOMICKÝCH
VZŤAHOV TAIWANU NA UZNANIE JEHO
SUVERENITY**

Diplomová práca

2014

Bc. Matej Kubriczký

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

**VPLYV ZAHRANIČNO-EKONOMICKÝCH
VZŤAHOV TAIWANU NA UZNANIE JEHO
SUVERENITY**

Diplomová práca

Študijný program: Hospodárska diplomacia
Študijný odbor: 6221 8 00 - Medzinárodné ekonomické vzťahy
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov
a hospodárskej diplomacie
Vedúci záverečnej práce: Ing. Nóra Szikorová, PhD.

Bratislava 2014

Bc. Matej Kubriczký

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracoval samostatne a že som uviedol všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Pod'akovanie

Rád by som sa pod'akoval vedúcej záverečnej práce Ing. Nóre Szikorovej, PhD. za cenné rady a pripomienky pri písaní diplomovej práce a hľadání dostupných zdrojov štatisticky spracovateľných údajov.

Abstrakt

KUBRICZKÝ, Matej: *Vplyv zahranično-ekonomických vzťahov Taiwanu na uznanie jeho suverenity*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Nóra Szikorová, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2014, 79s.

Cieľom záverečnej práce je dokázať vplyv zahranično-ekonomických vzťahov Taiwanu, resp. Čínskej ľudovej republiky na vplyv zahranično-politických vzťahov Taiwanu. Práca obsahuje aj niekoľko čiastkových cieľov, ktoré sú bližšie riešené v štyroch kapitolách. Prvá kapitola sa venuje identifikácii hlavných príčin straty diplomatických partnerov Taiwanu v rozdelení na rôzne regióny sveta. Druhá kapitola sa venuje vzťahom medzi Čínskou ľudovou republikou a Taiwanom, čo ovplyvňuje jeho postavenie na medzinárodnom poli. Táto skutočnosť sa demonštruje na prípade Svetovej obchodnej organizácie. Tretia kapitola sa venuje bližšiemu stanoveniu cieľov a metód výskumu v práci. Na záver dôkladnou ekonometrickou analýzou stanovíme vplyv zahranično-ekonomických vzťahov Taiwanu na uznanie jeho suverenity. Výsledkom riešenia danej problematiky je overenie závislosti zahranično-politických vzťahov Taiwanu od zahranično-ekonomických vzťahov Taiwanu a Čínskej ľudovej republiky a ich ekonometrická kvantifikácia.

Kľúčové slová: Taiwan. Suverenita Taiwanu. Zahranično-ekonomické vzťahy Taiwanu. Diplomatické vzťahy Taiwanu. Regresná analýza.

Abstract

KUBRICZKÝ, Matej: *The impact of Taiwan's foreign economic relations on recognition of its sovereignty*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. – Tutor: Ing. Nóra Szikorová, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2014, 79s.

The aim of the thesis is to demonstrate the impact of the foreign economic relations of Taiwan and the People's Republic of China to the third parties on the development of Taiwan's diplomatic relations. The work also includes several sub-goals that are more addressed in four chapters. The first chapter is devoted to identifying the main causes of losses of Taiwan's diplomatic partners in the distribution among different regions of the world. The second chapter is aimed at the relationship between China and Taiwan, which affects its position in the international area. This fact is demonstrated on the case of the World Trade Organization. The third chapter is devoted to more accurately determine the objectives and methods of research. Finally, we determine the impact of Taiwan's foreign economic relations on recognition of its sovereignty with a thorough econometric analysis. The solution of the issue is the determination of dependency of Taiwan's foreign political relations on Taiwan's and China's foreign economic relations and its econometric quantification.

Keywords: Taiwan. Taiwan's sovereignty. Taiwan's foreign economic relations. Taiwan's diplomatic relations. Regression analysis.

Obsah

Úvod.....	11
Súčasný stav riešenia problematiky	14
1 Dolárová diplomacia ako prostriedok získavania diplomatických partnerov.....	16
1.1 Začiatky dolárovej diplomacie.....	17
1.2 Dolárová diplomacia v Oceánii	19
1.2.1 Vývoj zahraničných a ekonomických vzťahov s Marshallovými ostrovmi	19
1.2.2 Papua Nová Guinea, Kiribati, Nauru a iné štáty Oceánie pod vplyvom dolárovej diplomacie.....	21
1.3 Zahraničné vzťahy Taiwanu s Európou	23
1.3.1 Macedónska stratégia.....	24
1.3.2 Zahraničné vzťahy na pozadí náboženstva a morálky	27
1.4 Vzťahy Taiwanu s Latinskou Amerikou	29
1.5 Špecifické vzťahy Taiwanu s africkým kontinentom – príklad Gambie	33
2 Zahranično-ekonomická politika vo vzťahoch medzi Taiwanom a Čínou.....	38
2.1 Postavenie Taiwanu vo WTO	39
2.2 Taiwan ako druhá Čína	42
2.2.1 Vzťahy Taiwanu a ČĽR v rokoch 1991 - 2000	42
2.2.2 Vzťahy Taiwanu a ČĽR v 21. storočí.....	45
3 Ciele práce a metódy skúmania	49
4 Vplyv ekonomických vzťahov na zahraničné vzťahy Taiwanu	52
4.1 Vývoj diplomatických vzťahov Taiwanu v období rokov 1995 – 2012.....	53
4.2 Vývoj diplomatických vzťahov Taiwanu v období rokov 2004 – 2012.....	61
4.3 Diplomatické vzťahy Taiwanu od roku 1995 do súčasnosti.....	65
4.4 Porovnanie výsledkov na príklade vývoja vzťahov s Nauru	67
Záver	69
Zoznam použitej literatúry	71

Zoznam grafov a tabuliek

Graf 1: Heteroskedasticita pri logaritmickej regresii pomocou metódy najmenších štvorcov	55
Graf 2: Porovnanie vývoja diplomatických stykov Taiwanu a Nauru a vývoja zahranično-obchodných vzťahov Číny a Taiwanu s Nauru.....	67
Graf 3: Porovnanie vývoja diplomatických stykov Taiwanu a Nauru a vývoja ekonomických vzťahov Číny a Taiwanu s Nauru.....	68
Tabuľka 1: Vplyv importov a exportov Číny a Taiwanu na zahranično-politické vzťahy Taiwanu metódou BLR.....	53
Tabuľka 2: Vplyv importov a exportov Číny a Taiwanu na zahranično-politické vzťahy Taiwanu prostredníctvom MNŠ.....	55
Tabuľka 3: Vplyv exportov Číny a Taiwanu na zahranično-politické vzťahy Taiwanu metódou BLR.....	56
Tabuľka 4: Vplyv exportov Číny a Taiwanu na zahranično-politické vzťahy Taiwanu prostredníctvom MNŠ.....	57
Tabuľka 5: Vplyv importov Číny a Taiwanu na zahranično-politické vzťahy Taiwanu metódou BLR.....	58
Tabuľka 6: Vplyv importov Číny a Taiwanu na zahranično-politické vzťahy Taiwanu prostredníctvom MNŠ.....	58
Tabuľka 7: Vplyv celkovej taiwanskej obchodnej výmeny a čínskych importov metódou BLR.....	59
Tabuľka 8: Vplyv celkovej taiwanskej obchodnej výmeny a čínskych exportov metódou BLR.....	59
Tabuľka 9: Vplyv celkovej taiwanskej obchodnej výmeny a čínskych importov prostredníctvom MNŠ.....	60
Tabuľka 10: Vplyv celkovej taiwanskej obchodnej výmeny a čínskych exportov prostredníctvom MNŠ.....	60
Tabuľka 11: Vplyv ekonomických vzťahov Číny a Taiwanu na zahranično-politické vzťahy Taiwanu metódou BLR	61
Tabuľka 12: Vplyv ekonomických vzťahov Číny a Taiwanu na zahranično-politické vzťahy Taiwanu prostredníctvom MNŠ	62
Tabuľka 13: Vplyv taiwanskej obchodnej výmeny a čínskych investícií na zahranično-politické vzťahy Taiwanu metódou BLR	63
Tabuľka 14: Vplyv taiwanskej obchodnej výmeny a čínskych investícií na zahranično-politické vzťahy Taiwanu pomocou MNŠ.....	63
Tabuľka 15: Vplyv taiwanských exportov a čínskych investícií na zahranično-politické vzťahy Taiwanu metódou BLR	64
Tabuľka 16: Vplyv taiwanských exportov a čínskych investícií na zahranično-politické vzťahy Taiwanu pomocou MNŠ.....	65
Tabuľka 17: Diplomatiecké zisky a straty Taiwanu od roku 1995 po súčasnosť.....	66

Zoznam skratiek

AFPRC	provizórne vládne zhromaždenie ozbrojených síl (z angl. Armed Forces Provsional Ruling Council)
APEC	Ázijsko-tichomorská hospodárska spolupráca (z angl. Asia-Pacific Economic Cooperation)
BLR	binárna logistická regresia
BR	Bezpečnostná rada
ČĽR	Čínska ľudová republika, Čína
DA	Demokratická alternatíva
DPS	Demokratická progresívna strana
ECFA	Rámcová dohoda o hospodárskej spolupráci (z angl. Economic Cooperation Framework Agreement)
GATS	Všeobecnú zmluvu o obchode so službami (z angl. General Agreement on Trade in Services)
GATT	Všeobecná zmluva o clách a obchode (z angl. General Agreement on Tariffs and Trade)
KMT	kuomintang
LAC	Latinská Amerika a Karibik
NS	Nová strana
MNŠ	metóda najmenších štvorcov
OSN	Organizácia spojených národov
PFP	Strana Národ predovšetkým (z angl. People First Party)
PLA	Ľudová oslobodzovacia armáda (z anlg. People's Liberation Army)
PNG	Papua Nová Guinea
PZI	priame zahraničné investície
resp.	respektíve
RMO	Republika Marshallove ostrovy
ROC	Čínska republika (z angl. Republic of China), Taiwan
SPS	Zmluvu o aplikácii sanitárnych a fytosanitárnych opatrení (z angl. Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanytary Measures)
TSU	Únia taiwanskej solidarity (z angl. Taiwan Solidarity Union)

UNCTAD	Konferencia OSN pre obchod a rozvoj (z angl. United Nations Conference on Trade and Development)
VMRO-DPMNE	Vnútoraná macedónska revolučná organizácia – Demokratická strana pre macedónsku národnú jednotu
VZ	Valné zhromaždenie
WHA	Svetové zdravotnícke zhromaždenie (z angl. World Health Assembly)
WHO	Svetová zdravotnícka organizácia (z angl. World Health Organization)
WTO	Svetová obchodná organizácia (z angl. World Trade Organization)

Úvod

Postavenie Taiwanu je v medzinárodných vzťahoch veľmi špecifické. Od skončenia občianskej vojny a rozdelenia Číny v polovici 20. storočia sa Taiwan a Čínska ľudová republika nevedeli dohodnúť na spoločnom riešení. Každá strana Taiwanského prielivu sa snažila vykonávať tzv. politiku jednej Číny a tak existovali dve rôzne krajiny, pričom bolo možné diplomaticky uznať iba jednu z nich. Vďaka svojmu politickému systému bol sprvoti medzinárodným spoločenstvom podporovaný Taiwan. Avšak ako rástla ekonomická moc Čínskej ľudovej republiky a jej postavenie medzi krajinami tretieho sveta, začala sa jej venovať čím ďalej, tým väčšia pozornosť. V sedemdesiatych rokoch tak získala miesto v Bezpečnostnej rade Organizácie spojených národov, čím diplomaticky odrovnala Taiwan. Od toho momentu stále viac krajín presunulo svoje diplomatické zastúpenie v Taipei do Pekingu. V rámci politiky jednej Číny to znamenalo, že Taiwan začal úplne strácať svojich diplomatických partnerov a tento proces sa nezastavil dodnes. V súčasnosti Taiwan uznáva iba 22 krajín, ktoré sú spravidla malými, ekonomicky a politicky nevýznamnými štátmi.

To však neznamená, že Taiwan by sa prestal snažiť presadiť sa na medzinárodnom poli. Začal využívať prostriedky, ktoré mal ako jedna z novoindustrializovaných krajín juhovýchodnej Ázie k dispozícii. Tými boli finančné nástroje, ktorými dokázal niektoré krajiny získať na svoju stranu. No postupom času sa táto stratégia ukázala ako nie veľmi účinná a vytvárali sa tak v rámci Taiwanu dve frakcie. Jedna so záujmom využívať ekonomické výhody krajiny na získanie nových diplomatických partnerov a druhá, ktorá volila stratégiu skvalitnenia vzťahov s pevninskou Čínou a pripúšťala možné zjednotenie za vopred stanovených podmienok. V poslednej dobe je teda determinujúcim faktorom smerovania Taiwanu program vládnucej strany.

Na základe toho možno sledovať aj správanie tretích krajín, pre uznanie ktorej strany Taiwanského prielivu sa rozhodnú. Avšak ich rozhodnutie je zároveň podmienené finančnou motiváciou jednej, či druhej krajiny. Práve tejto tematike sa bude venovať prvá kapitola práce. Krajiny Oceánie, Európy, Latinskej Ameriky a Afriky reagovali spravidla na poskytnutie grantov, nízko úročených pôžičiek, alebo štrukturálnej pomoci. Možno tak vidieť isté paralely na základe podobností medzi jednotlivými regiónmi sveta, podľa ktorých je kapitola rozdelená na podkapitoly s príkladmi konkrétnych krajín. Tieto dobre vystihujú vplyv zahranično-ekonomických vzťahov Taiwanu na uznanie jeho suverenity.

Diplomatické postavenie Čínskej republiky je ale závislé aj na vzťahoch s pevninskou Čínou. Ich vzájomné politické a ekonomické relácie sa odrážajú nielen na

reakcii tretích krajín, ale aj pozornosti medzinárodných organizácií. V druhej kapitole sa preto zameriame na postavenie Taiwanu v týchto organizáciách, predovšetkým na príklade Svetovej obchodnej organizácie, ktorá dáva Taiwanu možnosť prezentovať svoje názory na medzinárodnom poli. V tomto prípade Čínska ľudová republika nemá právo rozhodovať za Taiwan, keďže ide o samostatne ekonomicky činné územie. Avšak ostatné medzinárodné organizácie majú skôr politický charakter, a preto v nich prevláda rozhodnutie Číny. Za týmto účelom si rozoberieme vývoj politických vzťahov Číny a Taiwanu na prelome 20. a 21. storočia, ktorý v mnohom odrážal zmeny koalície v Taipej.

Na základe všetkých týchto sledovaní však možno pozorovať ekonomickú moc, ktorou Taiwan oplýva, alebo je schopný ju využívať vo svoj prospech. Existuje teda predpoklad, že práve nimi vie Čínska republika priamo ovplyvňovať vývoj svojich diplomatických vzťahov. Z toho vychádzajú ciele práce uvedené v tretej kapitole, ktoré sa viažu na hlavný cieľ, dokázanie závislosti zahranično-politických vzťahov Taiwanu od jeho zahranično-ekonomických vzťahov, prípadne od zahranično-ekonomických vzťahov Číny s tretími krajinami. Čiastkové ciele sú orientované na vzťahy Taiwanu s Čínou a tretími krajinami, ktoré sme analyzovali a následne overovali, či účasť Taiwanu v medzinárodných organizáciách môže vplývať na jeho postavenie na medzinárodnom poli.

Zároveň sme si stanovili parciálny cieľ hĺbkovou ekonometrickou analýzou kvantifikovať závislosť zahranično-ekonomických vzťahov na taiwanské zahranično-politické vzťahy. Na toto bolo potrebné vykonať regresné analýzy pomocou metódy binárnej logistickej regresie a regresnej metódy najmenších štvorcov, ktorých výsledky boli navzájom porovnávané. Následne sme z analýzy výsledných hodnôt dedukovali závery pre vývoj diplomatických vzťahov Taiwanu, čo je obsiahnuté v rámci výskumu vo štvrtej kapitole práce.

Práve preto, ako je postavenie Taiwanu v medzinárodných vzťahoch zaujímavé a akým spôsobom sa dá na jeho vzťahy nahliadať, je riešenie tejto otázky zaujímavé. Spravidla existuje opačný vzťah zahraničných a ekonomických vzťahov medzi krajinami, prečo aj vznikol záujem dokázať, že v prípade Taiwanu sa dá pozorovať netradičná tendencia nadväzovania diplomatických vzťahov na základe rozvíjania jej ekonomických vzťahov. Čínska republika si zvolila cestu ekonomického partnerstva s krajinou, na základe ktorého si následne podmienila oficiálne uznanie a nadviazanie diplomatického partnerstva, resp. jeho ďalšie trvanie. A tento spôsob je možné sledovať pri viacerých krajinách, resp. pri väčšine diplomatických partnerov Taiwanu. Avšak v našich zemepisných šírkach je táto otázka veľmi málo riešená. Povedomie o histórii, politickom statuse, či diplomatickom

vývoji Taiwanu je na Slovensku skôr povrchné a vzhľadom na jeho špecifické postavenie v medzinárodných vzťahoch si zaslúži väčšiu pozornosť. Je preto aj dôležité priblížiť, akým spôsobom je zahraničná politika Čínskej republiky realizovaná, čo na ňu vplýva a čo môže pomôcť jej efektívnejšiemu fungovaniu. A takýto zámer nie je možné dosiahnuť bez dôslednej hĺbkovej analýzy zahranično-ekonomických a zahranično-politických vzťahov Taiwanu, ktorá v takejto miere ešte nebola vykonaná. To robí prácu jedinečnou v oblasti skúmania medzinárodných ekonomických vzťahov.

Súčasný stav riešenia problematiky

Ako sme už spomínali, v našich zemepisných šírkach je veľmi malé povedomie o problematike Taiwanu. Od toho sa aj odráža malý počet autorov venujúcich sa tejto otázke. V rámci Slovenska môžeme spomenúť napríklad Mareka Csabaya, ktorý sa Taiwan skúma z jeho hospodárskeho vývoja a postavenia, predovšetkým vo svetovom hospodárstve, alebo Máriu Fertal'ovú, ktorá sa zase sústreďuje na otázku jeho suverenity a vzťahov Čínskou ľudovou republikou. V susednej Českej republike možno nájsť niekoľko autorov orientovaných na Taiwan, avšak opisujú spravidla iba historický vývoj krajiny. Ide konkrétne o Rudolfa Fürsta, Vladimíra Liščáka, Ivanu Bakešovú a Zdenku Heřmanovú.

Ak však máme záujem sledovať politický a ekonomický vývoj, či už medzi Taiwanom a Čínou, alebo Taiwanom a celým svetom, je nutné nahliadnuť do zahraničnej literatúry. Autorom reprezentujúcim túto vzorku je Dr. Czeslaw Tubilewicz, profesor austrálskej Univerzity v Adelaide. Jeho knihy a odborné články sa venujú zahraničným vzťahom medzi Čínou a Taiwanom, resp. všeobecne vzťahom naprieč Taiwanským prielivom. Zároveň sa však orientuje aj na vzťahy Európy s Áziou. Nahliada na ne práve tak z politickej, ako a ekonomickej perspektívy.

Avšak, ako sme už naznačili, nie je jednoduché oddeliť ekonomické vzťahy Taiwanu od jeho politických vzťahov, na čo poukazujú viacerí autori. Spravidla sa tak venujú hĺbkovému rozboru vzťahov Taiwanu s niektorou krajinou, resp. oblasťou sveta. Pri už spomenutej Európe sa jedná len o niekoľko štátov, avšak práve preto je aj v tomto vzťahu postavenie Svätej stolice špecifické. Venuje sa mu z dlhodobého pohľadu talianska autorka Anna Carletti viac vo vzťahu k Číne, alebo francúzsky autor Landry Védrenne, ktorý analyzoval modernú históriu diplomatických vzťahov medzi Svätou stolicou a Čínskou republikou. Práve preto, že je možné na tento vzťah nahliadať z pohľadu oboch krajín Taiwanského prielivu, Michael z univerzity Ming Chuan sa venoval tomuto vzťahu ako diplomatickému súboju medzi Taiwanom a Čínou.

Samostatne autori reagovali na vzťahy Taiwanu i v Latinskej Amerike, kde sa snažili definovať politické a ekonomické implikácie prítomnosti Taiwanu, resp. Číny v tomto regióne. Práve z čínskej perspektívy tieto udalosti analyzoval taliansky autor Niccolò Locatelli, ktorý sa snažil na konkrétnych krajinách poukázať na oba aspekty, vplývajúce na tieto krajiny. Aké záujmy tým sledovala Čínska ľudová republika skúmal Joseph Cheng, zamestnanec hongkongskej univerzity, alebo He Li z americkej Merrimack College. Avšak Latinská Amerika je pre Taiwan dôležitým regiónom, kde sa nachádza najviac jeho diplomatických partnerov. Preto sa všetky práce odvolávajú aj na vplyv Taiwanu. Možno

však konštatovať, že pohľad Čínskej republiky sa najviac venovala dvojica Erikson, Chen so svojou prácou pre Fletcher Forum of World Affairs.

Samostatný pohľad však môžeme venovať otázke Oceánie, ktorá predstavuje zase región najstabilnejších diplomatických partnerov Taiwanu. Tento vzťah bol často v zahraničí spracovávaný, venovali sa mu napríklad Wesley-Smith, Davidson, McElroy, Bai, Shie, Van Fossen a iní. Najzaujímavejší je v tejto oblasti vzťah Taiwanu a Marshallových ostrovov, preto mu aj bola venovaná osobitá pozornosť. Táto téma zaujala aj autorku Nancy Pollock, ktorá spracovávala problematiku oceánskeho štátu a videla dôležitosť taiwanskej prítomnosti pre jeho fungovanie, alebo trojica autorov Shiu-Shen, Tzu Po a Yi-Chen, ktorí sa snažili podrobnejšie spracovať účinky taiwanskej zahraničnej pomoci a technickej asistencii Marshallovým ostrovom.

Nemožno však vynechať vzťahy medzi Taiwanom a Čínou. Tento pojem je v zahraničí veľmi často skloňovaný, preto existuje aj veľa prác, ktoré sa ich vzájomným vzťahom venujú. Možno hovoriť jednak o politických vzťahoch, ktorým sa venoval napríklad Hungdah Chiu z pohľadu, ako ovplyvňujú vzťahy USA s Čínou. Aký vplyv však budú mať rôzne ekonomické vzťahy týchto krajín na ich zblíženie, bolo vážnejšou otázkou, spracovanou autormi ako Prescott, Sutter, Wang, deLisle, Ding a mnohí ďalší.

Práve táto široká škála zdrojových informácií poskytla dobrý základ pre zhotovenie ako ekonomického, tak politického obrazu vzťahov Taiwanu s tretími krajinami, Čínou, prípadne medzinárodnými organizáciami, ktorých rozhodnutia implicitne vyplývajú z týchto vzťahov.

1 Dolárová diplomacia ako prostriedok získavania diplomatických partnerov

Otázka skúmania ekonomických vplyvov na diplomatické vzťahy Taiwanu nie je v odbornej obci neznáma. Respektíve, je zrejmé, že bez finančnej podpory by tento ostrov nemal ani tých diplomatických partnerov, ktorých má.

Príčiny sa dajú nájsť v historickom vývoji ostrovného štátu. Napriek rôznym politickým snahám vždy zostával pod správou niektorej z mocností. Najprv to boli európske koloniálne výpravy, ktoré si vtedajší ostrov Formosa privlastnili, ako napríklad Holandsko či Portugalsko. Neskôr bolo súčasťou mandžuského impéria. Začiatkom 20. storočia bol japonskou kolóniou, no po druhej svetovej vojne medzinárodné spoločenstvo vyhovel strategickým plánom Číny a Taiwan jej bol prisúdený. Občianska vojna na pevnine spôsobila roztrhnutie štátu, čím vznikla Čínska ľudová republika (ČĽR) a Čínska republika (ROC), ktorá až v roku 2008 chcela oficiálne vystupovať pod názvom Taiwan.

Vláda Kuomintangu (KMT) si vybudovala svoje postavenie v medzinárodnej politike vďaka nastupujúcej studenej vojne. Západné štáty, združené v Organizácii spojených národov (OSN) radšej podporili demokratický režim na ostrove aj s jeho chybami než Maov komunizmus na pevnine, ktorý sympatizoval s východným blokom. Navyše po podpore Kórejskej ľudovo-demokratickej republiky v kórejskej vojne bola pevninská Čína v roku 1950 vyhlásená za agresora.¹ Avšak diplomatické zahraničné vzťahy sú často podporované a závislé na vzťahoch ekonomických. Čína sa vďaka svojmu hospodárskemu rastu stávala mocnejšou na medzinárodnej scéne, a zároveň ako najsilnejšia krajina tretieho sveta zastupovala väčšinu rozvojových štátov. Spolu s podporou Spojených štátov Amerických a ich snahou o zbližovanie s ČĽR prevzala v roku 1971 zastúpenie celej Číny v Bezpečnostnej rade (BR) OSN na základe rezolúcie Valného zhromaždenia č. 2758 z 25. októbra toho roku.²

Nemožno však povedať, že toto znamenalo koniec sporu o suverenitu, skôr začiatok jeho moderných dejín. Najväčším problémom je fakt, že obe republiky súhlasia s politikou jednej Číny (v ČĽR dnes známy ako Zákon proti rozštiepeniu štátu³). V súlade s ňou nie je možné, aby jeden štát mohol mať uzatvorené formálne diplomatické styky s oboma

---

¹ United Nations: *Rezolúcia 83/1950*. [cit. 2013-03-20]. Dostupné na internete: <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/064/96/IMG/NR006496.pdf?OpenElement>>

² United Nations: *Restoration of the Lawful Rights of the People's Republic of China in the United Nations*. [cit. 2013-03-20]. Dostupné na internete: <<http://daccess-ods.un.org/TMP/419577.732682228.html>>

³ Veľvyslanectvo ČĽR v SR: *Zákon proti rozštiepeniu štátu*. [cit. 2013-08-25]. Dostupné na internete: <<http://sk.china-embassy.org/slo/zt/taiwan/t359834.htm>>

krajinami naraz, rovnako nemôžu byť zároveň účastné v politicky orientovanej medzinárodnej organizácii. V praxi to znamená, že ak chce Taiwan nadviazať diplomatické styky s akoukoľvek krajinou, musí sa prebojovať cez prekážky diplomacie ČĽR a získať nad čínskou politicko-ekonomickou ponukou prevahu a prekonať tak nemenný pevninský názor, že ostrov je iba rebelujúcou provinciou, ktorá patrí pod samosprávu Číny.

Práve tak sa dostávame k prepojeniu zahraničných a ekonomických vzťahov Taiwanu na diplomatickej úrovni. Svoje záujmy na medzinárodnom poli môže ostrovný štát uplatňovať jedine v ekonomických zoskupeniach, ako to robí napríklad vo WTO pod názvom Čínsky Taipei, alebo vo viacerých bilaterálnych zmluvách o voľnom obchode. Ale medzinárodný voľný pohyb tovarov a služieb nie je ťažiskom získania týchto krajín za diplomatických partnerov.

1.1 Začiatky dolárovej diplomacie

Po vydaní rezolúcie Valného zhromaždenia (VZ) OSN č. 2758 stratil Taiwan väčšinu formálnych diplomatických stykov, nakoľko spočiatku hospodársky významné a neskôr i menej významnejšie krajiny začali nadväzovať kontakty s ČĽR. Napriek tomu si zachovali princíp spolupráce na neoficiálnej úrovni, predovšetkým aby boli udržané priateľské vzťahy prospešné pre obe strany. Taipei zamestnal bývalých diplomatov danej krajiny z ambasád a konzulátov v neoficiálnej kancelárii a naďalej neformálne udržoval ekonomické, kultúrne a iné vzťahy. Tento spôsob spolupráce sa neskôr nazval „japonská schéma“,⁴ pretože bol po prvýkrát použitý v Japonsku. Aj napriek svojej neoficiálnosti orgány požívali isté práva a imunity a zabezpečovali takmer všetky činnosti bývalých diplomatických misií. Je však pravda, že tento model sa nedal využiť na všetky krajiny. Príkladom sú Spojené štáty Americké, hoci medzi nimi existuje vzťah podobný tejto schéme.

ROC mala ale záujem udržať diplomatické styky s krajinami, ktoré ešte nekonvertovali k Číne. Nebolo ich veľa, ale zato mali byť intenzívnejšie a základňou pre potenciálne nadväzovanie nových zmlúv. Na základe tejto politiky vytvorili tzv. *pragmatickú diplomaciu*. Táto stála na troch pilieroch: prvým bola ekonomická a obchodná diplomacia, ktorá mala zabezpečiť dosiahnutie diplomatických cieľov cez hospodárske vzťahy, k čomu výrazne dopomáhali taiwanské konglomeráty. Druhá bola tzv. *diplomacia demokracie*. Taipei sa snažil získať reputáciu demokratizáciou, ktorá dávala väčšiu diplomatickú hodnotu medzinárodným prepojeniam v rôznych politických, sociálnych,

---

⁴ Chiu, H.: *The Taiwan Relations Act and Sino-American Relations*. 1990. s.10

náboženských, humanitárnych a iných organizáciách. Tretím bodom bolo naviazanie sa na taiwanské rodiny v zahraničí, na ktoré im ostávali silné väzby. Nakoľko s nimi boli stále v kontakte, spolupracovali s nimi na uskutočňovaní niektorých diplomatických plánov. Takto začal vzťahy nadväzovať aj s radom krajín, ktoré mali oficiálne diplomatické styky s ČĽR a počet spojencov rástol. Hoci to neznamenal uznanie Taiwanu ako suverénnej entity, ale napriek tomu to spelo k zlepšeniu vzájomných vzťahov.

Vďaka ekonomickému rastu začal Taipei využívať svoje prostriedky získané zo zahraničného obchodu na podporu diplomatických stykov. Nešlo len o podporu samostatných ekonomických vzťahov, ale začali finančne podporovať i granty, štipendiá, či štátom pomáhali finančnými pôžičkami. Celé to vyústilo do tzv. *dolárovej diplomacie*. Principiálne išlo o skupovanie si diplomatických vzťahov s menej ekonomicky vyspelými štátmi za zvýhodnené pôžičky. Za niekoľko miliónov dolárov si tak Taiwan v priebehu dvoch rokov 1989 až 1990 kúpil uznanie suverenity u siedmich štátov, ako aj v nasledujúcich rokoch u ďalších trinástich. Na druhej strane si to mohol finančne dovoliť, nakoľko rozšírenie zahraničnej pomoci znamenalo ročne 35 miliónov amerických dolárov, čo predstavovalo iba približne 0,02 % jeho hrubého národného produktu za rok 1990.⁵ Budoval tak vzťahy predovšetkým v blízkom okolí pomocou investícií, prijímania zahraničnej pracovnej sily a tovarovej výmeny.

Rovnako sa však rozhodol orientovať aj na iné, ekonomicky vyspelé regióny, ako západnú Európu, Austráliu a USA, na čo vyčlenil 300 miliárd USD v rámci balíku na šesťročný národný plán rozvoja v rokoch 1991 - 1996.⁶ Tento predstavoval vytvorenie zdravého investičného prostredia na ostrove napr. budovaním infraštruktúry. Vďaka tomu sa ROC podarilo vybudovať priame letecké spojenie s významnými krajinami Západu, ako napríklad Rakúskom, Veľkou Britániou, Nemeckom a Francúzskom. Táto politika sa ukázala byť natoľko efektívnou, že v polovici deväťdesiatych rokov Taipei nadviazal diplomatické styky až s 30-timi krajinami a neoficiálny vzťah s 150-timi štátmi a ku koncu 20. storočia zriadil 98 úradov v 63 štátoch, ktoré suverenitu Taiwanu oficiálne neuznávali.

Napriek tomu ekonomická sila ČĽR začala v tomto období rásť rýchlejšie a ostrovná Čína bola viac zasiahnutá ázijskou krízou než pevnina. Zároveň sa už vtedy Peking stal druhým najväčším svetovým majiteľom menových rezerv, čo priťahovalo zahraničné investície a znásobovalo rast obchodných vzťahov, predovšetkým so Západom. Hospodársky rast sa stal pákou pre realizáciu zahranično-politických záujmov a prilákanie

---

⁵ Tubilewicz, C.: *Taiwan and Post-communist Europe: Shopping for Allies*. 2007. s.10

⁶ tamtiež

si diplomatických partnerov Taiwanu. Boj o diplomatické uznanie jasne vyhrávala ČĽR, čo dokazuje aj fakt, že v rokoch 1997-1998 si Taipei „kúpil“ iba tri uznania suverenity, pričom Peking si odkúpil naspäť až šesť. Taiwanu prišiel aj o takých partnerov ako Južná Kórea či Juhoafrická republika a ostalo mu tak len zopár malých, ekonomicky i politicky bezvýznamných štátikov. Avšak pri takomto striedaní názorov tretích strán voči ČĽR a ROC možno badať myšlienku, ktorú vyjadril Antony Van Fossen: „Taiwan a Čína sú niekedy obviňovaní z kupovania priateľov v Oceánii. V skutočnosti si Taipei a Peking môžu iba prenajímať“,“⁷ čo sa samozrejme platí na viac oblastí, ako iba Oceániu.

Na základe týchto javov môžeme badať zjavný dôraz zamerania taiwanskej zahraničnej politiky na jej ekonomickú povahu. Avšak pre lepšie porozumenie je nutná podrobnejšia analýza vzťahov s niektorými štátmi v rôznych regiónoch sveta.

1.2 Dolárová diplomacia v Oceánii

Jedným z prvých dôvodov pôvodného všeobecného uznávania Čínskej republiky oproti ČĽR v OSN bol ten, že ostrovny štát si zakladal nie len na svojej demokracii, ale aj na jej šírení. Práve týmto spôsobom si získavalo diplomatických partnerov v krajinách Afriky a Oceánie. Krajiny si v priebehu dvadsiateho storočia vybojovali nezávislosť, ale existovala obava, že sa nové samostatné režimy obrátia na komunizmus. Počas studenej vojny si tak u nich bolo potrebné demokraciu kúpiť a hlavnými aktérmi boli USA a Taiwan. Avšak druhý spomínaný mal aj iné záujmy, diplomatického charakteru.

1.2.1 Vývoj zahraničných a ekonomických vzťahov s Marshallovými ostrovmi

Marshallove ostrovy (RMO) sú ideálnym príkladom záujmov ROC v Oceánii a zároveň najväčším štátom tohto regiónu sveta, s ktorým Čínska republika udržiava diplomatické vzťahy. Tento ostrovny štát v Tichom oceáne zažil, rovnako ako Taiwan, viacero okupácií. Do roku 1979 bolo poručenským územím Spojených štátov Amerických v zastúpení OSN, kedy sa stal samostatným suverénnym nezávislým územím. O sedem rokov neskôr v roku 1986 podpísal s USA Dohovor o slobodnom združení (Compact of Free Association), na základe ktorého sa stal partnerom Spojených štátov, bol pod ich vojenskou ochranou a za toto prenajal atol Kwajalein na vojenské účely na 15 rokov, s možnosťou

---

⁷ Van Fossen, A.: The Struggle for Recognition: Diplomatic Competition between China and Taiwan in Oceania. In: *The Journal of Chinese Political Science*. 2007. s.138

predĺženia na ďalších 15 rokov. V súvislosti s týmto prenájomom môžeme vidieť i úspešnú snahu Marshallových ostrovov dostať sa do BR OSN, čo im bolo umožnené v roku 1991.⁸

Prenájom atolu však bol potrebným krokom súostrovia, nakoľko tento štát nie je schopný fungovať bez zahraničnej, predovšetkým finančnej pomoci. Vďaka prenájomu získali aspoň časť financií do štátneho rozpočtu. Avšak dá sa povedať, že to bol iba zlomok zahraničného kapitálu plynúceho do krajiny. Aj v súčasnosti tvoria približne dve tretiny ich príjmov granty.⁹ Tieto rozdeľujú do viacerých oblastí, od infraštruktúry, rozvoja poľnohospodárstva, technológií až po zdravotníctvo. A dvoma najväčšími prispievateľmi do rozpočtu Marshallových ostrovov sú USA, ktoré okrem grantov a nájomného prispeli aj platbami za testovanie zbraní v atole Bikini, a Taiwan. Ten si už dlhodobo zaistuje rozpočtovými grantmi diplomatické partnerstvo, ktoré nie je lacné: v rokoch 2005 až 2008 vyplatil Marshallovým ostrovom granty v hodnote 38 miliónov USD, čo je takmer ekvivalentné ich ročnému príjmu do štátneho rozpočtu (v roku 2007 činil 40 miliónov USD).¹⁰

Ako sa však v priebehu 20. storočia ukázalo, ani tieto sumy nepostačovali na udržanie si lojality. Marshallove ostrovy samozrejme sledovali svoje vlastné ciele. Akonáhle zistili, že Taiwan im po udelení nezávislosti neumožní napredovanie na globálnej diplomatickej úrovni, obrátili svoje politické kroky na ČĽR, ktorá im napomohla získať miesto v OSN. Krátko na to sa rozbehla najdramatickejšia etapa skupovania diplomatických partnerov medzi Taiwanom a Čínou. V deväťdesiatych rokoch došlo k veľkému striedaniu nadväzovania diplomatických stykov z ROC na ČĽR a opačne, a dôvodom bolo práve to, kto do vzájomného priateľstva viac investoval. Pre Marshallove ostrovy to po vstupe do OSN bol jednoznačne opäť Taiwan a treba poznamenať, že tento spôsob podpory potenciálneho nadviazania vzťahu pre ne bol morálnou dilemou. Principiálne išlo o to, kto svojho suseda a zároveň diplomatického soka preplatí, teda podplatí domácu vládu v danej krajine, čo môže byť považované za istý druh korupcie. Avšak ekvivalent slova *korupcia* v maršalskom jazyku neexistuje¹¹, teda aj kultúrny kontext peňažných a nepeňažných darov je inak vnímaný. Preto aj opätovné uznanie suverenity Taiwanu Marshallovými ostrovmi nie je celkom prekvapením, pretože bolo determinované sľubom

---

⁸ Shiuh-Shen Ch., Tzu Po Y., Yi -Chen W.: Taiwan's Foreign Aid and Technical Assistance in the Marshall Islands. In: *Asian Survey*. 2010. s.1192

⁹ Government Accountability Office (USA): *Compact of Free Association: Development Prospects Remain Limited for Micronesia and Marshall Islands*. 2006. s.23

¹⁰ Shiuh-Shen Ch., Tzu Po Y., Yi -Chen W.: Taiwan's Foreign Aid and Technical Assistance in the Marshall Islands. In: *Asian Survey*. 2010. s.1195

¹¹ Pollock, N.J.: *Republic of the Marshall Islands 2004*. 2004. s.10

taipeiskej vlády, že bude prispievať do trustového fondu RMO. A zároveň veľkú rolu zohrali príspevky ROC jednotlivým politikom v hodnote od 6 000 do 10 000 USD, ktoré platila aj ČĽR v snahe presvedčiť Marshallove ostrovy, aby obrátili svoje oficiálne styky na pevninskú Čínu.¹²

Od tohto momentu vzrástla vzájomná pomoc medzi týmito štátmi, avšak po ekonomickej stránke nevýhodná pre Taiwan. V nasledujúcich rokoch venoval desiatky miliónov amerických dolárov na rozvoj rôznych oblastí Marshallových ostrovov nie len finančnými prostriedkami, ale aj technickou pomocou pod hlavičkou Taiwanskej technickej misie. A toto len výmenou za diplomatickú spoluprácu.

1.2.2 Papua Nová Guinea, Kiribati, Nauru a iné štáty Oceánie pod vplyvom dolárovej diplomacie

Vo vzťahoch s väčšinou štátov je vidno ekonomický aspekt, často spolu s korupčným rozmerom, nie len s Marshallovými ostrovmi. Podobný prípad sa odohral vo Vanuatu, kde Serge Vohor prišiel o svoje kreslo premiéra za menej než mesiac po podpísaní dohody o diplomatických vzťahoch s Taipeiom v roku 2004, evidentne bez schválenia jeho Radou ministrov.

Papua Nová Guinea (PNG) zase zažila neslávne známy plán zaistenia oficiálneho partnerstva s ROC pod hlavičkou premiéra Billa Skatesa. Diplomatické styky nadviazala 5. júla 1999, s prísľubom počiatočného grantu 500 miliónov amerických dolárov, nasledovaným jednou miliardou USD v priebehu ďalších päť rokov a dodatočnou miliardou USD v pôžičkách.¹³ Čína to považovala za porušenie základnej zmluvy o diplomatických vzťahoch a teritoriálnej integrite s touto krajinou a explicitne jej zakázala Taiwan uznať. Bill Skates bol o dva dni na to, 7. júla donútený odstúpiť z úradu a oficiálne styky boli rozviazané krátko na to, už 21. júla toho istého roku. Išlo asi o historicky najkratší diplomatický vzťah Taiwanu.¹⁴ Nebol to ale posledný pokus týchto dvoch krajín, ďalší sa odohral v roku 2006, kedy sa spoluprácu pokúsili nadviazať priateľským darom v hodnote 30 miliónov USD¹⁵, avšak jeden člen misie s touto sumou zmizol, a tak boli traja taiwanskí ministri zbavení

---

¹² Van Fossen, A.: The Struggle for Recognition: Diplomatic Competition between China and Taiwan in Oceania. In: *The Journal of Chinese Political Science*. 2007. s.134

¹³ Phillips, S., Gaglioti, F.: *PNG Prime Minister resigns after Australian intervention*. [cit. 2013-11-01]. Dostupné na internete: <<https://www.wsws.org/en/articles/1999/07/png-j12.html>>

¹⁴ Xinhua News Agency: *China Condemns PNG's Ties with Taiwan*. [cit. 2013-08-29]. Dostupné na internete: <<http://pidp.org/archive/1999/July/07-07-02.html>>

¹⁵ Chang, R.: *PNG fraud scandal suspect gets three years' 10 months*. [cit. 2013-08-29]. Dostupné na internete: <<http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2011/11/16/2003518442>>

funkcie, a zároveň zahraničná spolupráca sa nestretla s realizáciou. Pre predstaviteľov ČĽR táto správa bola pozitívna nie len z hľadiska diplomatického, resp. že sa Taiwanu nepodarilo nadviazať oficiálne vzťahy s PNG, ale zároveň môže naďalej rozvíjať svoje zámery, podobné vo viacerých častiach sveta – na Blízkom Východe, v Afrike, Latinskej Amerike, aj Karibiku. Dôvodom je prístup k prírodným zdrojom, predovšetkým k zemnému plynu a rôznym minerálnym horninám. Práve v roku 2006 investori z ČĽR postavili komplex na ťažbu niklu a kobaltu za 800 miliónov USD, ktorý mal ročne produkovať a exportovať 32 000 ton niklu do Číny na podporu jej rastúceho trhu výroby ocele.¹⁶ Podpísané boli aj ďalšie zmluvy za účelom výskumu možností ťažby zlata, medi, horčíku a iných minerálnych zdrojov, pričom do budúcnosti je zaujímavý aj rybolov.

Najdlhšími diplomatickými partnermi v regióne sú Tuvalu (od roku 1979)¹⁷ a Šalamúnove ostrovy (od roku 1983),¹⁸ dodnes bez prerušenia vzťahov. Avšak to neznamena, že by ich aliancia s Taiwanom bola vždy jednoduchá a jednoznačná. V súčasnosti, ak by sa Šalamúnove ostrovy rozhodli obrátiť na Čínsku ľudovú republiku, čo z dôvodu jej zväčšovania sily v Oceánii je podľa niektorých predpokladateľné, zanechalo by to medzeru vyše 100 miliónov šalamúnskych dolárov,¹⁹ ktorými Taipei ročne dotoval ostrov. Avšak ako ukazuje história, Čína by to bola ochotná zaplatiť, nakoľko v roku 2000 ponúkla 3 milióny USD do národného volebného rozpočtu a vyjadrila sa, že „ak bude dobré prostredie“, má záujem investovať do Šalamúnových ostrovov.²⁰ Tuvalu malo problém so vstupom do OSN, podobne ako Nauru, nakoľko ČĽR využila svoj vplyv a pozdržala hlasovanie o ich žiadosti na členstvo. Nauru malo rovnako dlho, od roku 1980 vybudované vzťahy s Taiwanom, avšak lojalita oboch oceánskych štátov Taipeiu na prelome rokov 1999 a 2000 takmer závisela od rozhodnutia VZ OSN.

Nauru však nakoniec rozviazalo styky v roku 2002, čo podľa ROC bolo pre Čínou ponúknuté granty v hodnote 60 miliónov USD a tiež pre sľúbenú pomoc pri splatení dlhu 77 miliónov USD americkej spoločnosti.²¹ Podobná situácia sa však odohrala hneď o pár rokov, kedy Taiwan navrhol pomoc ekonomicky vyčerpanému štátu z dôvodu stenčenia

---

¹⁶ Wesley-Smith, T.: *China in Oceania: New Forces in Pacific Politics*. 2007. s.10

¹⁷ Huang, J.: *Taiwan replaces ambassador to Tuvalu*. [cit. 2013-11-01]. Dostupné na internete: <<http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2006/10/08/2003330831>>

¹⁸ Sasako, A.: *China vs Taiwan gets hotter in the Solomons*. [cit. 2013-11-01]. Dostupné na internete: <<http://www.islandsbusiness.com/2013/4/pacific-update/china-vs-taiwan-gets-hotter-in-the-solomons/>>

¹⁹ tamtiež. Poznámka: približne 14,5 milióna USD

²⁰ Shie, T.R.: Rising Chinese Influence in the South Pacific: Beijing's "Island Fever". In: *Asian Survey*. 2010. s.318

²¹ Yu, V.: *Nauru drops diplomatic ties with Taiwan in favor of China*. [2013-11-01]. Dostupné na internete: <<http://www.freerepublic.com/focus/news/719963/posts>>

zásob fosfátov, ktoré tvorili veľkú časť jeho HDP. V roku 2005 sa Taipei s Nauru dohodol na príspevku na oživenie ťažby sumou 2,8 milióna USD a ďalších 3,5 milióna na úhradu miezd pracovníkov z Kiribati a Tuvalu.²² Týmto si zabezpečil aj dôveru týchto dvoch štátov. Avšak podľa portálu WikiLeaks bola poskytnutá ešte iná pomoc, konkrétne mesačne 5 000 amerických dolárov nauruským ministrom na zabezpečenie trvania diplomatického partnerstva a ďalším členom mesačne 2 500 USD na financovanie projektov, ktoré vyžadovali minimálne účtovanie.²³ Celkovo preto nie sú dostupné všetky benefity pre nauruskú vládu, a zároveň tak existuje predpoklad, že podobné nediplomatické, korupčné metódy boli využívané pri viacerých štátoch.

Spomínané Kiribati nadviazali diplomatické styky s Taiwanom v roku 2003 a boli asi najväčšou stratou čínskej pozície v Oceánii. Táto strata sa však dala predpokladať, nakoľko ČĽR, napriek dôležitosti spolupráce, platila ročne údajne iba 250 000 austrálskych dolárov²⁴ za prenájom strategickej satelitnej sledovacej stanice, hoci dodávala aj finančnú pomoc na rozvoj letiska a nemocníc. Táto suma sa Taiwanu podarila ľahko prekonať hodnotou 140 000 USD v hotovosti Harrymu Tongovi na zaistenie víťazstva vo voľbách (Peking tvrdil, že jeho starší brat Amote Tong a jeho strana dostala úplatok vyše milióna USD).²⁵ Na druhej strane je jasná suma 8 miliónov amerických dolárov na rok 2004 ihneď po zvolení prezidenta Tonga (asi 5-násobne vyšší balík, aký dala Čína v roku 2003) ako priama pomoc Taipei Kiribati.²⁶ Pre ROC to znamenalo prístup k vodám svetovo najväčšieho koralového útesu, ktorého 80 % HDP²⁷ tvorí rybolov a príbuzné aktivity, čo vzhľadom na ekonomické záujmy Taiwanu znamená dlhodobú spoluprácu.

1.3 Zahraničné vzťahy Taiwanu s Európou

Na európskom kontinente nemožno vidieť veľa oficiálnej diplomatickej intervencie zo strany Taiwanu. S väčšinou európskych štátov udržiava neoficiálne vzťahy, ako napríklad aj so Slovenskou republikou. Jediným diplomatickým partnerom ostáva Svätá stolica, s

---

²² Tsang, S.: *Taiwan and the International Community*. 2008. s.180

²³ Dorling, P.: *China, Taiwan buy influence with secret payments to Nauru politician*. [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://www.smh.com.au/national/china-taiwan-buy-influence-with-secret-payments-to-nauru-politicians-20110828-1jgn8.html>>

²⁴ Henderson, J.: China, Taiwan and the Changing Strategic Significance of Oceania. In: *Revue Juridique Polynésienne*. 2001. s.154

²⁵ Van Fossen, A.: The Struggle for Recognition: Diplomatic Competition between China and Taiwan in Oceania. In: *The Journal of Chinese Political Science*. 2007. s.135

²⁶ tamtiež

²⁷ McElroy, J.L., Bai, W.: The Political Economy of China's Incursion into the Caribbean and Pacific. In: *Island Studies Journal*. 2008. s.237

ktorou v roku 2012 Ministerstvo zahraničných vecí ROC oslávilo sedemdesiate výročie nadviazania diplomatických vzťahov.²⁸ Avšak existovali snahy získať i iných spojencov, predovšetkým po rozpade Sovietskeho zväzu a neskôr Juhoslávie. Ale všetky dopadli neúspešne z dôvodu nesprávnej stratégie, ktorá sa dá demonštrovať na prípade Macedónska.

1.3.1 *Macedónska stratégia*

Podobným prípadom nedobre investovaných finančných prostriedkov ako PNG sa stalo Macedónsko. Od roku 1989 Taiwan obrátil svoju pozornosť aj na štáty strednej a východnej Európy. Opäť sa dá z časti polemizovať o šírení demokracie do krajín s dištancovaním sa od socialistických režimov. Ale podstatné bolo, že išlo o štáty, ktoré si po prvýkrát po dlhej dobe mohli samé diktovať, s kým budú spolupracovať. Preto taipeiská vláda mala záujem intervenovať takým spôsobom, aby si v týchto štátoch zabezpečila nových diplomatických partnerov a oddelila ich od spolupráce s ČLR. Jediným štátom tohto regiónu so záujmom kooperácie sa stalo Macedónsko. Dôvodom bolo, že macedónska vláda dúfala v pomoc Taiwanu, ktorý mal vyriešiť jej ekonomické problémy, príznačné pre krajiny bývalej Juhoslávie.

V roku 1993 Čínska ľudová republika uznala Macedónsko, čo podporili zmluvami o ekonomickej a kultúrnej spolupráci, doplnené humanitárnou pomocou krajine na prekonanie hospodárskych problémov, vyplývajúcich z medzinárodných sankcií voči Juhoslávii. Macedónsko sa na oplátku zaviazalo nenadväzovať oficiálne vzťahy s Taiwanom. Tieto záväzky sa však vzťahovali iba na vtedajšiu macedónsku koalíciu, ktorej sa tak podarilo zabezpečiť rast importov z Číny pri nulových exportoch a 83 miliónovú pôžičku v USD pre postavenie hydroelektrárne.²⁹ Ale pre opozíciu dohoda neplatila, a tak sa v auguste 1997 jej predstaviteľ Vasil Tupurkovski začal stretávať s predstaviteľmi ROC na európskej pôde, ako aj na taiwanskom ostrove. Keď sa stal predsedom strany Demokratická alternatíva (DA), stretol sa s prezidentom Lee-om v rozhovoroch o budúcom vývoji taiwansko-macedónskych vzťahov, avšak toto, aj všetky nasledujúce stretnutia sa odohrávali v tajnosti. Na základe tejto skutočnosti je ťažké zistiť, čo všetko sľúbila taiwanská diplomacia výmenou za nadviazanie oficiálnych vzťahov. Známa je podľa

---

²⁸ Shih, V.Y.P.: *Remarks Given at the Holy Mass Commemorating the 70th Anniversary of the Establishment of Diplomatic Relations between the Republic of China (Taiwan) and the Holy See*. [cit. 2013-11-01].

Dostupné na internete: <<http://www.catholic.org.tw/en/News/News326d.html>>

²⁹ Tubilewicz, C.: Taiwan's Macedonian Project, 1999-2001. In: *China Quarterly*. September 2004. s.784

Tubilewicza hodnota jednej miliardy amerických dolárov, ktoré mali plynúť z Grécka a Taiwanu podľa opozičnej kampane v parlamentných voľbách v roku 1998.

Spomínané voľby spôsobili obrat v macedónskej zahranično-politickej orientácii, nakoľko súčasťou parlamentnej koalície sa stala aj strana DA a Tupurkovski obsadil miesto vicepremiéra, jeho kolega Aleksandar Dimitrov ministrom zahraničných vecí. Koalícia však nebola prirodzená, nakoľko ľavicová DA sa spojila s pravicovou Vnútrošnou macedónskou revolučnou organizáciou – Demokratická strana pre macedónsku národnú jednotu (VMRO-DPMNE), ktorej hlavný predstaviteľ Ljubčo Georgievski sa stal premiérom. Spojenie bolo možné pravdepodobne iba vďaka miliardovému projektu Tupurkovského, ktorý sľuboval až 120 000 pracovných miest.³⁰ Krátko po voľbách sa uskutočnilo niekoľko tajných stretnutí ministrov zahraničných vecí Taiwanu a Macedónska, na ktorých si potvrdili vzájomné diplomatické uznanie, ktoré bolo oficiálne podpísané 27. januára 1999 v Taipej³¹ a nadobudlo platnosť 8. februára toho istého roku.

Tento diplomatický krok spôsobil rozruch na oboch domácich politických scénach. Macedónsky prezident Gligorov sa prehlasoval za priateľa ČĽR, a preto verejne oponoval parlamentnému vyhláseniu uznania Taiwanu, pričom ho podporovali sociálni demokrati aj liberáli v krajine. Samozrejme reagovala aj čínska strana varovaním, že vypovedajú nie len diplomatické vzťahy, ale aj tie ekonomické. Opozícia taipejskej vlády sa zase stavala proti návrhom takej rozsiahlej finančnej pomoci Macedónsku na úkor zlepšenia domácich ekonomických podmienok a konkurencieschopnosti, dokonca tento názor zastávali aj členovia vládneho Kuomintangu. Koalícia si teda tiež uvedomovala nereálnosť takej vysokej sumy priamych investícií a hodnoty boli postupne skresávané na nižšie čísla.

Práve spomínané úpravy súm ponúkanej pomoci začali postupne Tupurkovskému zväzovať ruky. Premiér Georgievski očakával tiež väčšie množstvá zahraničných finančných prostriedkov, keď vyhlásil, že diplomatické uznanie Taiwanu sa udialo pre katastrofálny stav macedónskej ekonomiky a neodráža zhoršenie sino-macedónskych vzťahov. Taiwanská strana sa snažila ich pochybnosti odháňať odvádzaním pozornosti od dolárovej diplomacie a vyzdvihovala vzťahy s Macedónskom ako príkladné pre kooperáciu s Európou. Na základe tejto spolupráce začal Taipei intervenovať na Balkáne humanitárnou pomocou v záujme spriatelovania ďalších, Macedónsku susedných krajín, vyúsťujúc do

---

³⁰ Nikolic D.: *Macedonia's 'Taiwan Adventure' Ends*. [cit. 2013-10-25]. Dostupné na internete: <<http://iwpr.net/report-news/macedonias-taiwan-adventure-ends>>

³¹ Podľa Tubilewicza Tupurkovski nikdy (ani daňovo) nepriznal sumu, ktorú dostal za dohodnutie, resp. sprostredkovanie podpísania zmluvy, avšak neskôr oznámil, že tieto prostriedky použil na postavenie filharmonického haly a športovej haly.

humanitárnej diplomacie napríklad v Kosove.³² Kosovský projekt však zlyhal a preto sa snažili sústrediť hlavne na Macedónsko.

Ako sa však onedlho ukázalo, vzťahy s Macedónskom stáli na krehkom ľade – iba na osobe Tupurkovského, ktorý v októbri 1999 kandidoval na post prezidenta. Protivníkmi mu vo voľbách boli politici, z ktorých ani jeden nepodporoval spoluprácu s Taiwanom. Napriek miliardovému projektu Tupurkovski prehral hneď v prvom kole a prezidentom sa stal Boris Tarjakovski. Rovnako ako jeho predchodca neprijal taiwanské poverovacie listiny a odmietol tak urobiť, dokým ekonomická pomoc nenaberie jasnejších kontúr, nakoľko aj zahraničný obchod s Taiwanom predstavoval neustále negatívne saldo.³³ Naproti tomu zase vnútorná politika Taiwanu, druhá najväčšia taiwanská politická strana Demokratická progresívna strana (DPS) odsudzovala používanie dolárovej diplomacie na spoluprácu s nevýznamnými štátmi.

Situácia sa vážne zhoršila v prvej polovici roku 2001 počas ozbrojeného konfliktu, vyvolaného albánskou menšinou, ktorý si vynútil politické zmeny v Macedónsku, požadované aj medzinárodným spoločenstvom. V máji 2001 sa tak vyformovala nová koalícia deviatich parlamentných strán, tzv. koalícia všetkých strán, na ktorej čele ostal Georgievski. Tento názov však nie je celkom presný, pretože z nového parlamentného zoskupenia bola vynechaná práve strana DA.³⁴ Rovnako sa už nedostala do parlamentu v nasledujúcich predčasných voľbách v septembri 2002. Taiwan tak stratil jediného partnera v Macedónsku a pád projektu diplomatickej spolupráce bol nevyhnutný.

Predstavitelia novej vlády prehlásili snahu o nadviazanie formálnych stykov s Taiwanom chybou a začali pracovať na normalizácii s ČĽR. A to aj napriek varovaniu Taipei, že zastaví všetky nimi financované asistenčné projekty v sume približne 140 miliónov USD.³⁵ Skopje svoj zámer zrealizovalo ešte počas roku 2001, na čo ROC reagovala ukončením všetkých zmlúv a kooperačných projektov, zachovali sa iba tri obchodné zmluvy ohľadom daní, ciel a ochrany investícií. Taiwanský minister zahraničných vecí Tien nevylúčil možnosť opätovného nadviazania formálnych vzťahov, ak by sa tak balkánsky štát rozhodol, avšak sa tak už nestalo.

Taiwan tak namiesto preukázania efektívnej ekonomickej pomoci ako diplomatického nástroja dokázal úplný opak. Nielen, že nedokázal pôvodný úspech

---

³² Tubilewicz, C.: Taiwan's Macedonian Project, 1999-2001. In: *China Quarterly*. September 2004. s.791

³³ Ministry of Finance, R.O.C.: *Export & Import Value by Country*. [cit. 2013-10-26]. Dostupné na internete: <<http://www.mof.gov.tw/engweb/public/Attachment/3101511532540.xls>>

³⁴ Kim, J.: *Macedonia: Country Background and Recent Conflict*. 2001. s.3

³⁵ Tubilewicz, C.: Taiwan's Macedonian Project, 1999-2001. In: *China Quarterly*. September 2004. s.798

v Macedónsku zopakovať v iných balkánskych štátoch, ale nepodarilo sa mu udržať ani len partnerstvo so Skopje. Dôvodmi boli nereálne sľuby o finančných príspevkoch, neefektívne využívanie prostriedkov, nadviazanie vzťahov s jedinou osobou, resp. jedinou politickou stranou namiesto diplomatickej spolupráce s koalíciou aj opozíciou, či zameranie sa na ekonomickú pomoc aj v čase bezpečnostnej krízy v Macedónsku. Napriek tomu, ťažko konštatovať, aké iné prostriedky, ako predovšetkým finančné, môže Taiwan využívať pre získavanie a udržiavanie diplomatických stykov.

1.3.2 *Zahraničné vzťahy na pozadí náboženstva a morálky*

Svätá stolica má napriek svojmu špecifickému postaveniu v medzinárodných vzťahoch dôležité miesto medzi diplomatickými partnermi Taiwanu. Na rozdiel od ostatných 22 štátov, ide o jediného spojenca s globálnym dosahom.

Ich oficiálne vzťahy vznikli v roku 1942, kedy ešte Čínska republika sídlila na pevnine v Nanjingu.³⁶ Ešte dva roky po čínskej občianskej vojne pápežský nuncius sídlil na tomto mieste, kým nebol v roku 1951 vypovedaný zo služby a presunul sa na Taiwan, jedine odkiaľ mohol udržiavať vzťahy s čínskymi katolíkmi. Od toho momentu možno povedať, že vzájomné vzťahy boli priateľské a stabilné, a to vďaka spoločnej viere v ideály rešpektu ľudskosti, demokracie, slobody, ľudských práv, svetového mieru a podobne. V tomto zmysle teda môžeme hovoriť o väčšej orientácii na politicko-sociálnu stránku spoločnej spolupráce a jej cieľov, ako ekonomické motívy, ku ktorým nevedú žiadne zdroje. Jediné sprostredkovania financií možno vidieť v sponzorovaní rôznych akademických, kultúrnych a náboženských udalostí a konferencií, či pomoci pri sociálnych prácach Vatikánom v Taiwane, prípadne priamu pomoc od pápeža Benedikta XVI. v sume 50 000 USD na pomoc obetiam tajfúnu v roku 2009,³⁷ nakoľko zahraničná pomoc neprišla pre nečlenstvo v medzinárodných organizáciách. Dôvodom ale bola aj, ako vyhlásil vatikánsky chargé d'affaires Paul Russel, že Taiwan je vynikajúcim partnerom Svätej stolice v poskytovaní humanitárnej pomoci po celom svete a vždy, keď príde k prírodnej katastrofe a pápež požiadala o pomoc, Čínska republika odpovie, čo nie je príznačné pre iné krajiny.³⁸

---

³⁶ Védrenne, L.: *The Diplomatic Relations between the Holy See and the Republic of China from 1942 to 2012: History, Challenges, and Perspectives*. 2012. s.4

³⁷ The China Post: *Pope contributes US\$50,000 to typhoon relief*. In: The China Post [online]. [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://www.chinapost.com.tw/taiwan/int'l-community/2009/08/15/220585/Pope-contributes.htm>>

³⁸ Huang, C.: Radio Taiwan International Interviews MSGR. Paul Russel. In: *CRBC News/Bulletin issue 308*. 2010.

Avšak ich diplomatické partnerstvo ROC a Svätej stolice má aj iné výhody. Aj keď práve spomínaného Benedikta XVI. požiadal prezident Chen Shui-bian v roku 2008 o podporu pri presadení vstupu Taiwanu do OSN,³⁹ nebolo mu vyhovené. Ale do istej miery mal možnosť na diplomatickej úrovni reprezentovať jeho krajinu v globálnom meradle, keď sa po smrti Jána Pavla II zúčastnil jeho pohrebu a bol tak prvým čínskym predstaviteľom, ktorý kedy vstúpil na vatikánsku pôdu.⁴⁰ Vedenie ČĽR tento akt pobúrilo a pohrebu sa nezúčastnili, zaslali iba oficiálne prejavenie sústrasti, čo tiež bolo v čínskej histórii po prvýkrát.⁴¹ Rovnako aj Chenov nasledovník Ma Ying-jeou mal možnosť zúčastniť sa ceremoniálu uvedenia do úradu pápeža Františka I. v marci 2013. Je však pravdou, že podľa čínskej administratívy mohol byť úspech týchto misií iba symbolický, pretože neexistoval priestor pre zahranično-politické otázky.⁴² Avšak predsa len možno konštatovať pomoc Svätej stolice v diplomatických otázkach ROC voči svetu. Uzatvorením zmluvy o uznávaní univerzitných diplomov v roku 2011⁴³ sa podľa Russela „otvára svet Taiwanu a Taiwan svetu“, pričom mu táto zmluva umožňuje priblíženie sa UNESCO, ktorej síce nie je členom, ale Svätá stolica v nej má aktívne zastúpenie.⁴⁴

Napriek tomu nemožno povedať, že by sa Svätá stolica nesnažila normalizovať vzťahy s Čínou, k čomu Taiwan môže slúžiť ako sprostredkovateľ, samozrejme len do istej miery. Snahu o budúcu normalizáciu vzťahov možno vidieť aj v tom, že v roku 1959 Taiwan povýšil vatikánsku misiu na status ambasády, ale Vatikán svoj internúciát pozdvihol na nunciát až v r. 1966. A aj toto obdobie bolo krátke, nakoľko bol po prijatí ČĽR do OSN degradovaný na hodnosť *chargé d'affaires*.⁴⁵ Zároveň sa tak chce dostať bližšie katolíkom v pevninskej Číne, ktorých počet za 64 rokov od rozdelenia republiky do dnes stúpol zo 4

---

³⁹ Wooden, C.: *Taiwan's president asks pope to support bid to join United Nations*. [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://www.catholicnews.com/data/stories/cns/0800157.htm>>

⁴⁰ The China Post: *Ma's Vatican visit maps the diplomatic field, but little else*. In: The China Post [online]. [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://www.chinapost.com.tw/editorial/taiwan-issues/2013/03/19/373418/Mas-Vatican.htm>>

⁴¹ Carletti, A.: *People's Republic of China and the Holy See: A Long History of Agreements and Disagreements*. 2005. s.7 [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://www.ufrgs.br/nerint/folder/artigos/artigo63.pdf>>

⁴² The China Post: *ROC's ties with the Vatican a proud page in its history*. In: The China Post [online]. [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://www.chinapost.com.tw/editorial/taiwan-issues/2013/04/01/374733/ROCs-ties.htm>>

⁴³ Cervellera, B.: *Historic agreement between the Holy See and Taiwan on the recognition of university degrees*. [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://www.asianews.it/news-en/Historic-agreement-between-the-Holy-See-and-Taiwan-on-the-recognition-of-university-degrees-23337.html>>

⁴⁴ Galeazi, G.: *The Vatican's diplomatic offensive against Taiwan*. [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://vaticaninsider.lastampa.it/en/the-vatican/detail/articolo/taiwan-vaticano-cina-china-vatican-11063/>>

⁴⁵ Michael, C.: *The Duel of Duals: A Research on the Competition for Diplomatic Ties with the Holy See between the ROC and PRC*. 2013. s.30

miliónov na približne 70 miliónov veriacich.⁴⁶ A cirkev im chce zabezpečiť úplnú slobodu, za účelom čoho by sa aj bola ochotná, podľa slov jedného biskupa z roku 2005, vzdať Taiwanu.⁴⁷ Na strane druhej, otázka Taiwanu môže byť iba výhovorkou pre odvrátenie pozornosti od skutočného problému, náboženskej slobody, ako sa vyslovil aj diplomat Chou-seng Tou.⁴⁸

Vo všeobecnosti možno vidieť rôzne motívy v nadväzovaní diplomatických vzťahov. Taiwanu ide predovšetkým o udržanie si svojho najvplyvnejšieho diplomatického partnera, ktorý mu môže pomôcť zlepšiť relevantnosť jeho oficiálneho postavenia na medzinárodnej scéne. Čína chce zase toto rozširovanie obmedziť, resp. zastaviť a zároveň zlepšiť svoju reputáciu medzi svetovými hráčmi, keďže jej často býva vyčítané porušovanie ľudských práv a iných medzinárodných hodnôt. Teda tiež v tom možno vidieť pragmatické politické ciele. Vnímanie Svätej stolice je však otočené na úplne iné zámery. Chce byť bližšie k svojim stúpencom a zabezpečiť im náboženskú slobodu a možnosť vykonávať svoje obrady v spojení s pápežom. Kladie si za cieľ nominovať vlastných biskupov v krajine bez intervencie štátnych orgánov.⁴⁹ Preto sa dá predpokladať, že si zatiaľ zachová oficiálne vzťahy s Taiwanom a normalizácia vzťahov s Čínskou ľudovou republikou zostáva otvorená.

1.4 Vzťahy Taiwanu s Latinskou Amerikou

Latinská časť amerického kontinentu predstavuje pre Taiwan asi najdôležitejší priestor pre jeho diplomatickú agendu. Nie len, že tieto štáty tvoria najväčšiu časť, až polovicu jeho súčasných diplomatických partnerov, ale ide aj o politicky najvýznamnejšie štáty. Bez ich pomoci by Čínskej republike ostávala iba Svätá stolica a malé, ekonomicky závislé krajiny.

Oblasť je zaujímavá aj pre ČLR, a to z niekoľkých dôvodov, pre ktoré sa bude snažiť Taiwan zdiskreditovať. Prvým dôvodom je samozrejme ekonomická motivácia, resp.

---

⁴⁶ Clark, A.E.: *Eating Bitterness: Catholics in China*. [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <http://www.catholicworldreport.com/Item/1146/eating_bitterness_catholics_in_china.aspx#.UnUpb_nmOAk>

⁴⁷ Charbonnier, J., Politi, G.: China-Vatican relations: 1978-2005. In: *The Catholic Church in China: today and tomorrow*. 2006. s.132

⁴⁸ Or, E.: *Taiwan Remains a Question as Vatican-China Relations Progress*. [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://www.christiantoday.com/article/taiwan.remains.a.question.as.vatican.china.relations.progress/2922.htm>>

⁴⁹ Carletti, A.: *People's Republic of China and the Holy See: A Long History of Agreements and Disagreements*. 2005. s.9

exploatácia nerastných surovín, na ktoré je Latinská Amerika bohatá. Brazília má veľké ložiská ocele a železa, Čile je bohaté na meď a Argentína a Venezuela vedia poskytnúť zásoby ropy. Keď k tomu pridáme investície smerujúce do Mexika za účelom výroby telekomunikačných zariadení a textilu a ich exportu do Spojených štátov, celkový podiel týchto krajín tvorí 75 % celkového obchodu medzi Čínou a regiónom Latinskej Ameriky a Karibiku.⁵⁰ Možno práve aj tomu možno pripísať fakt, že ČĽR je tretím najväčším užívateľom Panamského prieplavu po USA a Japonsku. V celkovom meradle mnohí pozorovatelia hodnotia čínske konanie v regióne ako snahu o víťazstvo v diplomatickom boji s Taiwanom, nakoľko obchod medzi Čínou a LAC narástol medzi rokmi 1991-2004 štrnásť násobne,⁵¹ čo možno vnímať ako ďalší dôvod.

Ako tvrdí Li, odborník na túto oblasť, Peking sa rozhodol obkľúčiť Taiwan v každom rohu sveta, predovšetkým v Strednej Amerike a Karibiku, pevnosti Taiwanu.⁵² Okrem Kostariky, ktorá opustila Taiwan v roku 2007 s prísľubom 430 miliónov USD od ČĽR, krajiny tejto oblasti udržiavajú vzťahy s Čínskou republikou. Zároveň tieto krajiny rovnako ako s Čínou zvýšili v rokoch 1991-2004 obraty s Taiwanom, zahraničný obchod sa zdvojnásobil a zahraničné investície narástli štvornásobne.⁵³

Na začiatku tohto obdobia nedochádzalo k veľkým zmenám v uznávaní diplomatického partnerstva, prípadne zmeny boli viac politicky motivované, čo možno vidieť v prípade Grenady, Belize a Nikaraguy, ktoré zanevreli na Peking po masakri na námestí Tiananmen. Ekonomicky motivované zmeny v diplomatickom smerovaní nastali až v roku 1997 a hneď s viacerými štátmi. Bahamy sa tak rozhodli, keď Hutchinson Whampoa, Pekingu naklonená hongkonská spoločnosť otvorila vo Freeporte kontajnerový prístav za 144 miliónov USD a kúpila tri rezorty v Nassau.⁵⁴ Krátko na to vyhrala vo Svätej Lucii voľby opozícia a zrušila trinásťročné partnerstvo s Taiwanom. Samozrejme za to dostala prísľúbenú pomoc, ktorá zahŕňala aj kriketový štadión za 15 miliónov amerických dolárov a 104-lôžkovú nemocnicu pre mentálne postihnutých za ďalších 10 miliónov USD,⁵⁵ spolu

---

⁵⁰ McElroy, J.L., Bai, W.: The Political Economy of China's Incursion into the Caribbean and Pacific. In: *Island Studies Journal*. 2008. s.228

⁵¹ Paz, G.S.: Rising China's "Offensive" in Latin America and US Reaction. In: *Asian Perspectives*. 2006. s.102

⁵² Li, H.: China's Growing Interest in Latin America and its Implications. In: *Journal of Strategic Studies*. 2007. s.840

⁵³ Cheng, J.Y.S.: Latin America in China's Contemporary Foreign Policy In.: *Journal of Contemporary Asia*. 2007. s.501

⁵⁴ McElroy, J.L., Bai, W. : The Political Economy of China's Incursion into the Caribbean and Pacific. In: *Island Studies Journal*. 2008. s.231

⁵⁵ tamtiež

s ďalšími grantmi pre zlepšenie stavu parkov, vôd, či športovísk. Napriek tomu Svätá Lucia po 10 rokoch prehodnotila svoje rozhodnutie a obnovila vzťahy s Taiwanom, na základe čoho boli zastavené práce na novej nemocnici. Čínska republika im ponúkla pomoc pri diverzifikácii poľnohospodárstva, podpore turizmu, či informačných technológií, čo ak by nebolo dodržané, Svätá Lucia dúfa, že Peking ponúkne lepšiu zmluvu.

Avšak nepríjemný boj, aspoň z pohľadu Taiwanu, začal v roku 2004. Dominika bola prvá, ktorá rozviazala vzťahy s Taiwanom. Žiadala o pomoc vo výške 58 miliónov USD, avšak dostala prísľub len deviatich miliónov amerických dolárov, ktoré sa rozhodla vymeniť za 112 miliónov USD v priebehu šiestich rokov od Pekingu, začínajúc 11 miliónmi okamžite.⁵⁶

Nasledujúci rok si ČLR získala diplomatické partnerstvo Grenady ponukou vystavať 2000 nízkopříjmových obydľí a nových nemocničných zariadení, podporu poľnohospodárskeho sektora, transferom jedného milióna USD grenadskej vláde na štipendiá v hotovosti a ďalšou rozpočtovou pomocou vo výške jedného milióna USD do roku 2009. Na dokončenie projektov, ktoré na ostrove začal Taiwan, bolo poskytnutých 6 miliónov USD. K tomu Peking sľúbil finančnú pomoc pri výstavbe a rozšírení grenadského národného štadióna pre kriketový svetový pohár v roku 2007.⁵⁷ Taiwanu sa tak začali strácať investície, a preto žaloval grenadskú vládu za istinu a úroky z pôžičiek prevyšujúcich 21 miliónov USD, ktoré jej poskytol pred stratou diplomatického partnerstva.⁵⁸

Taiwan sa začal báť o svoju pozíciu v regióne. Dominikánskej republike poskytol dlhodobú pomoc od roku 2006 so \$ 60 miliónovým grantom na vybudovanie vedecko-technologického parku počas štyroch rokov, aby sa tak zabezpečila konkurencieschopnosť ostrova, a zároveň aby si Taipei upevnil svoje postavenie. Svätý Vincent a Grenadíny získali 15 miliónov USD na výstavbu medzinárodného letiska v Kingstowne. V priebehu nasledujúcich rokov získal aj Paraguaj viac ako 30 miliónov USD v grantoch na projekty týkajúce sa výstavby domov, 20 miliónov na novú kongresovú budovu a ďalšie financie na štipendiá. Zároveň sa Taiwan stal najväčším veriteľom paraguajskej banky, ktorej požičal 400 miliónov amerických dolárov. Krátko na to Svätý Krištof a Nevis, keď sa dozvedel o pôžičkách v susedných krajinách, ohlásil, že chce rozviazať diplomatické vzťahy s Taiwanom, ktorý sa následne rozhodol zaplatiť 8 miliónov amerických dolárov na

---

⁵⁶ Locatelli, N.: *China in Latin America: Political and Economic Implications of Beijing's Involvement in the Region*. 2011. s.68

⁵⁷ tamtiež

⁵⁸ McElroy, J.L., Bai. W.: The Political Economy of China's Incursion into the Caribbean and Pacific. In: *Island Studies Journal*. 2008. s.232

výstavbu štadiónu Warner Park a ostrov dostal pôžičku vo výške 14 miliónov USD na rozšírenie medzinárodného letiska v predstihu pred svetovým pohárom v krikete v roku 2007. Pre udržanie vzťahov dokonca Taiwan vytvoril tajný fond výzvednej služby vyčlenený na „kupovanie vplyvu v zahraničí“ vo výške 100 miliónov USD, ktorý bol odhalený už v roku 2003.⁵⁹ Avšak Taipei si svoje postavenie zaistil aj vytvorením viacerých bilaterálnych dohôd o voľnom obchode a inštitucionalizáciou diplomatických vzťahov prostredníctvom regionálnych a subregionálnych organizácií.

Možno najzaujímavejším prípadom regiónu LAC je Kostarika. V roku 2004 musel po menej než mesiaci na pozícii z miesta generálneho tajomníka Organizácie amerických štátov odstúpiť bývalý kostarický prezident Miguel Angel Rodríguez, ktorý sa spolu s vtedajším prezidentom Abelom Pachecom dostal pod podrobný súdny dohľad pre podozrenie z úplatkov od francúzskej firmy Alcatel. Podrobnejšie vyšetrovanie však zistilo, že obaja dostávali státisíce amerických dolárov od taiwanskej vlády na neoverené účely.⁶⁰ Napriek evidentnému prínosu vzťahov s Taiwanom Kostarika prešla na stranu ČĽR, keď jej bolo v roku 2007 sľúbených 430 miliónov amerických dolárov (108 USD na obyvateľa), ktoré údajne obsahovali kúpu kostarického verejného dlhu vo výške 300 miliónov USD.⁶¹ Až potom sa v roku 2008 kostarický minister Fernando Zumbado odhodlal priznať, že zneužil 1,5 milióna amerických dolárov z Taiwanu na pomoc 600 rodinám žijúcim v chudobe.⁶²

Následne sa spustila vlna odhalení a priznaní ohľadom neúčtovanej finančnej pomoci od Taiwanu. Panamský prezident Mireya Moscoso získal jeden milión USD, guatemalský prezident Alfonso Portillo získal tri fondové transfery, každý vo výške 500 000 USD, jeden dokonca vo forme šeku.⁶³ Táto situácia vyúsťovala do nespokojnosti predstaviteľov taiwanskej opozície, ktorú zdieľali aj skupiny v štátoch prijímateľov, nakoľko takto Taiwan začínal vyzerat' ako vláda, ktorá sa snaží skorumpovať vlády iných krajín.

---

⁵⁹ Erikson, D., Chen, J.: China, Taiwan, and the Battle for Latin America. In: *Fletcher Forum of World Affairs*. 2007. s.78

⁶⁰ tamtiež, s. 79

⁶¹ McElroy, J.L., Bai. W.: The Political Economy of China's Incursion into the Caribbean and Pacific. In: *Island Studies Journal*. 2008. s.233

⁶² Mendelson Forman, J., Moreira, S.: Taiwan-China Balancing Act In Latin America. In: *Chinese Soft Power and Its Implications for the United States: Competition and Cooperation in the Developing World: a Report of the CSIS Smart Power Initiative*. 2009. s.100

⁶³ tamtiež

1.5 Špecifické vzťahy Taiwanu s africkým kontinentom – príklad Gambia

Napriek snahe o udržanie si diplomatických partnerov, po škandáloch so spreneverami peňazí sa prezident Ma Ying-jeou rozhodol v roku 2008 definitívne ukončiť dolárovú diplomaciu. Chcel sa tak sústrediť na udržanie zostávajúcich 23 diplomatických partnerov lepšou spoluprácou a bez obrovských vládnych výdavkov na kupovanie ich dôvery, prípadne dôvery nových krajín a zároveň takto zlepšovať aj vzťahy naprieč Taiwanským prielivom na základe vzájomného prímeria. Tento stav sa mu podarilo udržať pomerne dlho, od 14. januára 2008, kedy diplomatické styky rozviazalo Malawi, do 15. novembra 2013. Vtedy sa rozhodla ukončiť vzájomné oficiálne uznávanie ďalšia africká krajina – Gambia a znížila tak počet diplomatických partnerov Taiwanu na 22.

Taiwan nadviazal s africkou krajinou diplomatické vzťahy v roku 1995, rok po prevrate v Gambii, kedy autokratický Yahya Jammeha nastúpil na funkciu prezidenta. Štát venujúci sa predovšetkým poľnohospodárstvu nebol pre Čínsku ľudovú republiku veľmi zaujímavý pre malé prírodné bohatstvo a nedostatok zdrojov. Taiwan sa tak stal dôležitým partnerom pre Jammeha, hoci nie nutne pre krajinu. Jammeh potreboval pre udržanie svojho provizórneho vládneho zhromaždenia ozbrojených síl financie, ktoré mu vedela poskytnúť predovšetkým Čínska republika. Diplomatické partnerstvo bolo nadviazané 13. júla 1995. Už mesiac na to taiwanská strana poskytla krajine bezúročnú pôžičku na 35 miliónov amerických dolárov, 5 miliónový grant a odštartovala niekoľko projektov na produkciu ryže. Zároveň darovala gambijskej armáde 5000 súprav armádnych uniforiem a topánok.⁶⁴ Avšak je známe, že časť z týchto peňazí putovala priamo do rúk Jammeha, členov zhromaždenia a niekoľkých civilistov, ktorí napomáhali zmene lojality od ČĽR k Taiwanu.⁶⁵

V nasledujúcich rokoch sa už rozpočet zahraničnej pomoci Čínskej republiky Gambii nedá reálne odhadovať, pretože jeho evidencia nebola transparentná. Avšak finančná podpora dodávala Gambii odvalu vyjadriť svoje jasné stanovisko a podporiť nárok Taiwanu na jeho navrátenie sa do OSN, čo prezident Jammeh často prezentoval.⁶⁶ Napriek tomu ho domáci aj taiwanskí oficiálni predstavitelia označovali za chamtivého, sebeckého a egocentrického v jeho využívaní finančnej podpory a iných dopytov. Práve možno to

---

⁶⁴ Jallow, A.: *Delayed Democracy: How Press Freedom Collapsed in Gambia: A Proposition for Research in The Gambian Journalism History 1965-2013*. 2013. s.144

⁶⁵ Sanneh, S.: Banjul-Taipei diplomatic rupture. In: *Taipei Times*[online]. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.taipeitimes.com/News/editorials/archives/2013/11/19/2003577191>>

⁶⁶ Chieh-yu, L.: Gambian president supports Taiwan's self-determination. In: *Taipei Times* [online] [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2000/08/22/0000048785>>

prispelo faktu, že Taiwan dodal Gambii prostriedky aj po roku 2008 za vlády prezidenta Maa: koncom roku 2010 získali grant na rozvoj zdravotníckeho sektora v hodnote 300 000 USD⁶⁷ a v auguste roku 2013 dva šeky, jeden vo výške takmer 700 000 USD na rekonštrukcie policajných budov a druhý viac ako 460 000 USD na štipendiá a študijné poplatky piatich gambijských funkcionárov a jedného civilistu pre štúdium leteckého inžinierstva a údržby v Spojených štátoch.⁶⁸ V oboch prípadoch Gambia s vďakou prezentovala, že tieto gestá sú znakom silnej bilaterálnej spolupráce. V roku 2013 generálny tajomník verejných služieb a minister prezidentských vecí Gambie Momodou Sabally po prevzatí šekov vyjadril vďaku Čínskej republike za podporu jeho krajiny v každom sektore, čím napomáhajú udržiavať stabilitu a bezpečnosť, ktoré sú dôležité pre prezidenta Jammeha a potrebné pre ekonomický rast štátu. Zároveň ubezpečil Taiwan prostredníctvom ich vyslanca Samuela Chena o gambijskej neochvejnej podpore a o tom, že ich bilaterálne vzťahy budú naďalej prevíťvať.⁶⁹

Toto však neostalo pravdou ani do konca roka 2013. Gambia sa počas tohto roka rozhodla urobiť v medzinárodnej politike niekoľko prekvapení. 3. októbra bez vysvetlenia krajina opustila Commonwealth⁷⁰ a 15. novembra vyšla vo svetových médiách správa o jednostrannom rozviazaní diplomatických vzťahov Gambie s Taiwanom.⁷¹ Obe udalosti sa spájajú so silou autokratickej osobnosti Jammeha. Avšak v druhom prípade sa začali objavovať aj konkrétnejšie dôvody, prečo tak gambijský prezident urobil, čím sa dostávame k označovaniu jeho osoby za chamtivú. V januári 2013 totižto podal Taiwanu žiadosť o finančnú pomoc vo výške 10 miliónov amerických dolárov.⁷² Táto suma však už vôbec nezodpovedala taiwanskej snahe o ukončenie dolárovej diplomacie. Okrem toho neboli jasné účely použitia týchto prostriedkov, ani dôvody žiadosti o výnimočnú pomoc, ktoré Jammeh neobjasnil ani po opakovaných vyzvaniach. Na základe týchto skutočností Taipei

---

⁶⁷ Jallow, A.: Taiwan gives US\$300,000 to health sector. In: *Daily Observer* [online]. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://observer.gm/africa/gambia/article/taiwan-gives-us300000-to-health-sector>>

⁶⁸ Jallow, A.: Gambia: Taiwan Pumps Over One Million Into Police Project, Aviation. In: *The Daily Observer* [online]. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://allafrica.com/stories/201308270794.html>>

⁶⁹ tamtiež

⁷⁰ Hirsch, A.: Gambia quits the Commonwealth. In: *The Guardian* [online]. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.theguardian.com/world/2013/oct/03/gambia-quits-commonwealth-yahya-jammeh>>

⁷¹ Smith, D.: Gambia severs diplomatic ties with Taiwan. In: *The Guardian* [online]. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.theguardian.com/world/2013/nov/15/gambia-severs-diplomatic-ties-taiwan>>

⁷² Tsai, A., Hsiao, S.: Gambian aid request linked to broken ties with Taiwan: minister. In: *Focus Taiwan* [online]. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://focustaiwan.tw/news/aip/201311250017.aspx>>

odmietol financie dodať do marca 2013, termínu stanoveného gambijským prezidentom.⁷³ Okrem tejto skutočnosti sa objavilo už iba tvrdenie Gambie o jej presvedčení, že Taiwan jej diplomatickú podporu už nepotrebuje, ako tomu bolo v minulosti. Taiwan rovnako zastavil svoju diplomatickú misiu v africkej krajine, na čo prišla posledná reakcia prezidenta Jammeha v podobe príspevku na sociálnej sieti Facebook, kde ho gambijský ľud podporil v jeho rozhodnutí uznávať Čínsku ľudovú republiku ako jedinú Čínu v rámci presadzovania stratégie pre Gambiu Vision 2020.⁷⁴

Avšak nie je veľmi pravdepodobné, že by Čína mala záujem nadviazať oficiálne styky s inak diplomaticky izolovanou krajinou. V čase rozviazania stykov neboli medzi Pekingom a hlavným mestom Gambie Banjulom nadviazané žiadne kontakty.⁷⁵ Čína sa dokonca o kroku africkej krajiny dozvedela až zo zahraničných médií.⁷⁶ Navyše mala možnosť sledovať vývoj jej bilaterálnych vzťahov, hlavne z pohľadu Taiwanu, počas celej vlády prezidenta Jammeha. Dôležitým argumentom je aj fakt, že Čína má záujem podporovať úrad prezidenta Maa, hoci sa táto udalosť odohrala krátko po ohlásení bilaterálnej dohody o voľnom obchode medzi Taiwanom a Singapurom,⁷⁷ teda po snahe Taipeia zachovať si svoju ekonomickú suverenitu. Napriek tomu je súčasná taiwanská administratíva viac naklonená zjednoteniu, resp. prechodu na modifikovaný model „jedna krajina, dva systémy“ ako opozičná pro-taiwanská DPS, ktorá by v nasledujúcich voľbách mohla zo zlyhania v podobe odstupu Gambie profitovať. Ak by sa jej podarilo prezidenta Ma Ying-jeou zdiskreditovať na základe jeho neschopnosti udržať diplomatické styky na tej úrovni, aké boli pri jeho nástupe do úradu, prípadne oslabenia pozície Taiwanu voči Číne s ohľadom na tieto udalosti, ČĽR by mohla očakávať väčší odpor pri spolupráci naprieč Taiwanským prielivom.

---

⁷³ Yeh, J.: Gambia ended ties over money: ambassador. In: *The China Post* [online]. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.chinapost.com.tw/taiwan/intl-community/2013/11/26/394524/Gambia-ended.htm>>

⁷⁴ Jammeh, Y.: *Oficiálna stránka prezidenta Al-Haji Dr. Yahya A.J.J. Jammeh z dátumu 2013-11-18*. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=10153520730365331&id=124547840330&stream_ref=1>

⁷⁵ Hsiu-chuan, S.: Taiwan declares ties with the Gambia “terminated”. In: *Taipei Times* [online]. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.taipetimes.com/News/front/archives/2013/11/19/2003577196/2>>

⁷⁶ Mishkin, S., Rice, X.: Taiwan loses African ally as Gambia cuts ties. In: *Financial Times* [online]. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/cf3051e4-4dba-11e3-8fa5-00144feabdc0.html#axzz2sLKEjJSC>>

⁷⁷ Atkinson, J.: Gambia's Break with Taiwan. In: *The Diplomat* [online]. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://thediplomat.com/2013/12/gambias-break-with-taiwan/>>

Práve preto sa prípad Gambie stáva oproti všetkým predošlým zmenám vo vzťahoch voči Taiwanu jedinečný. Napriek tomu, že rovnako sa dá vzťahnúť na finančný prospech z diplomatického partnerstva, tentokrát sa nejedná o súťaž medzi Taipeiom a Pekingom. Čínska ľudová republika nielen, že neponúkla prezidentovi Yahyovi Jammehovi vyššiu sumu v grantoch, ale nedošlo medzi Gambiou a ČĽR ani k dohode o nadviazaní diplomatických stykov a je možné, že v rámci zachovania dobrých vzťahov medzi Čínou a Taiwanom ani nedôjde.

Pre Čínsku republiku sa však týmto celý prípad neuzavrel a ostáva otvorených niekoľko súvisiacich otázok. Za prvé nastávajú obavy, čo sa bude diať s viac ako 200 gambijskými študentami,⁷⁸ ktorí študujú v Taipej, väčšina vďaka taiwanskému štipendiu, či ich budúci vývoj bude riešiť domovská alebo host'ovská krajina. V druhom rade je potrebné zabezpečiť, aby nenastal domino efekt nielen v afrických štátoch, ale aj iných kontinentoch. V záujme toho absolvoval taiwanský prezident v januári 2014 cestu do Hondurasu, Burkiny Faso a na Svätý Tomáš a Princov ostrov.⁷⁹ Posledný spomínaný možno tvorí pre Taiwan najpálčivejší problém, nakoľko sa tam práve ku dňu rozviazania diplomatických vzťahov Gambie rozhodla Čína investovať 400 miliónov USD na vytvorenie oceánskeho prístavu, ktorý by mal predstavovať cieľ možnej spolupráce a partnerstva ČĽR a afrického ostrovného štátu.⁸⁰ Jediným pevným zástupcom afrických štátov v radoch taiwanských diplomatických partnerov ostáva asi iba Svazijsko, aj to pre svoje slabé ekonomické postavenie a jej ohrozenie bez podpory Taiwanu.

Poslednou veľmi dôležitou otázkou zostáva, čo sa stane s financiami investovanými do ďalšej krajiny, ktorá rozviazala s Taiwanom diplomatické styky. Ako často poukazuje opozičná DPS, Čínska republika v priebehu niekoľkých rokov naakumulovala takýmto spôsobom dlh vyšší ako 500 miliónov amerických dolárov. Rozrátané na drobné, Senegal dlží približne 3,7 milióna, Gambia takmer 20 miliónov, Grenada 28 miliónov, Čad 30 miliónov, Macedónsko a Niger obe po 72 miliónov a Kostarika 290 miliónov USD.⁸¹ V prípade, že by sa Taiwanu nepodarilo nájsť spôsob, ako tieto finančné prostriedky získať

---

⁷⁸ Jawo, D.A.: Another Death knell On Gambia's Diplomatic Isolation Coffin. In: *The Gambia Echo* [online]. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://thegambiaechos.com/index.php/permalink/4055.html>>

⁷⁹ AFP: Taiwan leader to visit Africa allies after Gambia setback. In: *Africa Review* [online]. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.globalpost.com/dispatch/news/afp/140107/taiwan-leader-visit-three-allies-after-gambia-setback>>

⁸⁰ Hsiu-chuan, S.: China opens trade office in Sao Tome. In: *Taipei Times* [online] [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.taipetimes.com/News/front/archives/2013/11/15/2003576896>>

⁸¹ Yen-ling, Ch., Chung, J.: DPP asks MOFA how it will retrieve aid to the Gambia. In: *Taipei Times* [online]. [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.taipetimes.com/News/front/archives/2013/11/26/2003577683>>

späť, mohlo by to mať dopad i na ďalšie diplomatické partnerstvá a úlohu finančnej pomoci v nich.

2 Zahranično-ekonomická politika vo vzťahoch medzi Taiwanom a Čínou

Ako naznačuje predošlá kapitola, pôsobenie Taiwanu na medzinárodnej platforme je za posledných 40 rokov značne oklieštené jej nečlenstvom v OSN. Krajín, ktoré ho uznávajú ako samostatný štát je len niekoľko a okrem Svätej stolice sú politicky málo významné. Navyše diplomatické vzťahy s ním udržiavajú spravidla iba na základe finančných stimulov. Preto by sa mohlo zdať, že Taiwan nedokáže viesť účinnú zahraničnú politiku.

Príkladom môže byť, že po mnohých zamietnutých pokusoch na prijatie do OSN si Taipei vopred prehraný boj v roku 2008 nezopakoval. A to napriek tomu, že to chcel dosiahnuť pod oficiálnym názvom Čínska republika Taiwan, alebo aj samostatne Taiwan. To malo dať pre medzinárodné spoločenstvo a hlavne Čínu znamenie, že tak chce urobiť bez nároku na pevninskú časť Číny, zastupujúc len svoje územie a svojich 23 miliónov obyvateľov, vynímajúc politiku jednej Číny zo svojej agendy. Namiesto toho sa začal sústrediť na WHO, respektíve jej Svetové zdravotnícke zhromaždenie (WHA). V máji 2009 tak bol po prvý raz prizvaný delegát Čínskeho Taipei ako pozorovateľ na zasadnutie WHA.⁸² Táto udalosť znamenala diplomatický úspech ROC, keďže sa po prvýkrát od roku 1971 zúčastnil aktivít organizovaných OSN. Zároveň sa pri tejto príležitosti v priateľskom duchu stretli ministri z Taipei a Peking, čo znamenalo predzvesť zlepšenia vzájomných vzťahov. Táto udalosť môže predstavovať nový prístup Taiwanu k Organizácii spojených národov. Namiesto snahy o priamu účasť v BR vyjednáva svoju pozíciu s dôležitými pridruženými organizáciami, a tak získava lepšiu pozíciu pre budúce diplomatické negociácie na poli medzinárodných organizácií.

Čínska republika však bola schopná aj iným spôsobom presadiť svoje záujmy, predovšetkým vďaka svojmu ekonomickému rastu ázijského tigra. To jej dovolilo pristúpiť do medzinárodných organizácií regionálneho i globálneho rozmeru. Prvou takou významnou organizáciou bol APEC, ktorého členskou ekonomikou sa stal v roku 1991. Je ale potrebné spomenúť, že sa z politických dôvodov nemôže prezentovať svojím oficiálnym názvom, ale používa spravidla meno Čínsky Taipei. Práve v tomto ohľade možno vidieť neustály silný vplyv Čínskej ľudovej republiky na rozhodnutia Taiwanu, ktorý v medzinárodných organizáciách nevystupuje ako suverénny štát, ale separátne colné územie, resp. autonómna ekonomika. Táto skutočnosť ovplyvnila napríklad aj jeho vstup do Svetovej obchodnej organizácie.

---

⁸² Association of Former WHO Staff: The 2009 World Health Assembly (WHA). In: *Quarterly News*. 2009. s.7 [cit. 2013-03-22]. Dostupné na internete: <http://www.who.int/formerstaff/publications/qnt_76.pdf>

2.1 Postavenie Taiwanu vo WTO

Napriek faktu, že prevažná väčšina štátov uznáva za jedinú Čínu Čínsku ľudovú republiku, a že tak robia aj všetky významné štáty, Taiwanu bolo umožnené vstúpiť do medzinárodnej organizácie s globálnym dosahom. Svetová obchodná organizácia neohraničuje členstvo na štáty, teda členom nemusí byť entita so štátnou suverenitou alebo nezávislosťou. Článok XXXIII GATT hovorí, že členom môže byť aj separátne colné územie, ktoré disponuje plnou autonómiou vo vykonávaní svojich externých obchodných vzťahov a zabezpečení iných záležitostí.⁸³ Na základe tohto článku sa Taiwan stal 142. členom WTO.⁸⁴

Historicky bola Čínska republika, vtedy ešte sídliaca na pevnine, v roku 1947 jedným z prvých 23 signatárov GATT. Avšak po komunistickom víťazstve občianskej vojny a presídlení ROC na Taiwan sa Kuomintang obával, že by Čínska ľudová republika mohla využiť výhody plynúce z Dohody. Preto v roku 1950 požiadal o odstúpenie od GATT, hoci úlohu v tom zohrali aj dôvody priamo ovplyvňujúce ekonomiku Taiwanu. Po prvé, členské štáty GATT neboli ochotné zaviesť zvýhodnené tarify pre Taiwan. Po druhé, väčšina produktov, na ktoré sa vzťahovali benefity tarifných zvýhodnení, pochádzali z pevninskej Číny a len niekoľko bolo vyrábaných na ostrove. Taiwan však bol schopný získať niekoľko preferenčných bilaterálnych obchodných dohôd. Zaujímavosťou je, že sa proti legálnosti tohto ťahu Čínskej republiky postavilo Československo,⁸⁵ pretože Čína bola jednou z pôvodných zmluvných strán GATT a taiwanské odstúpenie od dohody bolo podľa vyjadrenia ČĽR nelegálne a neplatné. Situácii nepomohlo ani vylúčenie z OSN v roku 1971, pretože status pozorovateľa, ktorý sa mu podarilo získať v roku 1965 týmto stratil⁸⁶ a až v roku 1990 sa znova odhodlali na prístupenie ku GATT, ale už pod názvom „Separátne colné územie Taiwanu, Pengu, Kinmen a Matsu“, skrátene na Čínsky Taipei. Jedenásť rokov takto zotrval v statuse pozorovateľa, pretože viacerí signatári by Taiwanu povolili pripojiť sa ku GATT jedine po tom, ako by vstúpila ČĽR, a tento názor pretrvával aj po založení WTO.⁸⁷ ROC navyše musela súhlasiť, že keď pristúpi, bude s ňou zaobchádzané ako

---

⁸³ GATT: *General Agreement on Tariffs and Trade*. 1986. s.51

⁸⁴ WTO News: *WTO Ministerial conference approves accession of Chinese Taipei*. [cit. 2013-11-03]. Dostupné na internete: <http://www.wto.org/english/news_e/pres01_e/pr253_e.htm>

⁸⁵ Han-Wei, L.: An Entity Sui Generis in the WTO: Taiwan's WTO Membership and Its Trade Law Regime. In: *Journal of International Commercial Law and Technology*. 2009. s.253

Na základe tohto tvrdenia sa Čína preto snažila skôr o obnovenie platnosti členstva ako o získanie statusu nového člena

⁸⁶ Chan, S.: Taiwan's Application to the GATT: A New Urgency with the Conclusion of the Uruguay Round. In: *Indiana Journal of Global Legal Studies*. 1994. s.278

⁸⁷ Morrison, W.M.: *Taiwan's Accession to the WTO and its Economic Relations with the United States and China*. 2003. s.2

s rozvinutou krajinou, teda bude musieť dodržať prísnejšie pravidlá ako aké sú kladené rozvíjajúcim sa krajinám. Taiwan negocioval svoju pozíciu a bilaterálne obchodné zmluvy s 26 členmi WTO a bol hlavnou riešenou témou 106. kongresu. Našťastie pre ROC, členstvo Čínskej ľudovej republiky bolo potvrdené 10. novembra 2001⁸⁸ a deň na to bol schválený vstup Taiwanu, ktorý sa stal členom k 1. januáru 2002.

Napriek tomu, že Taiwan splnil podmienku členstva vo WTO, keďže je samostatným colným územím, neznamená to, že sa mu otvorili dvere ku všetkým výhodám. Aj v rámci Svetovej obchodnej organizácie existujú zmluvy, ktorých články nespĺňa úplne. Problémom je, že nie všetky organizácie uvažovali pri písaní návrhov zmluvy nad možnosťou, že by člen WTO mohol byť systematicky zabránené vstúpiť do väčšiny medzinárodných organizácií. Jedná sa konkrétne o Zmluvu o technických bariérach obchodu, Zmluvu o kontrole pred expedíciou, Všeobecnú zmluvu o obchode so službami (GATS) a Zmluvu o aplikácii sanitárnych a fytosanitárnych opatrení (SPS).⁸⁹ Na základe toho možno konštatovať, že koexistencia Číny a Taiwanu mala vplyv nielen na ich vzájomné vzťahy, ale aj medzinárodné právo a fungovanie WTO. Už len fakt, že väčšina štátov vníma oficiálne Čínu ako jednotnú, tvorí rozporuplné postoje pri jednaní s oboma členmi, ČĽR a ROC. Navonok to na jednej strane depolitizuje vzťahy tretích krajín voči Taiwanu, teda majú možnosť s ním rokovať o zahranično-obchodných a iných ekonomických otázkach bez toho, aby zasahovali do čínskych vnútorných politických vzťahov, hoci existujú hranice, ktoré nesmú prekročiť, aby nebola narušená spolupráca s Čínskou ľudovou republikou. Do istej miery sa tak vybočuje z politiky jednej Číny, nakoľko politická nezhoda na úrovni legitímnej autority nad daným územím nesúvisí s agendou obchodných entít. V súčasnosti, keď má Taiwan iba 22 diplomatických partnerov, tak získava možnosť nadväzovať spoluprácu so 159 členmi WTO, čo výrazne znižuje dosah jeho najväčšej slabiny v podobe diplomatických vzťahov.

Avšak dalo sa zároveň predpokladať, že tento akt zmení aj vzťahy medzi ROC a ČĽR, resp. ich rozšíri vzájomná závislosť a na druhej strane vzťahy s napr. USA budú pomaly uberať na dôležitosť.⁹⁰ Aby však taiwansko-čínske vzťahy nabrali na intenzite bola nutná spolupráca a možno obnovenie bývalých zmlúv, ktoré obe krajiny zanedbali. Vzhľadom na rámec WTO, mali možnosť obchodovať, investovať a vykonávať zahraničnú

---

⁸⁸ WTO News: *WTOMinisterial conference approves China's accession*. [cit. 2013-11-03]. Dostupné na internete: <http://www.wto.org/english/news_e/pres01_e/pr252_e.htm>

⁸⁹ Charnovitz, S.: Taiwan's WTO Membership and its International Implications. In: *1 ASIAN J. WTO & INT'L HEALTH L. & POL'Y*. 2006. s.414

⁹⁰ Jiann-Jong, G.: *In search of Taiwan's new position under the WTO framework*. [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://www.taiwanthinktank.org/english/page/3/34/307/0>>

výmenu priamo, pretože väčšina obchodu dovtedy bola realizovaná cez Hongkong, a aj to prísne regulovaná. V roku 2000 bol povolený import iba 56 % celkového počtu komodít z Číny do Taiwanu, ktoré už v roku 2002 stúpili na 77 %.⁹¹ Rovnako vďaka vstupu do WTO rástli investície, či obchod so službami, ktorý Taiwan liberalizoval povoleniami na obchod s o 50 % väčším počtom svojich odvetví služieb ako pred rokom 2002.⁹² Na základe týchto údajov však možno konštatovať, že výhody boli v disproporčne väčšom rozsahu umožnené Číne a jej ekonomickému rastu a vytvorili sa viaceré abnormality medzi Taiwanom a ČLR.

Tieto možno vidieť hneď v niekoľkých príkladoch. Jednak Čína mala možnosť poľaviť z jej modelu režimu národného zaobchádzania, ktorý vychádzal z podstaty Taiwanu ako jednej z čínskych provincií na národný režim vyžadovaný Svetovou obchodnou organizáciou. Na strane druhej však musela ROC vnímať ako rovnocenného partnera a nie ako „lokálnu vládu“. Ako už bolo spomínané, Čínska republika bola zase donútená povoliť z viacerých obmedzení voči Číne. Avšak neurobila tak so všetkými. Zachoval si napríklad „ROC klasifikačný zoznam importovaných a exportovaných tovarov“ a „Zoznam položiek povolených z pevniny“, ktoré sa viažu na „národnú bezpečnosť“ a „vážny negatívny vplyv na podobné domáce priemyselné odvetvia“. Keďže sa však tieto obmedzenia vzťahujú iba na produkty (predovšetkým poľnohospodárske) z ČLR a nie iných členov WTO, porušuje tak princíp režimu národného zaobchádzania, pričom podobne sa správa aj k čínskym službám.⁹³

Nejednoznačnosť vnímania zo strany Čínskej ľudovej republiky možno vidieť v sporoch na pôde WTO. Očakávalo sa, že po vstupe vzniknú nezhody medzi dvoma štátmi, avšak je prekvapujúce, že prvá prišla už v roku 2002. Vtedy totiž začala antidumpingové prešetrovanie voči oceľovým plechom z Taiwanu a ďalším štátom. O týždeň neskôr už začala ďalšiu investigáciu importov polyvinylchloridu (PVC).⁹⁴ V oboch prípadoch nastal rovnaký problém a to, že na základe článku VI zmluvy GATT 1994 mala o tomto počine notifikovať taiwanskú vládu, rovnako ako to oznámila všetkým ostatným vládam, ktorých sa prešetrovanie dotýkalo. Namiesto toho však informovala výrobné podniky ocele a plastu. V máji toho istého roku prijala ČLR ochranné opatrenia proti piatim produktom, ale opäť sa

---

⁹¹ Wang, Z.: WTO Accession, "Greater China" Free Trade Area and Economic Relations across the Taiwan Strait. In: *China economic review: an international journal* 2003. s.317

⁹² Jiann-Jong, G.: *How to Expand Taiwan's Business and Economic Relations through the WTO*. [cit. 2013-11-02] Dostupné na internete: <<http://www.taiwanthinktank.org/english/page/3/34/318/0>>

⁹³ Davidson, P.: *Trading Arrangements in the Pacific Rim*. 2008. s.3

⁹⁴ ICIS News: *China launches PVC antidumping probe against five countries*. [cit. 2013-11-03]. Dostupné na internete: <<http://www.icis.com/Articles/2002/04/01/160045/china-launches-pvc-antidumping-probe-against-five-countries.html>>

vyhla kontaktu s taiwanskou vládou a notifikovala iba producentov.⁹⁵ Možno tu tak vidieť práve rozpor čínskeho vnímania Taiwanu. Na jednej strane pri uvalení ekonomických reštrikcií informuje priamo výrobné podniky na území svojej vlastnej provincie, a preto nepovažuje za potrebné informovať o tomto kroku lokálnu vládu, ale na strane druhej považuje za oprávnené prijať antidumpingové opatrenia voči Taiwanu ako samostatnej ekonomickej entite. Čínska ľudová republika nakoniec bola donútená pristúpiť k rokovaniam a vytvoril sa tak precedens pre riešenie problémov medzi krajinami naprieč Taiwanským prielivom.

Členstvo vo WTO tak prinieslo obom krajinám nové výzvy aj príležitosti, nie len voči tretím krajinám, ale aj voči sebe navzájom. Taiwan sa stal stabilným účastníkom sporov na pôde WTO, ako tretia strana vystupoval až pri 77 sporoch, z toho v mnohých bez prítomnosti Čínskej ľudovej republiky.⁹⁶ Celkovo to vak predpokladá vzájomnú konfrontáciu a interakciu medzi oboma stranami Taiwanského prielivu. Napokon ich ekonomické zblíženie možno vidieť aj v podpísaní zmluvy o voľnom obchode v roku 2010⁹⁷ a spolupráci vo viacerých organizáciách, ako napríklad APEC.

2.2 Taiwan ako druhá Čína

Skúmajúc udalosti z perspektívy Taiwanu, teda ako oddeleného samostatného samosprávneho územia, nie ako súčasť Číny sa predpokladá, že aj vzťahy medzi Taiwanom a Čínskou ľudovou republikou sa budú posudzovať ako zahraničné vzťahy. Ich história siaha do štyridsiatych rokov dvadsiateho storočia a vývoj vzťahov naprieč Taiwanským prielivom a rivalita v medzinárodných vzťahoch sú podmienené mnohými udalosťami, počínajúc čínskou občianskou vojnou, členstvom v OSN a radou menších či väčších konfliktov. Vzhľadom na to, že aj bez štatistík je zrejmé, že Taiwan a Čína majú veľmi úzke ekonomické väzby, táto kapitola sa bude venovať predovšetkým ich zahranično-politickému zázemiu.

2.2.1 Vzťahy Taiwanu a ČLR v rokoch 1991 - 2000

V modernej histórii je možné sledovať smer vzájomných vzťahov na základe politických zmien na ostrove. Takýmto spôsobom možno na udalosti nahliadať od roku

---

⁹⁵ Davidson, P.: *Trading Arrangements in the Pacific Rim*. 2008. s.7

⁹⁶ Qingjiang, K.: Can the WTO Dispute Settlement Mechanism Resolve Trade Disputes between China and Taiwan?, In: *Journal of International Economic Law*. 2002, s.747

⁹⁷ Doms, D.: *China and Taiwan ease tension with new trade agreement*. [cit. 2013-11-03]. Dostupné na internete: <<http://www.examiner.com/article/china-and-taiwan-ease-tension-with-new-trade-agreement>>

1991. Prezident Lee Teng-hui vykonal niekoľko ústavných reforiem, ktorými oslabil postavenie prezidenta z role *de facto* diktátora, ako tomu bývalo pred tým a súčasne ukončil formálny vojnový stav s pevninou. Zároveň sa jeho úkonom nepriamo spochybnil nárok Taipei na pevninské územia a implicitne tak uznala legitimita komunistickej vlády na pevnine. V tom istom roku došlo k hlbšej demokratizácii na ostrove, kde bol dlhodobo jedinou stranou kuomintang. Tomu však aj napriek demokratizačným zmenám nemohol hroziť politický neúspech. Bola zlegalizovaná Demokratická progresívna strana a v roku 1993 vznikla Nová strana (NS) oddelením od KMT. Každá zo strán mala vlastný prístup k taiwanskej identite. KMT si stanovil za cieľ zabezpečiť potreby a bezpečnosť Taiwanu, ktoré majú prioritu nad zjednotením alebo nezávislosťou krajiny. Preto už v roku 1990 vytvoril Národnú radu pre zjednotenie, ktorá vytvorila zásady pre možnú unifikáciu a zachoval tak verejné právo na sebaurčenie a zároveň držal v šachu rastúcu opozíciu. Nová strana prevzala pôvodné hodnoty kuomintangu a hlásala čínsky nacionalizmus, naproti čomu najliberálnejšia Demokratická progresívna strana presadzovala taiwanskú nezávislosť. Hoci je potrebné poznamenať, že boli udalosti, kedy strany menili rétoriku.

Takýmto príkladom a zároveň asi najdôležitejším medzníkom v moderných zahraničných vzťahoch medzi dvoma Čínami bola tretia kríza v Taiwanskom prielive. Dalo sa predpokladať, že pri prezidentských voľbách v roku 1996 bude otázka taiwanskej nezávislosti hrať veľmi dôležitú úlohu. Aby Čínska ľudová republika zabezpečila *status quo*, vykonala v období júl 1995 až marec 1996 sériu testov rakiet typu DF-15, približujúc ich cieľ dopadu z približne 145 km na asi 80 km od taiwanského pobrežia a niekoľko manévrov leteckých a námorných jednotiek čínskej Ľudovej oslobodzovacej armády (PLA) spojených s bombardovaním, na ktorých sa podieľalo dokopy približne 40 námorných plavidiel, 260 vojenských lietadiel a 150 000 vojenských jednotiek.⁹⁸ Tento akt mal predstavovať nespokojnosť čínskej vlády s návštevou taiwanského prezidenta Lee Teng-hui v Spojených štátoch v júni 1995 a neskôršie manévry mali zastrašiť úradujúceho prezidenta, o ktorom sa predpokladalo, že bude znovu zvolený. Vo všeobecnosti sa to dá interpretovať ako snaha zabrániť taiwanskému úsiliu o nezávislosť od Číny a demonštrácia svojej moci a poľa pôsobnosti aj voči Spojeným štátom. V tomto čase aj DPS zjermnila svoje stanovisko na nezávislosť a určila si za cieľ dosiahnuť nezávislosť *de jure* zdôrazňujúc, že Taiwan nepotrebuje formálne vyhlásiť nezávislosť, nakoľko funguje nezávisle už od roku 1949.

---

⁹⁸ Scobell, A.: *Show of Force: The PLA and the 1995–1996 Taiwan Strait Crisis*. 1999. s.5

Peking si však nedostatočne uvedomoval, že jeho akcie a výroky majú vážny vplyv na vnútornú politiku Taiwanu. Jediný, kto sa odvážil vyjadriť názory konfrontácie Číny bol Lee Teng-hui zo strany KMT. Existujú predpoklady, že nakoľko došlo k taiwanskej kríze, bol by tento akt pre Peking oprávnený, ak by Lee nebol znovuzvolený. Teda došlo k neplánovanej manipulácii preferencií taiwanských voličov. Avšak vďaka tomu, že došlo k prvým priamym prezidentským voľbám na Taiwane, ho začalo zahraničie vnímať demokratickú entitu, z čoho mohla krajina benefitovať. Obdobie 90-tych rokov 20. storočia charakterizuje najväčšiu snahu Taiwanu o zlepšenie diplomatického postavenia vo svete, zvýraznenú snahou o vstup do OSN, teda oddelenie sa od ČĽR.

V tomto období sa začali formovať dve koalície: pan-modrá (pan-blue) a pan-zelená (pan-green).⁹⁹ Rozlíšenie ich záujmov sa dalo vidieť v ich názoroch na vzťahy s Čínou presadzovaných v rámci domácej politiky. V zjednodušenej forme by sa dalo povedať, že pan-modrá verzus pan-zelená politika znamenala rozdelenie na reunifikáciu verzus nezávislosť.

Súčasťou pan-modrej boli KMT a NS, teda konzervatívnejšie strany. Postavenie Novej strany však výrazne klesalo, teda jej program úplného zjednotenia nemal v taiwanskej politike oporu. Naproti tomu kuomintang zastával pozíciu unifikácie iba s podmienkou oddelených právomocí každého štátu spojených „pod jednou strechou“. Vodidlom mali byť Zásady pre národné zjednotenie, ktoré pripravila Národná rada pre zjednotenie v roku 1991 a tento cieľ sa mal dosiahnuť mierovou a demokratickou cestou a podmienkou „Taiwan na prvom mieste“ (z anglického Taiwan-first) so zameraním sa na ciele taiwanských obyvateľov.¹⁰⁰ V tomto zmysle sa dá hovoriť princípe jednej Číny, ale zároveň o dvoch oddelených politických entitách. Teda snahu o zachovanie taiwanskej suverenity. Dôležitosť týchto princípov ostala pre KMT príznačná aj po zmenách na začiatku ďalšej dekády. Táto rétorika bola základom pre fungovanie ich koalície počas 90-tych rokov 20. storočia, teda aj prezidentského obdobia Leeho v druhej polovici dekády.

V roku 2000 sa konali druhé prezidentské voľby a pri tejto príležitosti pristúpila k pan-modrej aj novovzniknutá Strana Národ predovšetkým (PFP) na čele s kandidátom menom James Soong. Jeho postavenie zohralo v týchto voľbách dôležitú úlohu, pretože vytvoril protiváhu Leeovi, ktorý pochádzal z rovnakej názorovej frakcie. Navyše kritizoval jeho názory ohľadom popisu vzťahu Taiwanu a Číny ako „prinajmenšom špeciálne vzťahy

---

⁹⁹ Prescott, S.A.: *Closing the Gap: The Effect of China's Rise on Taiwan's Independence Policy*. 2008. s.44

¹⁰⁰ Schubert, G.: *Taiwan's Political Parties and National Identity: The Rise of an Overarching Consensus*. In: *Asian Survey*. 2004. s.542

štátu so štátom“.¹⁰¹ Soong nepovažoval tento výrok za správny, pretože mohol dať vo všeobecnosti verejnosti pocit, že Taiwan má silné separatistické sklony a mohol by tak vyvolať medzinárodný rozruch, hoci Soong tiež opakoval, že Taiwan nie je provinciou Číny. Preto aj čínsky premiér tri dni pred taiwanskými prezidentskými voľbami varoval ostrov, že ak bude tlačiť na samostatnosť, môže to vyprovokovať vojnu v Taiwanskom prielive. Rozpor v koalícii, slabá osobnosť vo voľbách za kuomintang¹⁰² a nátlak Číny spôsobili, že pan-modrá stratila svoje postavenie v taiwanskej politike a kuomintang po päťdesiatich rokoch opustil taiwanskú vládu.

2.2.2 *Vzťahy Taiwanu a ČĽR v 21. storočí*

Víťazom volieb v roku 2000 sa stal predstaviteľ pan-zelenej koalície zo strany DPS, Chen Shui-bian. Možno aj toto bol moment, kedy si čínska strana uvedomila, že jej vplyv na taiwanskú domácu politiku je silnejší, ako sa do vtedy zdal. Súčasťou pan-zeleného zoskupenia sa stala aj novovzniknutá strana Únia taiwanskej solidarity (TSU), ktorá bola v podstate programovo verziou pôvodného Kuomintangu, keď bol ešte pod vedením Lee Teng-huia, ktorá vznikla za účelom pomôcť Chenovi vládnuť efektívne.¹⁰³

Chen svoju predvolebnú stratégiu stavал na myšlienkach odčlenenia Taiwanu od pevniny. Čína to samozrejme považovala za buričstvo a varovala ostrov, že každá snaha o podporu taiwanskej nezávislosti vyprovokuje vojnu.¹⁰⁴ Po jeho víťazstve však dával na dôveru svojho ľudu. Dôkazom toho je aj jeho výrok v roku 2002: „...Taiwan a Čína na opačných stranách Taiwanského prielivu, každá strana je samostatná krajina. ...Náš Taiwan nie je niečo, čo patrí niekomu inému, náš Taiwan nie je lokálna vláda nikoho iného. Náš Taiwan nie je provincia niekoho iného.“¹⁰⁵ Z tohto dôvodu bol prezident od volieb neustále kritizovaný za narušanie *status quo*. Rovnakým spôsobom sa to odrazilo na prezidentských voľbách v roku 2004, kedy sa Chen rozhodol popri voľbách usporiadať referendum.

---

¹⁰¹ Ding, S.A.: The Lessons of the 1995-1996 Military Taiwan Strait Crisis: Developing a New Strategy Toward the United States and Taiwan. In: *The Lessons of History: The Chinese People's Liberation Army at 75*. 2003. s.390

¹⁰² Lee Teng-hui nemohol opäť kandidovať pre ním predložené ústavné zákony. Za KMT kandidoval Lian Chan.

¹⁰³ Schubert, G.: Taiwan's Political Parties and National Identity: The Rise of an Overarching Consensus. In: *Asian Survey*. 2004. s.548

¹⁰⁴ Ding, S.A.: tamtiež

¹⁰⁵ International Committee for Human Rights in Taiwan: President Chen: "One country on each side" Our own Taiwanese road. In: *Taiwan Communiqué 102*. 2002. s. 1

Verejnosť sa mala vyjadriť, či má Taiwan nástojiť na tom, aby sa Čína vzdala svojho práva použiť silu,¹⁰⁶ teda snahu o zvládnutie ďalšieho kroku smerom k nezávislosti.

Pan-modrý tábor však bol schopný zasahovať do jeho politiky, resp. obmedziť ho vo vykonávaní takých rozhodnutí, ktoré by boli pre vzájomné čínske vzťahy kritické. Práve tak sa pan-modrá koalícia zaslúžila o limitáciu finálneho návrhu Zákona o referende tak, aby sa referendá nemohli týkať rozhodnutí o suverenite, teritóriu, alebo novej ústave. Zároveň zakazuje referendum zmeniť názov, vlajku a národnú hymnu štátu.¹⁰⁷ Hoci to mohlo pomôcť vývoju Taiwanu, koalícia z toho neprofitovala a voľby opäť vyhral Chen Shui-bian.

V marci roku 2005 prišla priama odpoveď čínskej strany – vydala Zákon proti odstiepeniu.¹⁰⁸ Znovuzvolený prezident Chen tak unifikačné orgány založené predtým vládou považoval za bezpredmetné, nakoľko ČLR v zákone explicitne považuje Taiwan za územie jednej Číny. Chen vtedy v prejave prehlásil *de jure* suverenitu štátu s odôvodnením: „Za posledných 50 bolo celému svetu absolútne jasné, že existuje iba jedna Čína. Skutočne, existuje iba jedna Čína, totalitná Čína. Ale zároveň, existuje aj demokratický Taiwan. Za posledné polstoročie pretrvávalo v Taiwanskom prielive *status quo*, že existuje jeden demokratický Taiwan a jedna totalitná Čína, a žiadny z týchto dvoch nemá efektívnu jurisdikciu nad tým druhým. Každý má vlastný štátny názov, štátnu vlajku, ústavu, vládu, ozbrojené zložky a súdny systém. Skutočne, sú to dve samostatné krajiny.“¹⁰⁹

Za takýchto podmienok Čínska ľudová republika odmietala akúkoľvek komunikáciu s Taipeiom. Namiesto toho stratégiu účinnej protiváhy Taiwanu konzultovala s Bushovou administratívou. Pekingu sa tak podarilo posilniť vojenské jednotky mierené na Taiwan a prehľbiť taiwanskú interdependenciu s pevninou na ekonomickej úrovni. Následne začala postupne budovať pozitívne vzťahy s opozičnými lídrami a širšou taiwanskou podnikateľskou elitou. Nakoniec Chenove kontroverzné konanie a jeho negatívne následky pre vzťahy naprieč Taiwanským prielivom a vzťahy Taiwanu s USA, spolu s jeho evidentne silnou osobnou angažovanosťou v korupčných škandáloch ovplyvnilo výsledok nasledujúcich prezidentských volieb v roku 2008.¹¹⁰

---

¹⁰⁶ Kao, M. M.-T.: The Referendum Phenomenon in Taiwan: Solidification of Taiwan Consciousness? In: *Asian Survey*. 2004. s.592

¹⁰⁷ tamtiež, s.599

¹⁰⁸ deLisle, J.: Legislating the cross-Straits status quo? China's Anti-Secession Law, Taiwan's constitutional reform and referenda, and the United States' Taiwan Relations Act. In: *Economic Integration, Democratization and National Security in East Asia: Shifting Paradigms in US, China and Taiwan Relations*. 2007. s.101

¹⁰⁹ Romberg, A.D.: The Taiwan Tangle. In: *China Leadership Monitor No 18*. 2006. s.13

¹¹⁰ Sutter, R.: *Taiwan's Future: Narrowing Straits*. 2011. s.8

Ich víťazom sa totižto s prevahou stal kandidát KMT, Ma Ying-jeou, ktorý získal kontrolu nad legislatívnym orgánom krajiny a usmerňovaním vzťahov s Čínou. Jeho agenda zahrňovala uistenie čínskych predstaviteľov, že Taiwan nemá záujem na nezávislosti, ale naopak chce vzťahy posilniť bližšou ekonomickou, sociálnou, či inou spoluprácou. Práve v súvislosti s týmto začal realizovať plán spoločnej zóny voľného obchodu. Celkovo bolo zlepšovanie vzťahov pomerne rýchle, a tak sa aj Rámcová dohoda o hospodárskej spolupráci (ECFA) stala platnou už v roku 2010.¹¹¹ Práve táto dohoda sa mohla stať spúšťačom pozitívnych zmien v nasledujúcich rokoch. Medzi vládami ROC a ČĽR boli podpísané viaceré dohody a vznikli rôzne organizácie zaoberajúce sa vzájomnými vzťahmi v oblastiach transportu, bezpečnosti potravín, finančných regulácií a presadzovania zákonov, ako napríklad Výbor pre hospodársku spoluprácu naprieč prielivom, Asociácia pre vzťahy naprieč Taiwanským prielivom, alebo Nadácia na výmenu v prielive.¹¹² Po niekoľkých dekádach tak dochádzalo k priamym stretnutiam predstaviteľov oboch strán Taiwanského prielivu. Zároveň, ako už bolo spomínané, Čína dovolila Taiwanu pristúpiť ako pozorovateľovi do WHA pod názvom „Čínsky Taipei“. Ich spoločné vzťahy rovnako zmiernili súťaž o diplomatických partnerov, resp. vytvorili prostredie pre diplomatické prímerie, ktoré narušila až Gambia svojím vlastným rozhodnutím.

Taiwan sa však ocitá v konflikte vlastných potrieb, kedy sa snaží nebyť ekonomicky závislý na Číne, ale zároveň vytvárať také ekonomické podmienky, aby mohol naďalej prosperovať. Vzniká tak tlak na vnútornú politiku Maa, ktorý si je vedomý svojej slabej pozície, ktorú zdedil od svojho predchodcu a je tak nútený nasledovať väčšinu rozhodnutí Číny, aj keď nie sú vždy v záujme Taiwanu. Nie je zatiaľ známe, či je táto taktika naozaj v záujme zjednotenia, alebo má iba zabezpečiť dostatok času, kedy bude Taipei schopný vstúpiť do diplomatickej vojny s Pekingom. Táto otázka zostáva nastolená aj po voľbách v roku 2012, kedy bol prezident Ma znovuzvolený. Jeho postavenie však ostalo slabšie ako po voľbách v roku 2008 a je zrejmé, že DPS sa už otriasla z Chenových škandálov. Preto existuje obava, že by sa mohla v nasledujúcich voľbách dostať na čelo krajiny a tak by sa celý proces súčasného zbližovania spomalil, prípadne úplne zastavil.

V súčasnosti možno sledovať politiku zameranú na zabezpečenie harmonických vzťahov naprieč Taiwanským prielivom tak, aby sa zachoval mier a stabilita medzi krajinami. Ma má vo svojom programe nie len snahu o väčšiu participáciu v medzinárodnej

---

¹¹¹ Rosen, D.H., Wang, Z.: *Deepening China Taiwan Relations through the Economic Cooperation Framework Agreement*. 2010. s.1

¹¹² Brown, D.: Looking Ahead to 2012. In: *Comparative Connections* 12. 2011. s.1

komunitě, ale hlavne posilniť domácu agendu. Vo svojom inauguračnom prejave zvýraznil myšlienky suverenity a bezpečnosti Taiwanu.¹¹³ V súčasnosti možno pozorovať zblížovanie oboch strán Taiwanského prielivu, avšak môže to trvať len niekoľko rokov, kedy sa tento stav môže zmeniť. V prípade víťazstva Demokratickej progresívnej strany v nasledujúcich voľbách môžeme opäť vidieť obrat v taiwanskej politike a znova sa rozpúta diplomatická vojna.

Napriek tomu je ale možné pozorovať aj isté rozpory vo vnímaní pozitívnych následkov zblížovania sa oboch krajín zo strany obyvateľstva Taiwanu. Toho dôkazom sú veľké protesty, ktoré sa začali začiatkom roka 2014 v súvislosti s podpísaním ďalšej obchodnej dohody Taiwanu s Čínou, ktorá sa týka obchodu so službami naprieč Taiwanským prielivom.¹¹⁴ Výsledkom protestov už bolo mnoho zranených a zadržaných ľudí, čo stupňuje kritiku na súčasného prezidenta Ma, a zároveň spochybňuje dôveru ľudu k jeho mandátu. Hlavným dôvodom je práve myšlienka, že Taiwan sa týmto stáva príliš podriadený Číne, ktorá tak získava väčšiu a väčšiu ekonomickú kontrolu nad ostrovom, čo v budúcnosti môže spôsobovať aj rast jej politického vplyvu, a teda postupnú stratu suverenity Taiwanu, ktorý by sa stal ďalšou provinciou Čínskej ľudovej republiky.

---

¹¹³ Romberg, A.D.: After the Taiwan Elections: Planning for the Future. In: *China Leadership Monitor*. 2012. s.6

¹¹⁴ Shih, H.: Students undaunted after violent eviction. In: *Taipei Times* [online]. [cit. 2014-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2014/03/25/2003586473>>

3 Ciele práce a metódy skúmania

Prípád Taiwanu je veľmi špecifický, čo sa týka jeho postavenia v medzinárodných vzťahoch. Od straty jeho členstva v Bezpečnostnej rade OSN bojoval o diplomatické uznanie jediným spôsobom, ktorý mal vďaka jeho ekonomickému vývoju ako jeden z ázijských tigrov. Dolárová diplomacia sa stala prostriedkom získavania diplomatických partnerov. Krajiny, ktorým nemohol ponúknuť dostatočné množstvo finančných prostriedkov, s ním zahraničné vzťahy ukončili.

Práve preto sa vynára otázka, aký vzťah môže existovať medzi zahranično-ekonomickými vzťahmi a diplomatickými stykmi. Pravidlom v medzinárodných vzťahoch je, že ekonomické vzťahy sa začínajú rozvíjať až s existenciou zahranično-politických vzťahov. Pri Taiwane však na základe súčasného stavu možno konštatovať, že možnosť vzniku diplomatických stykov priamo závisí od ekonomických vzťahov s danou krajinou. Je však otázne, či je tento vzťah aj možné zmerať, prípadne či existujú relevantné informácie potvrdzujúce túto domnienku. Finančné toky spomínané v predošlých kapitolách nie sú spravidla štatisticky merateľné a nakoľko ide o neoficiálne toky, nebýva pravidlom, aby boli evidované.

Hlavným cieľom práce je preto dokázať vplyv zahranično-ekonomických vzťahov Taiwanu na jeho zahranično-politické vzťahy.

Na základe toho si stanovujeme hypotézu, ktorú v nasledovnej časti overíme:

Zahranično-politické vzťahy Taiwanu sú závislé od vývoja zahranično-ekonomických vzťahov Taiwanu a Čínskej ľudovej republiky.

Predošlé kapitoly túto myšlienku potvrdzujú na základe niekoľkých výskumov, ktoré sa opierajú o rôzne zdroje. Avšak väčšinou hovoria o pôžičkách a grantoch krajinám, alebo korupčných úplatkoch jednotlivým štátnikom. Preto sa v nasledujúcom výskume budeme sústrediť na syntézu relevantných zdrojov ukazovateľov zahranično-ekonomických vzťahov.

Práca má však aj čiastkové ciele, ktorým sme sa venovali v predošlých kapitolách. V prvom rade bolo dôležité analyzovať vývoj diplomatických vzťahov Taiwanu a identifikovať hlavné príčiny straty diplomatických partnerov. Takýto prístup bol zvolený pre jednotlivé regióny sveta, kde sa nachádzajú krajiny, s ktorými pretrvávajú diplomatické styky Taiwanu. Ďalej bolo potrebné preskúmať vplyv zahraničných vzťahov medzi Čínskou ľudovou republikou a Taiwanom na prelome 20. a 21. storočia na snahu Čínskej republiky o získanie suverenity. Rovnako sme sa snažili overiť účinnosť účasti Taiwanu

v medzinárodných organizáciách v záujme zlepšovania imidžu krajiny a nadväzovania kontaktov pre možnosť získania statusu suverénneho územia na príklade Svetovej obchodnej organizácie. Posledným parciálnym cieľom práce je na základe dôkladnej hĺbkovej ekonometrickej analýzy stanoviť vplyv zahranično-ekonomických vzťahov Taiwanu na uznanie jeho suverenity.

Výskum bol v zásade realizovaný pomocou dvoch štatistických metód. Ako prvý sme využili spôsob logaritmickú regresiu pomocou metódy najmenších štvorcov (MNŠ). Jej spracovanie bolo možné vykonať prostredníctvom analytických nástrojov programu MS Excel. Druhou regresnou metódou je binárna logistická regresia (BLR). Tento spôsob zohľadňuje dummy premennú v roli nezávislej premennej. Na jej spracovanie bolo potrebné použiť štatistický softvér, v tomto prípade SPSS Statistics od spoločnosti IBM. V práci sú porovnávané výsledky oboch štatistických metód, ako aj výpovedná hodnota týchto modelov, nakoľko každý má svoje výhody, resp. nedostatky pre interpretáciu výsledkov. Preto je dôležité jednotlivé premenné preskúmať z viacerých uhlov pohľadu, aby bolo možné stanoviť a prijať spoľahlivé závery. Zároveň analyzujeme rôzne kombinácie závislých premenných vo vzťahu k zahraničným vzťahom Taiwanu pre dve rôzne obdobia podľa dostupnosti údajov. Následne z daných výsledkov vydedukujeme závery pre vývoj diplomatických vzťahov Taiwanu.

Zdrojmi údajov pre výskum sú predovšetkým štatistiky Konferencie OSN pre obchod a rozvoj (UNCTAD), ktoré poskytli informácie o teritoriálnej štruktúre taiwanských a čínskych exportov a importov za obdobie rokov 1995 až 2000, ktoré predstavovali základ zahranično-ekonomických vzťahov. Druhým zdrojom bol Štatistický bulletin čínskych priamych zahraničných investícií v zahraničí pre rok 2012, vydávaný Ministerstvom obchodu Čínskej ľudovej republiky. Tento obsahuje informácie o teritoriálnej štruktúre čínskych stavových investícií od roku 2004 do 2012. Taiwanské Ministerstvo obchodu rovnako eviduje štatistiky o zahraničných investíciách, avšak tieto neboli v štruktúre a rozsahu vyhovujúcim potrebám výskumu. Poslednou premennou vo výskume boli údaje o existencii, resp. neexistencii oficiálnych alebo neoficiálnych zahranično-politických vzťahov. Tieto boli hodnotené iba ako umelá dummy premenná, teda ak krajina má v danom roku takéto vzťahy s Taiwanom nadviazané, či už na diplomatickej úrovni alebo prostredníctvom neoficiálnych stykov založením Taipeiskej reprezentatívnej kancelárie, resp. ekonomickej, obchodnej a kultúrnej kancelárie, bola priradená hodnota 1, ak s danou krajinou neexistuje žiadny vzťah, bola priradená hodnota 0. Tieto údaje sa dali zistiť na základe informácií uvedených na oficiálnej webovej stránke Ministerstva zahraničných vecí

Taiwanu a stránkach jednotlivých kancelárií v daných krajinách. Zahranično-politické vzťahy predstavovali nezávislú premennú, na ktorej bol skúmaný vplyv závislých premenných, teda zahranično-obchodných vzťahov Taiwanu a ČĽR a stavu čínskych priamych zahraničných investícií v zahraničí.

4 Vplyv ekonomických vzťahov na zahraničné vzťahy Taiwanu

V predošlých kapitolách sme sa venovali postaveniu Taiwanu na poli svetovej diplomacie. Spravidla je možné konštatovať, že diplomatické postavenie Čínskej republiky priamo závisí od množstva investovaných prostriedkov do prijímacej krajiny. Všetkých súčasných 22 krajín je pomerne malých a niektoré sú takmer závislé od finančnej podpory zahraničia, ktorú Taiwan bol alebo ešte stále je ochotný poskytovať.

Avšak tieto prostriedky sú ťažko štatisticky kvantifikovateľné. Mnohé finančné toky prebiehali neoficiálnou cestou, niektoré nesledovali ani blaho danej krajiny, iba jedného, či viacerých štátnikov a spôsobovali tak skôr korupčné škandály ako osoh z pozitívnej propagácie finančnej podpory. Nedajú sa exaktne merať, pretože ako už bolo naznačené, nie všetky sú priznané alebo inak štatisticky spracované. Práve to demonštruje prípad Marshallových ostrovov či Macedónska, alebo Svätej stolice, pri ktorej sa nepodarilo zistiť žiadne finančné toky. Ich vplyv na uznanie suverenity Taiwanu danými krajinami sa nedá poprieť, resp. sa dá konštatovať, že zohrávali veľmi dôležitú úlohu v taiwanskom diplomatickom snažení, či už v pozitívnom alebo negatívnom zmysle. Preto sa výskum bude venovať merateľným údajom zahranično-ekonomických vzťahov, ako sú importy a exporty Taiwanu a Číny, prípadne priamych zahraničných investícií a samozrejme ich vplyvu na taiwanské zahranično-politické vzťahy.

Základným predpokladom nášho výskumu je, že ekonomické vzťahy Taiwanu majú vplyv na tie diplomatické vzťahy a nie je primárne dôležitá závislosť ekonomických vzťahov od diplomatických. Podľa dostupnosti údajov je možné výskum rozdeliť na dve časti, a to na určenie závislosti uznania Taiwanu na oficiálnej alebo neoficiálnej úrovni od exportov a importov Taiwanu a ČLR do ostatných štátov sveta a na podporení tohto predpokladu, v druhej časti doplníme výskum aj o údaje o čínskych priamych zahraničných investíciách. Obe časti majú vlastnú výpovednú hodnotu. Prvá časť obsahuje zahranično-obchodné vzťahy podľa štatistík UNCTAD, ktoré boli dostupné pre obdobie rokov 1995 – 2012, teda dlhší časový horizont, preto štatistický súbor obsahuje dvojnásobný počet údajov. Na druhej strane sa v nasledujúcej časti skúma iba obdobie rokov 2004 – 2012, avšak databáza je doplnená o hodnoty čínskych PZI. Pre každý rok sú uvádzané údaje pre 224 štátov a regiónov podľa evidencie UNCTAD.

4.1 Vývoj diplomatických vzťahov Taiwanu v období rokov 1995 – 2012

Na sledovanom súbore údajov s 4 032 pozorovaniami sa dal sledovať vplyv ekonomických vzťahov na diplomatické vzťahy na viacerých kombináciách použitých údajov. Použité údaje zahŕňali stav diplomatických vzťahov Taiwanu s každou krajinou v danom roku, či už na oficiálnej alebo neoficiálnej úrovni, ktoré v regresii predstavovali závislú premennú. Hodnotiacim kritériom bolo, či tieto vzťahy v danom roku existovali alebo neexistovali, pričom keď mal Taiwan diplomatickú misiu alebo reprezentatívnu kanceláriu v danom štáte, priradili sme mu číslo 1, pokiaľ v tam žiadna forma zastúpenia nebola, priradili sme mu číslo 0. Takto sme vytvorili z nečíselnej premennej umelú dummy premennú. Kombinácie závislých premenných boli tvorené importmi a exportmi Číny a Taiwanu voči týmto krajinám.

V prvom rade si môžeme urobiť komplexný pohľad nad celým súborom údajov, teda akým spôsobom ovplyvňuje zahranično-obchodná výmena oboch krajín zahranično-politické vzťahy Taiwanu. Pri metóde binárnej logistickej regresie je percento správne predikovaných prípadov 77,36 %, teda môžeme hovoriť o významnom súbore údajov. Nedostatkom tohto modelu je, že jeho koeficient determinácie R^2 ukazuje, že len 37,63 % zmien diplomatických vzťahov Taiwanu sú vysvetlené jeho obchodnými vzťahmi. Pohľad na výsledky regresie v Tabuľka 1 nám môže potvrdiť stanovenú hypotézu, teda že obchodná výmena má vplyv na diplomatické vzťahy.

Tabuľka 1: Vplyv importov a exportov Číny a Taiwanu na zahranično-politické vzťahy Taiwanu metódou BLR

Hodnota spoľahlivosti R	0,376353278676125
Percento prípadov	77,36 %

	Koeficient Beta	Hodnota P
IM TW	0,000000270408035	,011
EX TW	0,000006127752438	,000
IM CH	-0,000000016679787	,542
EX CH	-0,000000077360344	,032
Konštanta	-1,202423268851500	,000

Závislé premenné uvedené v Tabuľka 1 sú importy a exporty Taiwanu (IM/EX TW) a importy a exporty Číny (IM/EX CH). Znamienko koeficientu Beta pri binárnej logistickej regresii udáva, akým spôsobom daná premenná ovplyvňuje možnosť ich existencie alebo neexistencie diplomatických vzťahov Taiwanu s ostatnými štátmi a regiónmi sveta. Rozsah obchodných vzťahov Taiwanu s týmito krajinami v sledovanom období pozitívne ovplyvňuje možnosť nadviazania oficiálnych alebo neoficiálnych diplomatických vzťahov.

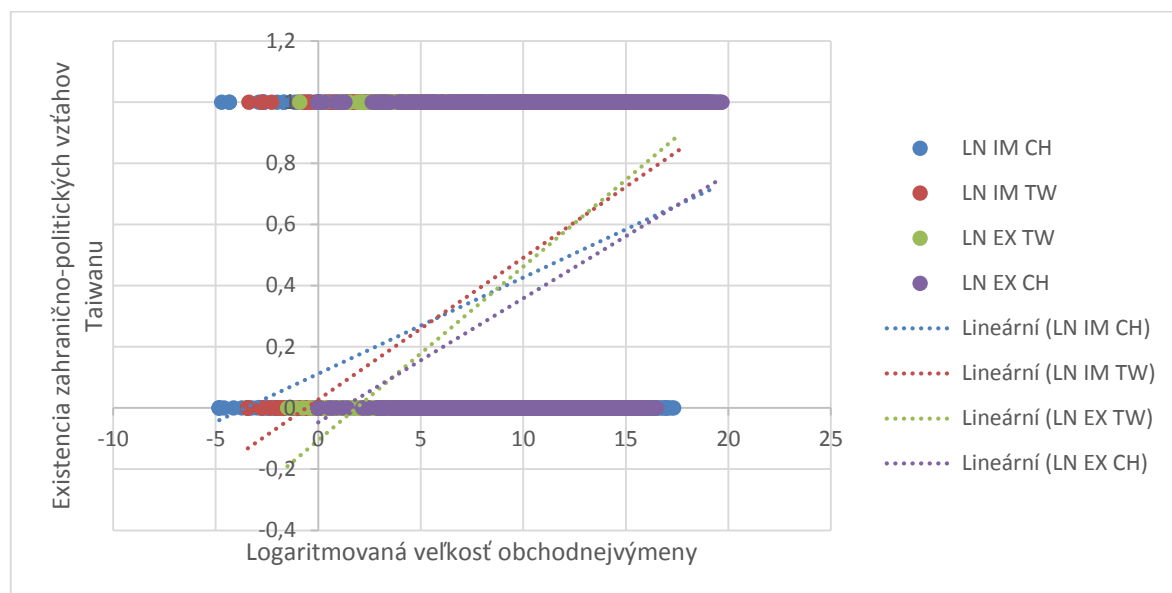
Zároveň podľa hodnoty P v tomto modeli môžeme konštatovať, že závislosť je významná. Koeficienty Beta v danom prípade naznačujú, že vplyv taiwanských obchodných vzťahov je významnejší ako vplyv obchodných vzťahov Číny s týmito krajinami. Zároveň sa nám však potvrdzuje názor, že každé zvýšenie exportov do alebo importov z týchto krajín znamená zvýšenie šancí nadviazania, resp. existencie diplomatických vzťahov Taiwanu.

Je však dôležité vyzdvihnúť hodnoty P pri jednotlivých premenných. Tieto sú pri obchodných vzťahoch Taiwanu jednoznačne nižšie, ako pri obchodných vzťahoch Číny. Preto možno konštatovať, že rozvoj taiwanských zahranično-obchodných vzťahov rozvíja možnosti nadviazania diplomatických vzťahov v omnoho vyššej miere ako takýto krok zo strany Čínskej ľudovej republiky. Vyzdvihnúť je tak možno úlohu taiwanských exportov, s najsilnejšími hodnotami v modeli. Z tohto pohľadu je pre Taiwan v záujme nadviazania diplomatických stykov dôležité podporovať rôzne exportné odvetvia a nadväzovať obchodné kontakty s väčším množstvom krajín. Na strane druhej je vplyv čínskych importov v porovnaní s ostatnými premennými zanedbateľný, aj čo sa týka významnosti jeho závislosti v modeli, ale aj vplyvu na vývoj taiwanských diplomatických vzťahov. Čo však potvrdzuje posledný ukazovateľ v danom modeli, a to koeficient Beta pre konštantu, v prípade, že Taiwan nebude rozvíjať zahranično-ekonomickú politiku, šance na nadviazanie diplomatických stykov rapídne klesajú, čo je vplyvom predovšetkým iných faktorov zahranično-politického rozhodovania, ktoré vo vyššej miere spĺňa Čína. A práve toto konštatovanie sa dá použiť aj pre všetky nasledujúce regresné modely.

Rovnakým spôsobom je možné údaje preveriť ešte pomocou metódy najmenších štvorcov, ktorá však vytvára problém pri rozptýlení dát, tzv. heteroskedasticitu. To znamená, že všetky hodnoty regresie sa nachádzajú iba pri bodoch 0 a 1, teda pri hodnotách nezávislej premennej, s ktorou sú dané do vzťahu. Vzťahy v takejto regresii nemajú bežné rozptýlenie v širšom priestore, ako môžeme vidieť v Graf 1.

Za takýchto podmienok nie je možné presne stanoviť regresnú priamku, nakoľko táto sa môže nachádzať medzi ktorýmkoľvek dvoma bodmi v tomto grafe, a tak nie je možné presne stanoviť vplyv, resp. vývoj, hoci ako napovedajú lineárne priamky, mali by mať spravidla stúpajúcu alebo klesajúcu tendenciu. Zároveň, ako sme si mohli všimnúť, pri tejto metóde sme použili logaritmované údaje zahranično-obchodných vzťahov z dôvodu veľkého rozptylu hodnôt v absolútnych hodnotách.

Graf 1: Heteroskedasticita pri logaritmickej regresii pomocou metódy najmenších štvorcov

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Zaujímavé však je, že výsledok takto riešenej regresie sa veľmi podobá tomu z binárnej logistickej regresie.

Tabuľka 2: Vplyv importov a exportov Číny a Taiwanu na zahranično-politické vzťahy Taiwanu prostredníctvom MNS

Hodnota spoľahlivosti R	0,272068226
Významnosť F	1,1455E-275

	Koeficienty	Hodnota P
Hranica	-0,043742031	0,013152397
LN IM TW	0,024149526	4,22512E-16
LN EX TW	0,058786618	1,3826E-65
LN IM CH	-0,009426572	0,000362119
LN EX CH	-0,01721653	2,69938E-07

Hodnota významnosti regresného modelu v Tabuľka 2 je 1^{-275} , teda pravdepodobnosť platnosti výsledkov je veľmi vysoká. Koeficient hodnoty spoľahlivosti R vychádza približne rovnaký ako pri logit modeli, teda vo výške 0,27. Avšak napriek tomu, že táto hodnota je nízka, odráža skutočnosť, že vzťah vplyvu ekonomických a diplomatických platí iba u približne 27 % prípadov v sledovanom súbore. Teda ako vieme, ide o malé štáty, s ktorými obrat zahraničného obchodu je nižší a zároveň majú väčšiu voľnosť v rozhodovaní o diplomatickom uznaní štátov ako Taiwan, pri ktorých je ich suverenita sporná. Na strane

druhej nie je možné predpokladať, že by veľkosť zahranično-obchodných vzťahov Taiwanu a Spojených štátov amerických, zohľadňujúc veľkosti a podobnosti týchto trhov, mohla mať v geopolitickom rozhodovaní vplyv na absolútne uznanie suverenity Taiwanu zo strany USA, hoci medzi nimi existuje vzťah na neoficiálnej úrovni. Rovnako je pri tomto pohľade zaujímavé, že ani štáty Európskej únie nemajú jednotný program a napríklad krajiny ako Malta alebo Slovinsko nemajú vzťahy s Taiwanom ani len na neoficiálnej úrovni reprezentačných kancelárií.

Pri použití regresie pomocou MNŠ sú závislými premennými logaritmované hodnoty taiwanských importov a exportov (LN IM/EX TW) a čínskych importov a exportov (LN IM/EX CH). Prvý pohľad na ich hodnoty P nám ukazuje, že všetky v modeli použité premenné majú veľmi významný vplyv na diplomatické vzťahy. Opäť je najlepšia hodnota významnosti pri taiwanských exportoch a najslabšia pri čínskych importoch, takže možno konštatovať rovnaké závery. Koeficienty jednotlivých nezávislých premenných ohľadom pôsobenia čínskych a taiwanských zahranično-obchodných vzťahov na zahranično-politické vzťahy ROC ostávajú taktiež rovnaké. Interpretácia však je o niečo exaktnejšia. Napríklad na základe výsledku možno konštatovať, že každé zvýšenie taiwanských exportov do danej krajiny o 1 % zvyšuje pravdepodobnosť nadviazania oficiálnych alebo neoficiálnych vzťahov s touto krajinou takmer o 6 % a každé zvýšenie importov z týchto krajín o 1 % zvyšuje šancu nadviazania oficiálnych alebo neoficiálnych vzťahov s touto krajinou o viac než 2 %. Rast podielu čínskych obchodných vzťahov na obchode tretích krajín o 1 % zase znižuje šancu Taiwanu nadväzovať diplomatické vzťahy s nimi približne o 1 %.

Tabuľka 3: Vplyv exportov Číny a Taiwanu na zahranično-politické vzťahy Taiwanu metódou BLR

Hodnota spoľahlivosti R	0,374200461480335
Percento prípadov	77,06 %

	Koeficient Beta	Hodnota P
EX TW	0,000006354982163	0,000
EX CH	-0,000000074551035	0,017
Konštanta	-1,195255899832630	0,000

Nakoľko však výsledok binárnej logistickej regresie nie je v celkovom meradle úplne uspokojujúci vzhľadom na slabú hodnotu P čínskych importov v modeli, a zároveň použitie metódy najmenších štvorcov nemá pri binárnej závislej premennej dostatočnú výpovednú hodnotu, boli použité aj jednotlivé kombinácie nezávislých premenných na potvrdenie

stanovenej hypotézy. Prvou takouto možnosťou je sledovanie samostatného vplyvu importov a samostatne vplyv exportov oboch krajín na vývoj taiwanskej suverenity.

Vzhľadom na to, že regresné hodnoty exportov vychádzali v oboch prípadoch lepšie, pozrieme sa najprv na ne. Pri skúmaní ich vplyvu na oficiálne a neoficiálne diplomatické vzťahy Taiwanu pomocou logit regresie je R^2 až približne 0,374 a model pokrýva až 77,06 % správne predpokladaných výsledkov. Preto môžeme konštatovať, že výsledok je dobre interpretovateľný vo vzťahu ku skutočnosti. Hodnoty P, zobrazené v Tabuľka 3 sú pre obe premenné veľmi dobré, pričom opäť majú taiwanské exporty v rámci modelu väčší vplyv. Hodnoty koeficientu Beta potvrdzujú rovnaký stav, aký sme zhodnotili v predošlom komplexnom modeli a to, že každý nárast taiwanských exportov do tretích krajín zvyšuje šancu vzniku, resp. existencie vzťahov na diplomatickej alebo neoficiálnej úrovni, zatiaľ čo čínske exporty by svojím rastom znižovali šancu na rozvoj takýchto vzťahov.

Tabuľka 4: Vplyv exportov Číny a Taiwanu na zahranično-politické vzťahy Taiwanu prostredníctvom MNŠ

Hodnota spoľahlivosti R	0,259886287
Významnosť F	5,0319E-264

	Koeficienty	Hodnota P
Hranica	-0,048182094	0,004378209
LN EX TW	0,073373337	8,3047E-134
LN EX CH	-0,018818057	7,88087E-12

Rovnako sa exporty dajú skúmať metódou najmenších štvorcov. V tomto poňatí je model vysvetľuje 26 % variability sledovaných prípadov, ale celková pravdepodobnosť platnosti týchto výsledkov je veľmi vysoká na základe koeficientu významnosti F, ako znázorňuje

Tabuľka 4. Hodnoty P sú významne pozitívne pre obe sledované premenné. Výsledné koeficienty sa však veľmi nezmenili oproti komplexnému pohľadu. Každý nárast taiwanských exportov o 1 % zvyšuje šancu nadviazania, resp. existencie zahranično-politických vzťahov Taiwanu s touto krajinou, o približne 7 %, zatiaľ čo každé 1 %-né zvýšenie čínskych exportov možnosť tejto situácie znižuje o takmer 2 %.

Pri pozorovaní importov oboch krajín však dochádza už k miernemu rozporu medzi jednotlivými metódami regresie a zároveň sa ukazuje problém s relevantnosťou zakomponovania čínskych importov do komplexného modelu. Za prvé je dôležité

spomenúť, že percento pokrytých správne predikovaných výsledkov je 72,67 % a R^2 je pri tomto skúmaní v hodnote približne 0,236.

Tabuľka 5: Vplyv importov Číny a Taiwanu na zahranično-politické vzťahy Taiwanu metódou BLR

Hodnota spoľahlivosti R	0,235950814039649
Percento prípadov	72,67 %

	Koeficient Beta	Hodnota P
IM TW	0,000001514619898	0,000
IM CH	0,000000059658997	0,019
Konštanta	-0,894732045728073	0,000

Hodnoty P v Tabuľka 5 nám pre obe premenné potvrdzujú ich významný vplyv na nezávislú premennú, pričom taiwanské importy hrajú dôležitejšiu úlohu. Čo je ale zaujímavé pri skúmaní importov metódou binárnej logistickej regresie, že čínske importy prestali vykazovať zápornú hodnotu koeficientu Beta, teda akoby ich vplyv na nadviazanie, resp. existenciu zahraničných vzťahov Taiwanu bol pozitívny, čo je v rozpore so stanovenou hypotézou. Avšak je možné vidieť, že ich vplyv je v menšej miere, ako vplyv importov z tretích krajín do Taiwanu, čo nám demonštruje veľkosť koeficientu Beta pre tieto premenné.

Tabuľka 6: Vplyv importov Číny a Taiwanu na zahranično-politické vzťahy Taiwanu prostredníctvom MNŠ

Hodnota spoľahlivosti R	0,212164071
Významnosť F	2,3436E-209

	Koeficienty	Hodnota P
Hranica	0,037778962	0,003931774
LN IM TW	0,053640525	6,48937E-92
LN IM CH	-0,007634602	0,000644157

Z tohto dôvodu bolo dôležité urobiť dané pozorovanie aj metódou najmenších štvorcov. Ako vyplýva z Tabuľka 6, medzi jednotlivými metódami regresie vznikajú rozdielne výsledky pre koeficient popisujúci vplyv premennej čínskych importov na zahranično-politické vzťahy Taiwanu. Pri MNŠ je hodnota P významnejšia, čo by mohlo znamenať väčšiu hladinu významnosti daného modelu a zároveň vidíme, že zníženie importov z tretích krajín do Číny o jedno percento zvyšuje šancu na existenciu oficiálnych alebo neoficiálnych vzťahov Taiwanu s týmito krajinami o menej ako 1 %. Tento výsledok

je možné aplikovať na približne podobný počet pozorovaní v oboch modeloch, ako indikujú ich hodnoty R^2 a významnosť oboch modelov má vysoké hodnoty.

Vzhľadom na rozdielnosť výsledkov bolo potrebné rozdeliť sledovanie súboru údajov v danom období tak, aby importy a exporty Čínskej ľudovej republiky boli v modeli posudzované samostatne. Preto je zahrnutý ešte model, v ktorom vystupujú obojsmerné obchodné výmeny Taiwanu a jeden z obchodných vzťahov Číny. Percento správne predikovaných prípadov je pre obe pozorovania, teda pre kombináciu taiwanský import a export s čínskym exportom a taiwanský import a export s čínskym importom, rovnaké vo výške približne 77,4 %. Hodnota R^2 je rovnako pre obe pozorovania vyššia ako 0,37, preto môžeme hovoriť o výpovedných hodnotách v týchto prípadoch. Ako prvú zhodnotíme kombináciu premenných s čínskym importom.

Tabuľka 7: Vplyv celkovej taiwanskej obchodnej výmeny a čínskych importov metódou BLR

Hodnota spoľahlivosti R	0,375247062743422
Percento prípadov	77,38 %

	Koeficient Beta	Hodnota P
IM TW	0,000000305032828	0,004
EX TW	0,000005687177632	0,000
IM CH	-0,000000043734241	0,067
Konštanta	-1,210047840385590	0,000

Opäť majú pri tomto pohľade čínske importy vyššiu hodnotu P, teda ich vplyv na celkový model je relatívne nižší ako pri ostatných premenných, ale vyššie spomínané ukazovatele o významnosti celého modelu potvrdzujú jeho celistvú platnosť. Čo je však podstatné, hodnoty v Tabuľka 7 opäť potvrdzujú pozitívny vplyv taiwanských zahranično-obchodných vzťahov na vznik alebo udržanie zahranično-politických vzťahov s tretími krajinami, zatiaľ čo rast čínskeho obchodného zastúpenia tieto šance znižuje.

Tabuľka 8: Vplyv celkovej taiwanskej obchodnej výmeny a čínskych exportov metódou BLR

Hodnota spoľahlivosti R	0,376263644679989
Percento prípadov	77,40 %

	Koeficient Beta	Hodnota P
IM TW	0,000000235026175	0,006
EX TW	0,000006148897454	0,000
EX CH	-0,000000088076999	0,005

Konštanta	-1,202152577361110	0,000

Týmto istým spôsobom porovnáme tieto vzťahy s použitím čínskych exportov. V tomto prípade vychádzajú ešte relevantnejšie hodnoty pre interpretáciu, nakoľko ako Tabuľka 8 dokazuje hodnotami P, ide o významnú regresnú závislosť. Rovnako aj možno konštatovať na základe koeficientov Beta, že existuje pozitívny vplyv taiwanskej a negatívny vplyv čínskej obchodnej výmeny, čo opäť potvrdzuje hypotézu práce.

V rámci zachovania kontinuity boli tieto regresie porovnané aj na základe metódy najmenších štvorcov.

Tabuľka 9: Vplyv celkovej taiwanskej obchodnej výmeny a čínskych importov prostredníctvom MNŠ

Hodnota spoľahlivosti R	0,267614433
Významnosť F	1,0105E-271

	Koeficienty	Hodnota P
Hranica	-0,095062909	1,18546E-10
LN IM TW	0,025864392	2,31264E-18
LN EX TW	0,049066367	4,16697E-65
LN IM CH	-0,016555278	1,05565E-13

Percento prípadov, na ktoré sa tento model vzťahuje je nižšie ako BLR, iba 26,76 %, ale na strane druhej môžeme vidieť vyššiu významnosť jednotlivých premenných v danom modeli, ako uvádza Tabuľka 9. Zároveň je pozitívny vplyv taiwanskej obchodnej výmeny na jeho oficiálne alebo neoficiálne uznanie suverenity vyššie ako je tomu pri BLR. Tento model taktiež potvrdzuje, že pri každom zvýšení čínskych importov z týchto krajín o 1 %, dochádza k zníženiu šancí Taiwanu na nadviazanie týchto vzťahov o približne 1,7 %.

Tabuľka 10: Vplyv celkovej taiwanskej obchodnej výmeny a čínskych exportov prostredníctvom MNŠ

Hodnota spoľahlivosti R	0,270190665
Významnosť F	8,4033E-275

	Koeficienty	Hodnota P
Hranica	-0,028787628	0,090842997
LN IM TW	0,018697218	1,41125E-13
LN EX TW	0,060123088	1,95144E-69
LN EX CH	-0,02346294	7,82716E-17

Presne rovnaký princíp možno pozorovať v Tabuľka 10 pri použití metódy najmenších štvorcov sledujúc zase čínske exporty. Opäť sa potvrdzuje, že čínske vstupovanie na trhy tretích krajín znižuje šance na taiwanské uznanie suverenity, a že každý nárast taiwanských exportov o 1% tieto šance zvyšuje približne o 6 % a nárast taiwanských importov o 1 % ich zvyšuje o približne 2 %.

4.2 Vývoj diplomatických vzťahov Taiwanu v období rokov 2004 – 2012

Bolo veľmi náročné dostať sa k informáciám o priamych zahraničných investíciách oboch krajín, predovšetkým pre jazykové bariéry. Avšak ak aj tieto údaje existovali, nemali dostatočnú výpovednú hodnotu, nakoľko boli zbierané iba pre určité vybrané krajiny, predovšetkým v evidencii Taiwanu. Preto sa do ďalšieho výskumu k importom a exportom oboch krajín priradili iba PZI Čínskej ľudovej republiky (FDI CH), ktorých údaje sa dali v dobrej štruktúre získať od roku 2004. Sledovaný súbor tak obsahuje 2 016 pozorovaní.

Tabuľka 11: Vplyv ekonomických vzťahov Číny a Taiwanu na zahranično-politické vzťahy Taiwanu metódou BLR

Hodnota spoľahlivosti R	0,451311596640652
Percento prípadov	79,16 %

	Koeficient Beta	Hodnota P
EX TW	0,000006715276712	0,000
IM TW	0,000000236907181	0,031
EX CH	-0,000000042839344	0,341
IM CH	-0,000000013572892	0,623
FDI CH	-0,000000532128048	0,005
Konštanta	-1,366	0,000

Prvý pohľad na sledovaný súbor je opäť komplexný so všetkými dostupnými závislými premennými. Významnosť použiteľnosti tohto modelu s pridaním ďalšej premennej výrazne stúpla, pretože R^2 je až vo výške 0,451 a percento správne predikovaných prípadov je viac ako 79 %. Model sa teda stáva výpovednejším. Čo sa však tiež dá konštatovať na základe údajov v Tabuľka 11 je, že vplyv čínskych importov a exportov na model klesá oproti predošlým pozorovaniam, ako naznačuje vysoká hodnota P. Po tomto konštatovaní môžeme upriamiť pozornosť na koeficienty Beta v aktuálnom modeli v súvislosti s ich významom pre stanovenú hypotézu. Tieto sú v pri údajoch Taiwanu kladné a v priemere významnejšie ako pri čínskych zahranično-ekonomických vzťahoch, ktoré pre všetky premenné nadobúdajú záporné hodnoty. Dá sa teda konštatovať, že komplexný model s použitím piatich závislých premenných ekonomických vzťahov a binárnej závislej

premennej vyjadrujúcej existenciu alebo neexistenciu oficiálnych či neoficiálnych vzťahov Taiwanu s tretími krajinami potvrdzuje hypotézu, nakoľko každý nárast ekonomických vzťahov Čínskej republiky zvyšuje šance na ich vznik alebo udržanie, zatiaľ čo ich posilňovanie zo strany Čínskej ľudovej republiky tieto šance znižuje.

Na tento model sa opäť môžeme pozrieť aj metódou najmenších štvorcov, pričom treba zohľadniť opäť jej nedostatky pre heteroskedasticitu výsledkov. Avšak ako väčšina výsledkov v predošlej kapitole, aj v tomto prípade sú hodnoty veľmi podobné, ako naznačujú údaje z Tabuľka 12.

Tabuľka 12: Vplyv ekonomických vzťahov Číny a Taiwanu na zahranično-politické vzťahy Taiwanu prostredníctvom MNS

Hodnota spoľahlivosti R	0,332072383
Významnosť F	3,2857E-173

	Koeficienty	Hodnota P
Hranica	-0,16467419	3,95454E-10
LN EX TW	0,062658575	3,314E-38
LN IM TW	0,024107362	4,55135E-09
LN EX CH	0,003671867	0,439834994
LN IM CH	-0,007407491	0,046005547
LN FDI CH	-0,025558707	2,95311E-24

Výnimočné sú však v tomto postavení čínske exporty, ktoré doteraz v modeli reagovali vždy vplyvne. Tentokrát je ich hodnota P najhoršia spomedzi všetkých premenných a zároveň sa zmenil ich vplyv na možnosť vzniku alebo udržania zahranično-politických vzťahov Taiwanu. Čínske importy a PZI vykazujú výpovedné hodnoty P, ako aj potvrdzujú, že ich nárast znižuje šancu rozvoja taiwanských diplomatických vzťahov. Rovnako si svoje postavenie v modeli zachovávajú taiwanské importy a exporty s významným pozitívnym vplyvom na jeho diplomatické styky.

Vzhľadom na to, že celkovo najhoršie hodnoty v tomto modeli vykazujú obchodné vzťahy Číny tak pri metóde binárnej logistickej regresie ako aj metóde najmenších štvorcov, a zároveň už boli porovnávané v predošlom modeli, v nasledujúcich pozorovaniach budú vyňaté z výskumu. Preto sa aj ďalšia regresia bude venovať vplyvu obchodnej výmeny Taiwanu a čínskych priamych zahraničných investícií na vývoj taiwanských zahranično-ekonomických vzťahov.

Tabuľka 13: Vplyv taiwanskej obchodnej výmeny a čínskych investícií na zahranično-politické vzťahy Taiwanu metódou BLR

Hodnota spoľahlivosti R	0,450608599243554
Percento prípadov	79,36 %

	Koeficient Beta	Hodnota P
EX TW	0,000006269267051	0,000
IM TW	0,000000195666944	0,027
FDI CH	-0,000000628142279	0,001
Konštanta	-1,374	0,000

Pri použití metódy BLR vychádzajú opäť veľmi pozitívne čísla hodnotiace významnosť daného modelu. R^2 má hodnotu až približne 0,451 a percento správne predikovaných prípadov je 79,36 %, čo je zatiaľ najvyššia hodnota zo všetkých vykonaných testov. Ako môžeme pri pohľade na Tabuľka 13 konštatovať, hodnoty P sú pre všetky tri závislé premenné veľmi vysoké, a preto majú všetky tri vysokú výpovednú hodnotu v spojení s vyššie spomínanými hodnotami. Výsledné koeficienty Beta pre jednotlivé premenné hovoria o potvrdení hypotézy práce. Zahranično-obchodné relácie Taiwanu vplývajú svojím rastom pozitívne na existenciu oficiálnych či neoficiálnych vzťahov krajiny a zároveň môžeme vidieť presne opačný vplyv čínskych PZI do týchto krajín.

Tabuľka 14: Vplyv taiwanskej obchodnej výmeny a čínskych investícií na zahranično-politické vzťahy Taiwanu pomocou MNS

Hodnota spoľahlivosti R	0,33072379
Významnosť F	7,4663E-175

	Koeficienty	Hodnota P
Hranica	-0,156284763	1,38447E-12
LN EX TW	0,062930833	1,24293E-51
LN IM TW	0,019910583	1,78807E-08
LN FDI CH	-0,026346745	1,87618E-32

Pre porovnanie výsledkov binárnej logistickej regresie s výsledkami metódy najmenších štvorcov slúži prehľad hodnôt v Tabuľka 14, ktorý nám síce stanovuje nižšiu výpovednú hodnotu modelu, a hoci vysvetľuje približne 33 % sledovaných prípadov, ale na strane druhej, ostatné hodnoty sú veľmi podobného charakteru. Významnosť F celého modelu indikuje veľmi dobrú vypovedaciu silu ostatných hodnôt. Zároveň môžeme

pozorovať, že hodnoty P sú veľmi nízke pre všetky tri nezávislé premenné. Preto sa môžeme venovať koeficientom pre dané premenné. Ako vypovedá Tabuľka 14, ak sa taiwanské exporty zvýšia o 1 % približne 6 percent narastie pravdepodobnosť toho, že sa otvorí diplomatická misia alebo reprezentačná kancelária. Ak sa zvýšia importy z tretích krajín do Taiwanu o 1 %, táto pravdepodobnosť sa zvyšuje o takmer 2 %. Toto isté konštatovanie môžeme použiť v prípade, ak sa stav čínskych investícií v danej krajine zvýši o 1 %, zníži to pravdepodobnosť oficiálneho alebo neoficiálneho uznávania Taiwanu o približne 2,6 %.

V týchto modeloch možno vidieť dve hodnoty, ktoré majú spravidla najvyššiu vypovedaciu hodnotu tak pre model samotný, ako aj pre vplyv závislých premenných na zahranično-politické vzťahy Taiwanu. Ide o taiwanské exporty a čínske investície. Preto sa posledná regresia bude venovať porovnaniu ich vplyvu v rámci potvrdenia hypotézy vplyvu zahranično-ekonomických vzťahov na uznanie suverenity Taiwanu. Tento pohľad nám ponúka nasledujúca Tabuľka 15.

Tabuľka 15: Vplyv taiwanských exportov a čínskych investícií na zahranično-politické vzťahy Taiwanu metódou BLR

Hodnota spoľahlivosti R	0,448168290405842
Percento prípadov	78,92 %

	Koeficient Beta	Hodnota P
EX TW	0,000006541748104	0,000
FDI CH	-0,000000625265969	0,001
Konštanta	-1,361	0,000

Ako môžeme vidieť, po vylúčení všetkých menej efektívne pôsobiacich závislých premenných vzniká veľmi výpovedný regresný model. Počet prípadov, v ktorých sa ekonomické vzťahy vyvíjali vo vzťahu s diplomatickými, je zhodnotený relatívne vysokou hodnotou R^2 pre logit modely, a to 0,448 bodu. Zároveň percento správne predikovaných prípadov je opäť v okolí 79 %. Na základe týchto hodnôt môžeme daný model považovať za veľmi vierohodný, čo potvrdzujú aj hodnoty P v Tabuľka 15, blížiac sa k nule. A ako vidíme, binárna logistická regresia potvrdila tvrdenie, že Čína svojou ekonomickou aktivitou znižuje šance Taiwanu na získanie uznania suverenity, zatiaľ čo každý nárast taiwanskej obchodnej výmeny tieto šance zvyšuje.

Rovnaký výsledok nám potvrdzuje regresia metódou najmenších štvorcov, kde síce možno týmto výsledkom vysvetliť iba na 32 % prípadov, ale z pohľadu významnosti modelu a jednotlivých premenných v modeli znázornených v Tabuľka 16, sú výsledné hodnoty interpretovateľné. Práve tak pri pohľade na koeficienty jednotlivých závislých premenných

možno konštatovať podobne ako pri BLR, že každé zvýšenie taiwanských exportov o 1 %, zvyšuje šance na nadviazanie oficiálnych alebo neoficiálnych zahranično-politických vzťahov s touto krajinou o 8 %, zatiaľ čo každé zvýšenie podielu čínskych investícií v tejto krajine tieto šance znižuje približne o 2 %.

Tabuľka 16: Vplyv taiwanských exportov a čínskych investícií na zahranično-politické vzťahy Taiwanu pomocou MNS

Hodnota spoľahlivosti R	0,320088782
Významnosť F	2,3075E-169

	Koeficienty	Hodnota P
Hranica	-0,166810156	5,21315E-14
LN EX TW	0,080134819	2,4305E-162
LN FDI CH	-0,02396885	7,23363E-28

Dôkladným preskúmaním jednotlivých modelov binárnou logistickou ako aj multifaktorovou lineárnou regresiou pomocou metódy najmenších štvorcov sme dokázali, že ekonomické vzťahy Taiwanu ovplyvňujú jeho diplomatické vzťahy.

4.3 Diplomatické vzťahy Taiwanu od roku 1995 do súčasnosti

Už od doby, kedy Taiwan stratil svoje postavenie v OSN začali viaceré krajiny kalkulovať výhody a nevýhody plynúce zo vzťahu s Čínou či Taiwanom. Práve preto sa začal diplomatický súboj o tieto nerozhodné krajiny, ktorý sa preniesol do dolárovej diplomacie. Najviac to využívali menšie štáty Afriky, Oceánie, prípadne z oblasti Latinskej Ameriky. Rozhodovali sa na základe aktuálnej ponuky, prípadne podľa sympatií domácej vlády k Číne alebo Taiwanu, čo často znamenalo zmeny v diplomatickom uznaní v priebehu niekoľkých rokov, niekedy dokonca mesiacov. V nasledujúcej Tabuľka 17 možno vidieť prehľad týchto zmien v skúmanom období, teda od roku 1995 až do súčasnosti, resp. do poslednej zmeny statusu s Gambiou, ktorá sa však ako jediná nepridala do zoznamu krajín s diplomatickými stykmi s Čínou. Preto stĺpec Počet znázorňuje iba počet diplomatických partnerov Taiwanu, s ktorými ešte má uzatvorené oficiálne styky.

Rovnako však možno sledovať aj niektoré špecifické prípady, aj spomínané vyššie v práci, pretože si vyslúžili samostatnú pozornosť. Ide o také krajiny, ktoré v priebehu rokov sledovaného obdobia menili svoje diplomatické partnerstvá medzi Taiwanom a Čínou. Prvá je Gambia, ktorá mala vzťahy s ROC na oficiálnej úrovni od roku 1995 a rozviazala ich pre rozhodnutie Taiwanu neposkytnúť finančnú pomoc vo výške 10 miliónov amerických

dolárov. Ďalej Svätá Lucia, ktorá medzi rokmi 1997 – 2007 prešla z uznávania Taiwanu k Číne a potom opäť k ROC len vďaka poskytnutej finančnej a nefinančnej pomoci Taiwanu, hoci sa to dá považovať za prechodné opatrenie, kým Čína neponúkne lepšie podmienky.

Tabuľka 17: Diplomatické zisky a straty Taiwanu od roku 1995 po súčasnosť

Rok	Diplomatické zisky		Diplomatické straty		Počet
1995	13. júl	Gambia			30
1996	3. jan	Senegal	19. aug	Niger	30
1997	6. máj	Svätý Tomáš a Princov ostrov	18. máj	Bahamy	29
	12. aug	Čad	29. aug	Svätá Lucia	
			31. dec	Juhoafrická republika	
1998	20. nov	Marshallove ostrovy	29. jan	Stredoafrická republika	27
			24. apr	Guinea-Bissau	
			2. nov	Tonga	
1999	27. jan	Macedónsko	21. júl	Papua-Nová Guinea	29
	5. júl	Papua-Nová Guinea			
	29. dec	Palau			
2001			18. jún	Macedónsko	28
2002			21. júl	Nauru	27
2003	7. nov	Kiribati	12. okt	Libéria	27
2004			30. mar	Dominika	26
2005	24. máj	Nauru	20. jan	Grenada	25
			25. okt	Senegal	
2006			6. aug	Čad	24
2007	1. máj	Svätá Lucia	6. jún	Kostarika	24
2008			14. jan	Malawi	23
2013			15. nov	Gambia	22

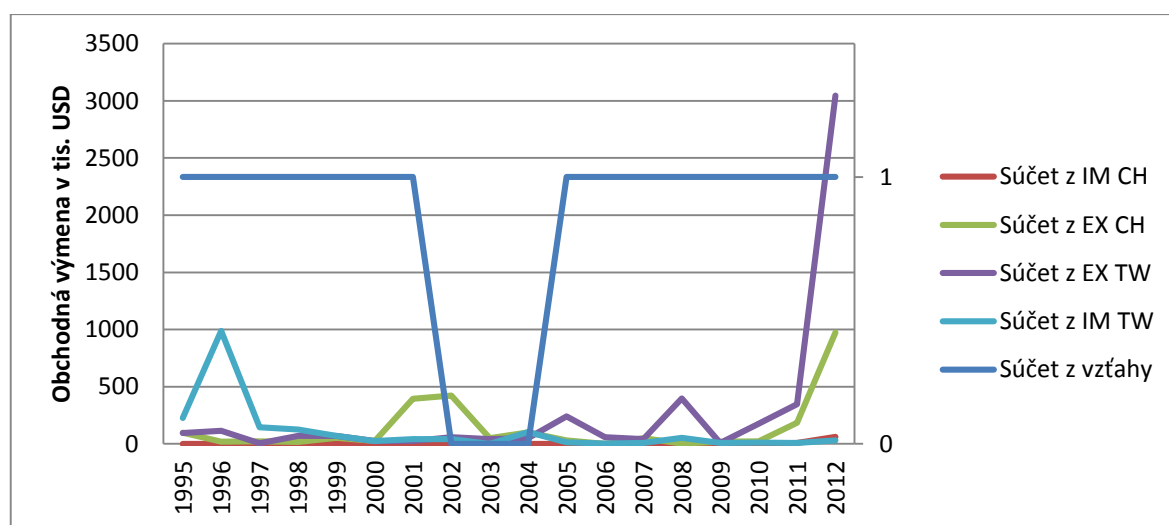
Prípád Macedónska sa opiera predovšetkým o rozhodnutie opozície a jej dohodu o finančnej pomoci s Taiwanom, ktorá však nenaplnila ich očakávania. Papua-Nová Guinea očakávala granty a pôžičky, avšak Čína proces ukončila na základe zmluvy s PNG. Nauru v roku 2002 svoje rozhodnutie uznať ČĽR odôvodnilo príjmom grantov a splatením dlhu zo strany Číny, avšak v roku 2005 sa dohodlo s Taiwanom na ekonomickej pomoci spojenej s zlepšením štruktúry hospodárstva a opäť zmenilo diplomatického partnera. A práve Nauru, dáva dobrý príklad zmeny diplomatických relácií na pozadí ekonomických vzťahov, a to v pomerne krátkom období. Preto sme ju vybrali na prípadovú štúdiu vplyvu zahranično-ekonomických vzťahov a zahranično-obchodnej výmeny na uznanie suverenity Taiwanu.

4.4 Porovnanie výsledkov na príklade vývoja vzťahov s Nauru

Nauru a Svätá Lucia sú jediné krajiny, ktoré mali v sledovanom období s Taiwanom vzťahy na oficiálnej diplomatickej úrovni, ale pre čínske intervencie boli zrušené, no neskôr opäť nadviazané z ekonomických dôvodov. Avšak rozptyl zmien diplomatického uznania bol pri Nauru kratší a síce bol tiež politicky motivovaný ako pri Svätej Lucii, v kapitole 1.2.2. sa spomína dôležitosť ekonomickej otázky v existencii diplomatických vzťahov Taiwanu, hoci ide o neoficiálne finančné toky. Preto sa v nasledujúcich grafoch pokúsime dokázať, že aj oficiálne toky kapitálu a tovarov môžu mať vplyv na zahranično-politické rozhodovanie tretích krajín, konkrétne na príklade Nauru.

Graf 2 zobrazuje vývoj obchodnej výmeny Taiwanu a Číny v období rokov 1995 – 2012. Priamky pohybujúce sa blízko osi x znázorňujú importy a exporty oboch krajín vo vzťahu k Nauru a ich výšku vieme stanoviť podľa ľavej vedľajšej osi, udávajúcej hodnoty v tisícoch amerických dolárov. Pravá vedľajšia os určuje stav diplomatických vzťahov Taiwanu a Nauru, kde 0 znamená ich neexistenciu a 1 zase existenciu.

Graf 2: Porovnanie vývoja diplomatických stykov Taiwanu a Nauru a vývoja zahranično-obchodných vzťahov Číny a Taiwanu s Nauru

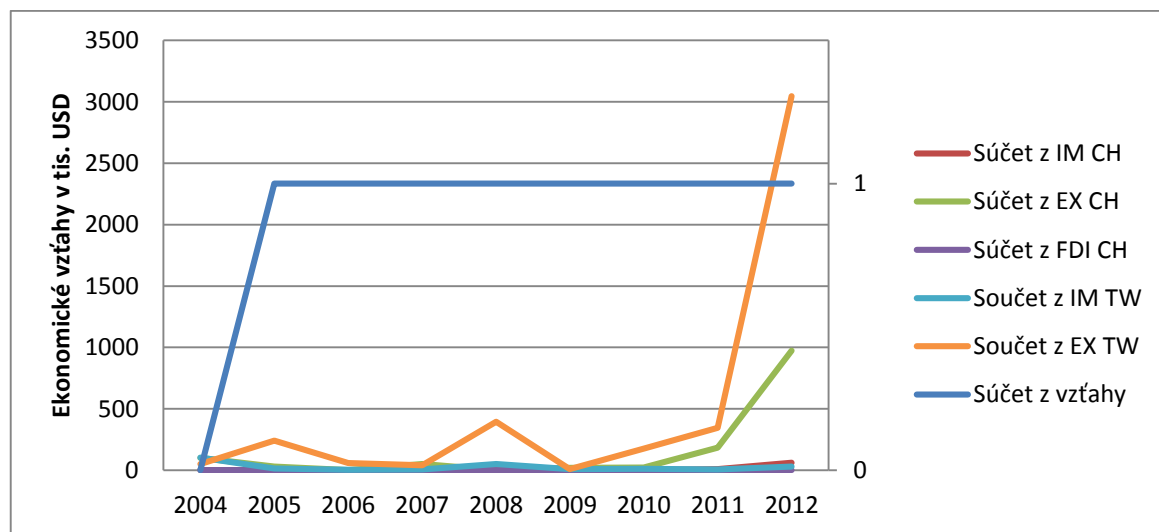
Zdroj: Vlastné spracovanie.

Ako môžeme vidieť, do roku 2000 prevažovala v Nauru obchodná výmena s Taiwanom, predovšetkým export nauruských produktov do Taiwanu, avšak aj taiwanské exporty prevažovali celkovú obchodnú výmenu ostrova Oceánie s Čínou. Situácia sa však začala meniť práve na začiatku nového milénia. Ako vieme z kapitoly 1.2.2, nielen, že tam začali prúdiť čínske investície a granty na splatenie zahraničného dlhu, ale čínske exporty začali rásť až prevýšili celkový obchod s Taiwanom. V spojení s dôležitosťou potvrdenia

členstva v OSN sa Nauru rozhodlo terminovať diplomatické styky s Taiwanom a nadviazať ich s Čínskou ľudovou republikou, ktorá vedela prispieť k podporení rozhodnutia VZ OSN.

Avšak onedlho zahraničný obchod s Čínou začal klesať (Graf 2). Už v roku 2003 hodnota celkového obchodu medzi Nauru a ČĽR klesla len na niekoľko tisíc amerických dolárov. Práve od tohto momentu je možné vidieť opätovné stúpanie taiwanských importov z Nauru a o niečo pomalšiu reakciu taiwanských exportov, ktoré však znova začali prevyšovať zahraničný obchod s Čínou. V súvislosti so sľúbenými investíciami Taiwanu do Nauru a podpísaním obchodných dohôd došlo k opätovnému uznaniu suverenity Taiwanu a nadviazaniu diplomatických stykov na najvyššej úrovni. Je však možné, že toto rozhodnutie podporil aj fakt, že Nauru už z politických dôvodov nepotrebovalo rozhodovaciu silu Číny v rámci medzinárodných organizácií a mohlo sa stať podporovateľom ROC.

Graf 3: Porovnanie vývoja diplomatických stykov Taiwanu a Nauru a vývoja ekonomických vzťahov Číny a Taiwanu s Nauru

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Na tento vývoj je však možné sa pozrieť aj s vývojom čínskych priamych zahraničných investícií, resp. či tie nemohli zvrátiť vývoj po roku 2005. Avšak ako vyplýva z Graf 3, čínske PZI plynuli do Nauru v príliš zanedbateľnom, až nemerateľnom množstve, resp. je otázne, či Čína nejaký kapitál do Nauru vôbec investovala. Preto sa naskytl priestor pre rozvoj obchodných vzťahov s Taiwanom, kde môžeme hlavne pri jeho exportoch do Nauru pozorovať výrazný nárast v pokrízovom období od roku 2009.

Záver

Diplomatické vzťahy Taiwanu neustále potvrdzujú svoje výnimočné postavenie na medzinárodnom poli. Po viac ako 60-tich rokoch svojej existencie Čínska republika nie je schopná efektívne pôsobiť na diplomatickej úrovni a sama má obmedzené možnosti, ako tento stav zvrátiť. Všeobecne možno pozorovať, že diplomatické vzťahy Taiwanu sa vyvíjajú v jeho neprospech. Rastúca významnosť Čínskej ľudovej republiky znamená aj ekonomickú závislosť krajín sveta od jej exportov a importov a rovnakým spôsobom je ovplyvňovaná aj situácia Taiwanu. To znamená, že nielen tretie krajiny strácajú záujem nadviazať alebo udržiavať vzťahy s Taiwanom, ale aj Taiwan samotný sa v poslednej dobe stále viac prikláňa k možnosti integrácie s Čínou.

V prípade zmeny vládnucej strany v Taiwane, a s tým spojenou snahou o udržanie vlastnej suverenity, je potrebné, aby sa Čínska republika venovala pestovaniu hospodárskych vzťahov so svojimi diplomatickými partnermi. Ak sa tak nebude diať, ako možno vidieť na príklade Gambie, krajiny nebudú považovať diplomatické vzťahy s Taiwanom za potrebné pre vzájomnú spoluprácu a existuje vážny predpoklad, že ich rozviažu. V poslednej dobe tak urobili aj krajiny, s ktorými mali oficiálne vzťahy dlhú tradíciu. Preto je možné, že ich budú nasledovať ostatné štáty zo súčasných 22 diplomatických partnerov Taiwanu, predovšetkým tie, pre ktoré je ekonomický aspekt v rámci výhod plynúcich zo vzťahu dôležitý. Preto možno konštatovať, že hlavnou príčinou straty diplomatických partnerov je práve nemožnosť Taiwanu udržiavať ekonomické vzťahy s týmito krajinami na úrovni, ktorú si tieto požadujú.

V záujme udržať, prípadne nadviazať nové diplomatické vzťahy by Taiwan mal klásť dôraz na využívanie svojej ekonomickej pozície, napriek nie jednoduchšej konkurencie Číny. Na základe výskumu možno predpokladať, že je možné ekonomické vzťahy Taiwanu považovať sa dôležité pre existenciu diplomatických vzťahov, hoci pre malé množstvo štátov. V tomto zmysle jednoznačne môžeme konštatovať, že stanovená hypotéza:

Zahranično-politické vzťahy Taiwanu sú závislé od vývoja zahranično-ekonomických vzťahov Taiwanu a Čínskej ľudovej republiky.

sa potvrdila, čomu je podkladom dôsledný ekonometrický výskum vplyvu zahranično-ekonomických vzťahov Taiwanu a ČĽR na zahranično-politické vzťahy Čínskej republiky. Respektíve môžeme zhodnotiť, že tento vzťah podčiarkuje zahranično-obchodná výmena, predovšetkým exporty Taiwanu. S rastúcim objemom taiwanských vývozov rastie aj šanca na existenciu alebo udržanie oficiálnych diplomatických vzťahov s danou krajinou. Je to však ovplyvňované aj mnohými geopolitickými rozhodnutiami, preto hovoríme stále skôr

o menších štátoch. No nemožno zabudnúť na významnosť iných finančných tokov v podobe grantov, nízko úročených pôžičiek, prípadne úplatkov, ktorými si Taiwan zabezpečil lojalitu niektorých krajín. Napriek tomu, že sa týmito možnosťami snaží v poslednej dobe vyhýbať, je možné, že so zmenou vlády nastane obrat aj v tejto politike Čínskej republiky.

Na základe všetkých poznatkov možno konštatovať, že suverénne postavenie Taiwanu je v súčasnosti ohrozené. Kuomintang preferuje zbližovanie s Čínskou ľudovou republikou a mnohé krajiny spomedzi diplomatických partnerov Taiwanu čaká na impulz, aby presunulo svoje diplomatické misie z Taipeia do Pekingu. Medzi také možno radiť napríklad Svätú Luciu, alebo africké krajiny, ktoré by mohli nasledovať príklad Gambie. Naplnenie parciálneho cieľa v zmysle skúmania vzťahov medzi ČĽR a ROC práve poukazuje na rôzne trendy taiwanských politik. V nasledujúcich rokoch tak môžeme očakávať, že ak bude znovu zvolený KMT, Taiwan sa úplne prestane sústreďovať na získavanie nových diplomatických partnerov, prípadne aj udržiavanie súčasných oficiálnych stykov a bude ich transformovať na neoficiálne styky v zmysle japonskej schémy. Bude to následkom spojenia s Čínou a nastolenia nového systému „jedna krajina, dva systémy“, nakoľko od podmienky istej politickej nezávislosti Taiwan úplne neustúpi a zároveň bude mať záujem zastávať svoje suverénne ekonomické postavenie, napríklad na pôde Svetovej obchodnej organizácie. Na druhej strane, ak sa dostane k moci súčasná opozícia, ktorá je aj masívne podporovaná ľuďmi, predovšetkým študentmi, môžeme očakávať presne opačný vývoj, ktorý bude viesť k zrušeniu normalizačného procesu s Čínou, zhoršeniu vzájomných vzťahov a pravdepodobne k novej diplomatickej vojne medzi ČĽR a ROC.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje

1. DAVIDSON, P.: *Trading Arrangements in the Pacific Rim: ASEAN and APEC*. New York: Oceana Publications, 2008. 498 s. ISBN 9780379008555.
2. deLISLE, J.: *Economic Integration, Democratization and National Security in East Asia: Shifting Paradigms in US, China and Taiwan Relations*. Cornwall: MPG Books Ltd., 2007. 335 s. ISBN 9781847204165.
3. GATT: *General Agreement on Tariffs and Trade*. Ženeva: GATT, 1986. 97 s.
4. CHARBONNIER, J. – POLITI, G.: *The Catholic Church in China: today and tomorrow*. 2006. s. 509. ISBN 90-8018-336-9.
5. JALLOW, A.: *Delayed Democracy: How Press Freedom Collapsed in Gambia: A Proposition for Research in The Gambian Journalism History 1965-2013*. Bloomington: AuthorHouse, 2013. 251 s. ISBN 9781491806616.
6. LOCATELLI, N.: *China in Latin America: Political and Economic Implications of Beijing's Involvement in the Region*. Florida: Universal-Publishers, 2011. 158 s. ISBN 9781599423906.
7. MENDELSON FORMAN, J. – MOREIRA, S.: *Chinese Soft Power and Its Implications for the United States: Competition and Cooperation in the Developing World: a Report of the CSIS Smart Power Initiative*. 2009. 136 s. ISBN 978-0892065585
8. POLLOCK, N.J.: *Republic of the Marshall Islands 2004*. Blackburn South Victoria: Transparency International Australia, 2004. 65 s. ISBN 0-9752277-6-9.
9. TSANG, S.: *Taiwan and the International Community*. New York: Peter Lang International Academic Publishers, 2008. 239 s. ISBN 978-3039115518.
10. TUBILEWICZ, C.: *Taiwan and Post-communist Europe: Shopping for Allies*. New York: Routledge, 2007. 257 s. ISBN 9780415422529.
11. WESLEY-SMITH, T.: *China in Oceania: New Forces in Pacific Politics*. Honolulu: East-West Center, 2007. 35 s. ISBN 978-0-86638-210-6.

Odborné články a časopisy

12. BROWN, D.G.: Looking Ahead to 2012. In: *Comparative Connections*. 2011 v.12 n.4, 8 s.
13. CARLETTI, A.: *People's Republic of China and the Holy See: A Long History of Agreements and Disagreements*. 2005. 12 s. [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://www.ufrgs.br/nerint/folder/artigos/artigo63.pdf>>.
14. DING, S.A.: The Lessons of the 1995-1996 Military Taiwan Strait Crisis: Developing a New Strategy Toward the United States and Taiwan. In: *The Lessons of History: The Chinese People's Liberation Army at 75*. 2003. s. 390-402
15. ERIKSON, D. – CHEN, J.: China, Taiwan, and the Battle for Latin America. In: *Fletcher Forum of World Affairs*. 2007, Vol.31:2 Summer 2007, s. 69-89
16. HAN-WEI, L.: An Entity Sui Generis in the WTO: Taiwan's WTO Membership and Its Trade Law Regime. In: *Journal of International Commercial Law and Technology*. ISSN 1901-8401, 2009, Vol. 4 Issue 4, s. 252-261
17. HENDERSON, J.: China, Taiwan and the Changing Strategic Significance of Oceania. In: *Revue Juridique Polynésienne*. ISSN 1772-1644, 2001, I(1), s. 143-156
18. HUANG, C.: Radio Taiwan International Interviews MSGR. Paul Russel. In: *CRBC News/Bulletin*. 2010, issue 308. [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://www.catholic.org.tw/en/News/News308a.html>>
19. CHAN, S.: Taiwan's Application to the GATT: A New Urgency with the Conclusion of the Uruguay Round. In: *Indiana Journal of Global Legal Studies*. 1994, Vol. 2: Iss. 1, s. 275-299
20. CHARNOVITZ, S.: Taiwan's WTO Membership and its International Implications. In: *1 ASIAN J.WTO & INT'L HEALTH L. & POL'Y*. ISSN 1819-5164, 2006, s. 401-431
21. CHENG, J.Y.S.: Latin America in China's Contemporary Foreign Policy. In: *Journal of Contemporary Asia*. ISSN 0047-2336, 2007, Vol 36, Iss. 4, s. 200-528
22. CHIU, H.: The Taiwan Relations Act and Sino-American Relations. In: *Occasional Papers/Reprints Series in Contemporary Asian Studies*. ISSN 0730-0107, 1990, number 5 – 1990 (100), 34 s.
23. International Committee for Human Rights in Taiwan: President Chen: "One country on each side" Our own Taiwanese road. In: *Taiwan Coummuniqué*. ISSN 1027-3999, 2002, No. 102, 24 s.

24. KAO, M. M.-T.: The Referendum Phenomenon in Taiwan: Solidification of Taiwan Consciousness? In: *Asian Survey*. ISSN 0004-4687, 2004, Vol. 44, s. 591-613
25. KIM, J.: *Macedonia: Country Background and Recent Conflict*. Washington D.C.: The Library of Congress. 2001. 20 s.
26. LI, H.: China's Growing Interest in Latin America and its Implications. In: *Journal of Strategic Studies*. ISSN 0140-2390, 2007, Vol. 30, Iss. 4-5, s.833-862
27. MCELROY, J.L. – BAI, W.: The Political Economy of China's Incursion into the Caribbean and Pacific. In: *Island Studies Journal*. ISSN 1715-2593, 2008, Vol. 3, No.2, s. 225-246
28. MORRISON, W.M.: *Taiwan's Accession to the WTO and its Economic Relations with the United States and China*. Washington D.C.: The Library of Congress, 2003. 6 s.
29. PAZ, G.S.: Rising China's "Offensive" in Latin America and US Reaction. In: *Asian Perspectives*. ISSN 0258-9184, 2006, Vol. 30, Iss. 4., s. 95-112
30. QINGJIANG, K.: Can the WTO Dispute Settlement Mechanism Resolve Trade Disputes between China and Taiwan?, In: *Journal of International Economic Law*. ISSN 1464-3758, 2002, Vol. 5, Iss. 3, s. 747-758
31. ROMBERG, A.D.: After the Taiwan Elections: Planning for the Future. In: *China Leadership Monitor*. ISSN 1542-4197, 2012, No. 37 s. 25
32. ROMBERG, A.D.: The Taiwan Tangle. In: *China Leadership Monitor*. ISSN 1542-4197, 2006, No 18, s. 28
33. ROSEN, D.H. – WANG, Z.: *Deepening China Taiwan Relations through the Economic Cooperation Framework Agreement*. Washington D.C.: Peterson Institute for International Economics. 2010. 3 s.
34. SCOBELL, A.: *Show of Force: The PLA and the 1995–1996 Taiwan Strait Crisis*. Stanford: Shortenstein APARC, 1999. 24 s.
35. SHIE, T.R.: Rising Chinese Influence in the South Pacific: Beijing's "Island Fever". In: *Asian Survey*. ISSN 0004-4687, 2010, Vol. 47, No. 2, s. 307-326
36. SHIUH-SHEN, CH. – TZU PO, Y. – YI –CHEN, W.: Taiwan's Foreign Aid and Technical Assistance in the Marshall Islands. In: *Asian Survey*. ISSN 0004-4687, 2010, Vol. 50, No. 6, s. 1184-1204
37. SCHUBERT, G.: Taiwan's Political Parties and National Identity: The Rise of an Overarching Consensus. In: *Asian Survey*. ISSN 0004-4687, 2004, Vol. 44, No. 4, s. 534-554

38. SUTTER, R.: *Taiwan's Future: Narrowing Straits*. Seattle: National Bureau of Asian Research, 2011. 22 s. ISSN 1052-164X
39. TUBILEWICZ, C.: Taiwan's Macedonian Project, 1999-2001. In: *China Quarterly*. ISSN 1468-2648, 2004, September 2004, s. 782-803
40. VAN FOSSEN, A.: The Struggle for Recognition: Diplomatic Competition between China and Taiwan in Oceania. In: *The Journal of Chinese Political Science*. ISSN 1874-6357 2007, Vol. 12, No. 2, s. 125-146
41. WANG, Z.: WTO Accession, "Greater China" Free Trade Area and Economic Relations across the Taiwan Strait. In: *China economic review: an international journal*. Vol.14.2003,3. 2003. s. 316-349. ISSN 1043-951X

Internetové zdroje

42. AFP: Taiwan leader to visit Africa allies after Gambia setback. In: *Africa Review* [online]. 07.01.2014 [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.globalpost.com/dispatch/news/afp/140107/taiwan-leader-visit-three-allies-after-gambia-setback>>
43. ASSOCIATION OF FORMER WHO STAFF: The 2009 World Health Assembly (WHA). In: *Quarterly News*. 2009. 16 s. [cit. 2013-03-22]. Dostupné na internete: <http://www.who.int/formerstaff/publications/qnt_76.pdf>
44. ATKINSON, J.: Gambia's Break with Taiwan. In: *The Diplomat* [online]. 02.12.2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://thediplomat.com/2013/12/gambias-break-with-taiwan/>>
45. CERVELLERA, B.: *Historic agreement between the Holy See and Taiwan on the recognition of university degrees*. 12.02.2011 [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://www.asianews.it/news-en/Historic-agreement-between-the-Holy-See-and-Taiwan-on-the-recognition-of-university-degrees-23337.html>>
46. CLARK, A.E.: *Eating Bitterness: Catholics in China*. 27.02.2012 [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <http://www.catholicworldreport.com/Item/1146/eating_bitterness_catholics_in_china.aspx#.UnUpb_nmOAK>

47. DOMS, D.: *China and Taiwan ease tension with new trade agreement*. 13.09.2010 [cit. 2013-11-03]. Dostupné na internete: <<http://www.examiner.com/article/china-and-taiwan-ease-tension-with-new-trade-agreement>>
48. DORLING, P.: *China, Taiwan buy influence with secret payments to Nauru politician*. 29.08.2011 [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://www.smh.com.au/national/china-taiwan-buy-influence-with-secret-payments-to-nauru-politicians-20110828-1jgn8.html>>
49. GALEAZI, G.: *The Vatican's diplomatic offensive against Taiwan*. 22.12.2011 [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://vaticaninsider.lastampa.it/en/the-vatican/detail/articolo/taiwan-vaticano-cina-china-vatican-11063/>>
50. GOVERNMENT ACCOUNTABILITY OFFICE (USA): *Compact of Free Association: Development Prospects Remain Limited for Micronesia and Marshall Islands*. 2006. 74 s. [cit. 2013-11-01]. Dostupné na internete: <<http://www.gao.gov/new.items/d06590.pdf>>
51. HIRSCH, A.: Gambia quits the Commonwealth. In: *The Guardian* [online]. 03.10.2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.theguardian.com/world/2013/oct/03/gambia-quits-commonwealth-yahya-jammeh>>
52. HSIU-CHUAN, S.: China opens trade office in Sao Tome. In: *Taipei Times* [online]. 15.11.2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2013/11/15/2003576896>>
53. HSIU-CHUAN, S.: Taiwan declares ties with the Gambia “terminated”. In: *Taipei Times* [online]. 19.11.2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2013/11/19/2003577196/2>>
54. HUANG, J.: Taiwan replaces ambassador to Tuvalu. In: *Taipei Times* [online]. [cit. 2013-11-01]. Dostupné na internete: <<http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2006/10/08/2003330831>>
55. CHANG, R.: *PNG fraud scandal suspect gets three years' 10 months*. In: *Taipei Times* [online]. 08.10.2006 [cit. 2013-08-29]. Dostupné na internete: <<http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2011/11/16/2003518442>>

56. CHIEH-YU, L.: Gambian president supports Taiwan's self-determination. In: *Taipei Times* [online]. 22.08.2000 [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete:
<<http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2000/08/22/0000048785>>
57. ICIS NEWS: *China launches PVC antidumping probe against five countries*. In: *ICIS News* [online]. 01.04.2002 [cit. 2013-11-03]. Dostupné na internete:
<<http://www.icis.com/Articles/2002/04/01/160045/china-launches-pvc-antidumping-probe-against-five-countries.html>>
58. JALLOW, A.: Gambia: Taiwan Pumps Over One Million Into Police Project, Aviation. In: *The Daily Observer* [online]. 27.08.2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete:
<<http://allafrica.com/stories/201308270794.html>>
59. JALLOW, A.: Taiwan gives US\$300,000 to health sector. In: *Daily Observer* [online]. 30.12.2010 [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete:
<<http://observer.gm/africa/gambia/article/taiwan-gives-us300000-to-health-sector>>
60. JAMMEH, Y.: *Oficiálna stránka prezidenta Al-Haji Dr. Yahya A.J.J. Jammeh*. 18.11.2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete:
<https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=10153520730365331&id=124547840330&stream_ref=1>
61. JAWO, D.A.: Another Death knell On Gambia's Diplomatic Isolation Coffin. In: *The Gambia Echo* [online]. 16.11.2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete:
<<http://thegambiaechos.com/index.php/permalink/4055.html>>
62. JIANN-JONG, G.: *How to Expand Taiwan's Business and Economic Relations through the WTO*. 25.07.2005 [cit. 2013-11-02] Dostupné na internete:
<<http://www.taiwanthinktank.org/english/page/3/34/318/0>>
63. JIANN-JONG, G.: *In search of Taiwan's new position under the WTO framework*. 25.07.2005 [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete:
<<http://www.taiwanthinktank.org/english/page/3/34/307/0>>
64. MINISTRY OF FINANCE, R.O.C.: *Export & Import Value by Country*. [cit. 2013-10-26]. Dostupné na internete:
<<http://www.mof.gov.tw/engweb/public/Attachment/3101511532540.xls>>
65. MISHKIN, S. – RICE, X.: Taiwan loses African ally as Gambia cuts ties. In: *Financial Times* [online]. 15.11.2013 [cit. 2014-02-04] Dostupné na internete:

<<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/cf3051e4-4dba-11e3-8fa5-00144feabdc0.html#axzz2sLKEjJSC>>

66. NIKOLIC D.: *Macedonia's 'Taiwan Adventure' Ends*. 06.09.2005 [cit. 2013-10-25]. Dostupné na internete: <<http://iwpr.net/report-news/macedonias-taiwan-adventure-ends>>
67. OR, E.: *Taiwan Remains a Question as Vatican-China Relations Progress*. 19.05.2005 [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://www.christiantoday.com/article/taiwan.remains.a.question.as.vatican.china.relations.progress/2922.htm>>
68. PHILLIPS, S. – GAGLIOTI, F.: *PNG Prime Minister resigns after Australian intervention*. 12.07.1999 [cit. 2013-11-01]. Dostupné na internete: <<https://www.wsws.org/en/articles/1999/07/png-j12.html>>
69. SANNEH, S.: Banjul-Taipei diplomatic rupture. In: *Taipei Times* [online]. 19.11.2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.taipeitimes.com/News/editorials/archives/2013/11/19/2003577191>>
70. SASAKO, A.: *China vs Taiwan gets hotter in the Solomons*. 02.04.2013 [cit. 2013-11-01]. Dostupné na internete: <<http://www.islandsbusiness.com/2013/4/pacific-update/china-vs-taiwan-gets-hotter-in-the-solomons/>>
71. SHIH, H.: Students undaunted after violent eviction. In: *Taipei Times* [online]. 25.03.2014 [cit. 2014-04-01]. Dostupné na internete: <<http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2014/03/25/2003586473>>
72. SHIH, V.Y.P.: *Remarks Given at the Holy Mass Commemorating the 70th Anniversary of the Establishment of Diplomatic Relations between the Republic of China (Taiwan) and the Holy See*. 20.10.2012 [cit. 2013-11-01]. Dostupné na internete: <<http://www.catholic.org.tw/en/News/News326d.html>>
73. SMITH, D.: Gambia severs diplomatic ties with Taiwan. In: *The Guardian* [online]. 15.11.2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.theguardian.com/world/2013/nov/15/gambia-severs-diplomatic-ties-taiwan>>
74. THE CHINA POST: *Ma's Vatican visit maps the diplomatic field, but little else*. 19.03.2013 [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete:

<<http://www.chinapost.com.tw/editorial/taiwan-issues/2013/03/19/373418/Mas-Vatican.htm>>

75. THE CHINA POST: *Pope contributes US\$50,000 to typhoon relief*. In: *The China Post* [online]. 15.08.2009 [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://www.chinapost.com.tw/taiwan/int'l-community/2009/08/15/220585/Pope-contributes.htm>>
76. THE CHINA POST: *ROC's ties with the Vatican a proud page in its history*. In: *The China Post* [online]. 01.04.2013 [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://www.chinapost.com.tw/editorial/taiwan-issues/2013/04/01/374733/ROCs-ties.htm>>
77. TSAI, A., HSIAO, S.: *Gambian aid request linked to broken ties with Taiwan: minister*. In: *Focus Taiwan* [online]. 25.11.2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://focustaiwan.tw/news/aip/201311250017.aspx>>
78. UNITED NATIONS: *Rezolúcia 83/1950*. [cit. 2013-03-20]. Dostupné na internete: <<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/064/96/IMG/NR006496.pdf?OpenElement>>
79. UNITED NATIONS: *Restoration of the Lawful Rights of the People's Republic of China in the United Nations*. [cit. 2013-03-20]. Dostupné na internete: <<http://daccess-ods.un.org/TMP/419577.732682228.html>>
80. VEL'VYSLANECTVO ČLR V SR: *Zákon proti rozštiepeniu štátu*. [cit. 2013-08-25]. Dostupné na internete: <<http://sk.china-embassy.org/slo/zt/taiwan/t359834.htm>>
81. WOODEN, C.: *Taiwan's president asks pope to support bid to join United Nations*. 10.01.2008 [cit. 2013-11-02]. Dostupné na internete: <<http://www.catholicnews.com/data/stories/cns/0800157.htm>>
82. WTO NEWS: *WTO Ministerial conference approves accession of Chinese Taipei*. 11.11.2001 [cit. 2013-11-03]. Dostupné na internete: <http://www.wto.org/english/news_e/pres01_e/pr253_e.htm>
83. WTO NEWS: *WTO Ministerial conference approves China's accession*. 10.11.2001 [cit. 2013-11-03]. Dostupné na internete: <http://www.wto.org/english/news_e/pres01_e/pr252_e.htm>

84. XINHUA NEWS AGENCY: *China Condemns PNG's Ties with Taiwan*. 07.07.1999 [cit. 2013-08-29]. Dostupné na internete: <<http://pidp.org/archive/1999/July/07-07-02.html>>
85. YEH, J.: Gambia ended ties over money: ambassador. In: *The China Post* [online]. 26.11.2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.chinapost.com.tw/taiwan/intl-community/2013/11/26/394524/Gambia-ended.htm>>
86. YEN-LING, CH. – CHUNG, J.: DPP asks MOFA how it will retrieve aid to the Gambia. In: *Taipei Times* [online]. 26.11.2013 [cit. 2014-02-04]. Dostupné na internete: <<http://www.taipeitimes.com/News/front/archives/2013/11/26/2003577683>>
87. YU, V.: *Nauru drops diplomatic ties with Taiwan in favor of China*. 21.07.2002 [2013-11-01]. Dostupné na internete: <<http://www.freerepublic.com/focus/news/719963/posts>>

Vedecko-kvalifikačné práce

88. MICHAEL, C. 2013: *The Duel of Duals: A Research on the Competition for Diplomatic Ties with the Holy See between the ROC and PRC*: diplomová práca. Ming Chuan: Fakulta medzinárodných vzťahov, 2013. 78 s.
89. PRESCOTT, S.A. 2008: *Closing the Gap: The Effect of China's Rise on Taiwan's Independence Policy*: diplomová práca. Naval Postgraduate School: Arts in Security Studies. 2008. 81 s.
90. VÉDRENNE, L. 2012: *The Diplomatic Relations between the Holy See and the Republic of China from 1942 to 2012: History, Challenges, and Perspectives*: diplomová práca. National Chengchi University: College of Social Sciences. 2012. 183 s.